

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВАНИК

8. 8. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1806

ДАЛЕКО ОД РОДНЕ ГРАВИТАЦИЈЕ

Фирма

Веровати или не!

ПРИМИТИВНИ ЧОВЕК

ИЗ ЈУЖНЕ АФРИКЕ (A. AFRICANUS) БИО ЈЕ ВИСОК ОКО 130 ЦЕНТИМЕТРА И ТЕЖАК 45 КИЛОГРАМА. ОВАЈ ЧОВЕЧИЈИ ПРЕДАК ОТИМАО СЕ СА ШАКАЛИМА И ОСТАЛИМ ЛЕШИНАРИМА ОКО ОСТАКА МЕСА ЖИВОТИЊА КОЈЕ СУ УБИЛЕ ВЕЌЕ ЗВЕРИ.

©1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

СТАБЛО БАНАНЕ

ВИСОКО 4,5 МЕТАРА РАСТЕ У ВРТУ ТО-МАСА ЛОГАН ИЗ СИЛВЕР СПРИНГА У ДРЖАВИ МЕРИ-ЛЕНД (САД). ЛОГАН ЈЕ УСПЕО ДА ОДНЕ-ГУЈЕ ОВУ ТРОПСКУ БИЉКУ У КОНТИ-НЕНТАЛНИМ УС-ЛОВИМА, ШТО НИ-КОМЕ ДО САДА НИЈЕ ПОШЛО ЗА РУКОМ.

Морски КОЊИЦ

СИГУШНА РИБА ДУГА-ЧКА САМО 12 ЦЕНТИМЕ-ТАРА, ЗОВЕ СЕ ЈОШ HIPPOCAMPUS. ОВО НАУЧНО ИМЕ ПОТИЧЕ ОД ДВЕ ГРИКЕ РЕЧИ: HIPPO - КОЊ И CAMPUS - МОРСКО ЧУДОВИ-ШТЕ.

МУМИЈЕ

ЧЛАНОВИ ЈЕД-НОГ ДРУШТВА ИЗ САЛТ ЛЕЈК СИТИЈА У ДРЖАВИ ЈУТАХ (САД) ПО СОПСТВЕ-НОЈ ЖЕЉИ ПОС-ЛЕ СМРТИ МОГУ БИТИ БАЛСАМО-ВАНИ ИСТИМ ПОСТУПКОМ КОЈИ СУ ПРИ-МЕНЈИВАЛИ СТАРИ ЕГИПЋАНИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● најновија метода за уче-ње италијанског језика траје че-тири дана и примењује се у ауто-

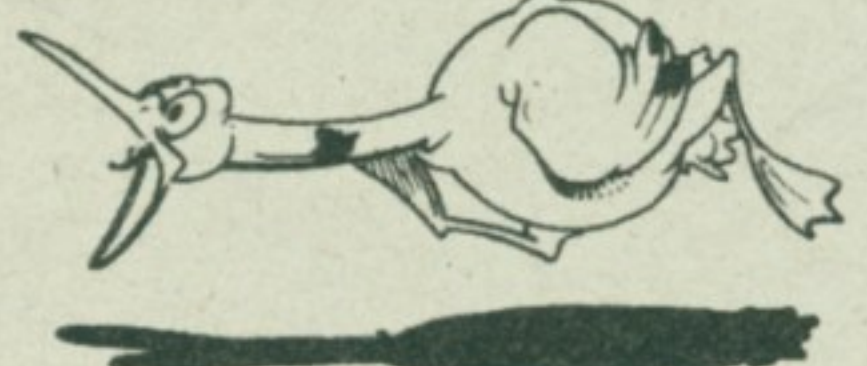

бусу који из Нириберга вози не-мачке туристе у Фиренцу. То је тзв. метода Лозанов, с вежбама опуштања и музиком.

●●● на последњем париском Салону књига у марту ове годи-не, констатовано је да је најбо-љу прођу имала књига Рике За-ран „Моја природна медицина“ која је продата у 1,400.000 при-мерака. Један издавач озбиљне литературе се теши: „И у про-шлом веку су више куповали Ежена Сија него Виктора Игоа“.

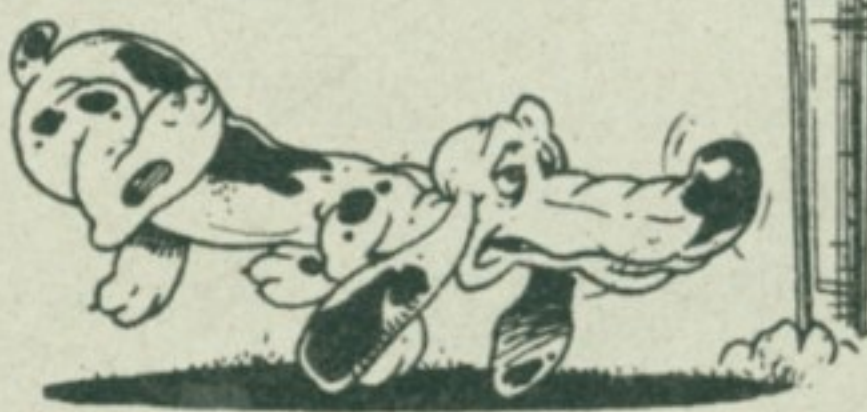
●●● први „еколошки“ тунел за аутомобиле подиже се у за-паднотемачком граду Зингену. За његову изградњу, како се тврди, нема никаквог другог разлога сем жеље да се сачува овај лепи крајолик.

●●● у тридесетак америчких војних база у СР Немачкој уместо класичних алармних уређаја уведена су јата обичних белих гусака. „Нису ни глупе ни

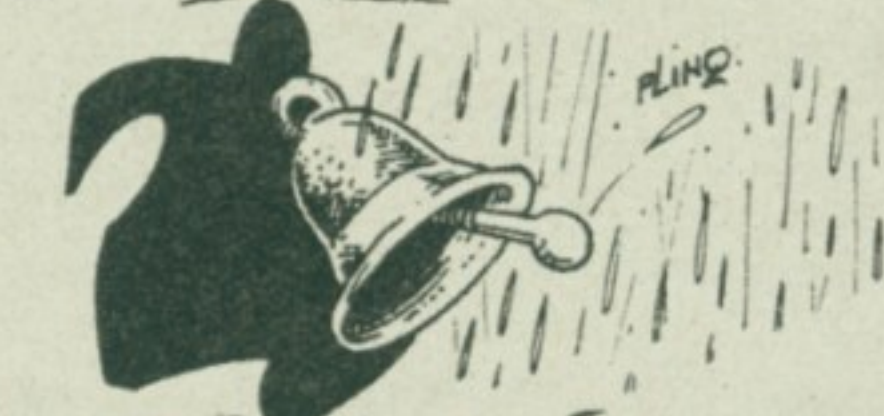
зле као што се тврди, а јевтини-је су и ефикасније од електрони-ке“, изјављују војници с поли-гона 32. ваздухопловне реги-менте.

●●● шведска пошта изнајми-ла је шездесет посебно обучених паса чији је задатак да њушкају телеграфске стубове. Једино су

они у стању да открију да ли је дрво почело да труне изнутра и тако на време упозоре да треба предузети мере „лечења“.

●●● „киселе кише“ које по-следњих година падају над Ев-ропом уништиле су, између ос-талог, и чувена звона у Холан-дији, од којих су нека стара и по-триста година. При том више страдају мања звона код којих је метал дубоко нагризен, док

већини ипак има спаса: струч-њаци их редовно стружу изнут-ра како би повратила свој рани-ји звук.

●●● сваке године у париским државним болницама (има их 37) 15 до 20000 људи инфицира се разним болестима. Најтежа је била епидемија у болници „Бишат“ 1981. године кад је од тзв. легионарске грознице ум-рло 12 људи.

●●● група радника која је ко-пала темеље за нове зграде у граду Арика на северу Чилеа сасвим случајно открила је сто-

тинак мумија. Чилеански струч-њаци, уз помоћ америчких ко-лега, установили су да мумије имају преко 8000 година што значи да су од египатских ста-рије више од 3000 година. При-падају Индијанцима Чинчаро који су насељавали ову област и живели од лова и риболова.

●●● у руднику Јарегском, не-далеко од града Ухте (СССР), копа се – нафта! То је једин-ствено нафтоносно окно на све-ту. У овој „чврстој нафти“ врло је висок проценат метала.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ВЕЛИКА ЛЕТЊА РАСПРОДАЈА

СПРЕМНА?

У ПУНОЈ
ФОРМИ!

1001
НОК

ШТО ЈЕ ОВАЈ СВЕТ
ТОЛИКО НАВАЛИО?

МИСЛИЛА САМ ДА
ЋУ БИТИ МЕЂУ
ПРВИМА!

Е, ПА ОВО
МИ НЕКЕТЕ
ОТЕТИ!

ОВО БИ УБУДУКЕ ТРЕБАЛО
НАЗВАТИ ВЕЛИКОМ ЛЕТ-
ЊОМ МАКЉАЖОМ!

Улога ватре и точка је позната; лук и стрела омогућили су ловцу да убије удаљен плен и тако избегне опасан физички контакт са животињом. Данашњи стрелци то знају: човек са луком и неколико стрела може у природи да опстане веома дуго.

Током шест хиљада година писане историје, лук и стрела су са нама – од почетка. Уз песму тетиве и фијук стреле рођене су све цивилизације на овој планети. А многе су и пропале. Сви континенти знали су за лук и стрелу. Испред Етнографског музеја у Београду на Студентском тргу налази се богумилски камени саркофаг на чијем поклопцу је с једне стране рељефно представљен криви мач, а са друге лук са стрелом на тетиви.

Велики стрелци остали су заувек у писаној историји: од Одисеја, чији је лук био тако јак да није дан његов савременик није могао да га натегне, преко чувених татарских и монголских стрелаца, Саладинових коњаника, Робина Худа, Вилгема Тела, па до јапанских мајстора стрељаштва. Они су ту вештину већ претворили у префињену филозофију живота.

Проналазак ватреног оружја није нимало лако истиснуо лук и стрелу. Пре свега, лук је усавршаван: саксонски стрелци из ране британске историје већ су успевали да из својих два метра великих лукова пробију оклопе норманских витезова. Врхунац стрељачке вештине (и технологије), међутим, постигнут је у Азији. Турци су усавршили кратки монголски лук, направљен од слојева дрвета и рога поступком чија је тајна изгубљена, до те мере да ни данашња технологија не може да га надмаше. У околини Истанбула постоји поље звано Ук-мегдан (стрелиште), где су се турски стрелци такмичили ко ће даље да одапне стрелу. Победнику је подизан стуб са именом и годином. Својим луковима Турци су у 17. веку добили на даљину од око 900 метара; данашњи рекорд је нешто већи од 800 метара, уз најсавременију технологију и материјале!

Јапански лук и вештина гађања њиме су посебна прича. Додајмо неколико речи: лук и стрела били су прво обележје самураја, мач долази касније. Сваки јапански лук – по мишљењу Јапанаца – има душу и ваља му се прилагодити (слично је и са нај-

бољим мачевима). Гађање јапанским начином је веома тешка вештина, нарочито за некога ко није Јапанац, а управо захваљујући таквој напорној

обуци којој се између два рата, боравећи у Јапану, подвргнуо немачки професор филозофије Еуген Херигел, западни свет је добио први прави увид у

Правилан став при гађању

КИЛОГРАМ ЗА СНАГУ

Модерни лукови грубо се деле на такмичарске, рекреативне и ловачке. Такмичарски су обично мање снаге, јер стреличар на такмичењу треба да одапне неколико десетина стрела. Снага лука мери се јединицама за масу (килограм или фунта). Стандардни лук снаге од 16 килограма или 32 фунте је лук код кога толики терет обешен о тетиву успе да је затегне на даљину од 28 инча (80 см). То је иначе дужина просечне стреле. Рекреативни лукови „располажу“ снагом од 14 до 18 килограма, док ловачки полазе од 20, а иду до 50 килограма.

Стреле се мере по дужини и еластичности. Њихова дужина зависи од дужине руку стрелца и тако се мери, а еластичност од снаге лука за који су намењене: јачи лук, крућа стрела. Стрела има осовину, врх, пера и задњи део који иде на тетиву. Врх има различите облике, зависно од намене стреле: такмичарски, за мету; пољски, за гађање у тврде подлоге (дрво); ловачки за мању дивљач (туп); за већу дивљач (са оштрицама) и за риболов (харпун на пластичној стрели везаној за лук дугим канапом). Пера су или пластична или права, од ћурке и гуске. На ловачке стреле пера се стављају тако да доведу до обртања стреле око своје осе. То доприноси стабилности лета, као код пушчаног зрна.

Тетива је део лука од посебног значаја: она трпи највећа оптерећења и прави се од најмодернијих синтетичких материјала као што је кевлар, који се не растеже ничимало и веома је јак (од тога се праве и прелуци против метака). Део на који налаже крај стреле посебно је ојачан, као и крајеви који се натику на лук.

ЧВРСТА

РУКА

ИЗ ИСТОРИЈЕ
ВЕЛИКИХ
ПРОНАЛАЗАКА

ОШТРО

ОКО

КАО ВАТРА И ТОЧАК, ЛУК И СТРЕЛА СУ ИЗУМИ БЕЗ ИЗУМИТЕЉА, ПЛОД РАЗВОЈА ВРСТЕ. ТО ЈЕ НА ИЗВЕТАН НАЧИН ПРАВЕДНО, ЈЕР СУ ТА ТРИ ИЗУМА ОДИГРАЛА КЉУЧНУ УЛОГУ У СТВАРАЊУ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

највеће културно и мисаоно благо Јапана: Зен Еуген Херигел је писац код нас већ доста давно преведене књиге „Зен и вештина гађања луком и стрелом“.

Вратимо се, ипак, опстанку лука и стреле пред ватреним оружјем.

Лук и стрела за герилу

Прве пушке биле су споре у паљењу и непрецизне, тако да је стрелац увек био бржи и тачнији.

Енглески краљ Хенри VIII (онај што је секао главе својим женама) веома се противио увођењу ватреног оружја у енглеску војску, плашећи се, како је говорио, „да ће лепа вештина гађања стрелом, која нам је очувала слободу, бити тиме занемарена“. На крају је ипак пристао, али је у краљевој гарди још дуго остао посебни одред стрелаца.

Развој ватреног оружја никада није до краја истиснуо лук и стрелу. За то

ПРАВЉЕЊЕ ЛУКА И СТРЕЛЕ

У Јапану овај занат има дугу традицију која се мери десетинама векова. Лукови једне од многобројних школа под називом Хамбен Хазу из Кјотоа пуних три стотине година препознају се по свом посебном облику. Обликовање лука је иначе најтежи део посла. Да би се „родно“ мајстор, потребно је најмање десет година марљивог учења. Посебну тешкоћу у стварању прецизног лука ове врсте представља његова намена: наиме, овај лук се користи при седењу на коњским леђима. Зато је тачка равнотеже лука нешто испод његовог центра.

Лук се прави од бамбуса жуте боје која се добија тако што се одсечена биљка оставља да одлежи две до три године. Пошто се са њега уклони уље, цепа се и сече у слојеве. Мајстор мора да саструже лук до савршеног облика, што иначе варира од случаја до случаја, без икаквог постојећег правила. То се чини по осећају.

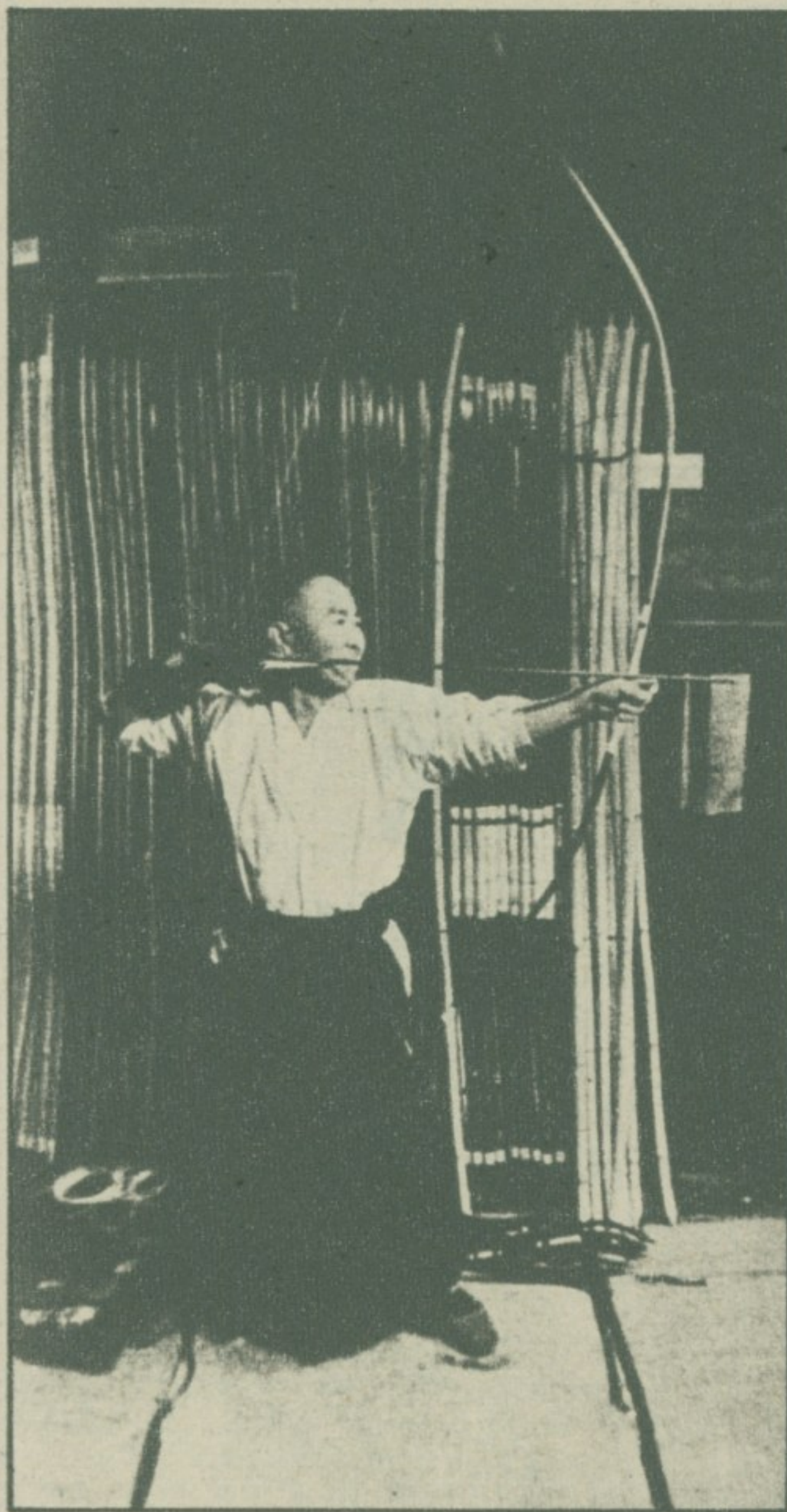
Зашто по осећају? Зато што је у Јапану култ гађања из лука још веома развијен. Више него у било ком другом спорту (нако Јапанци гађање луком и стрелом сматрају уметношћу), овде је ригорозно тренирање комбиновано са таквом дисциплином духа да се верује да искусни стрелац уопште не мора да гледа у мету док гађа. Погодиће је ако само о њој исправно мисли.

Лук

Лук се прави спајањем неколико танко исечених слојева бамбуса и дрвета (најчешћа комбинација је: каталпа, јапански храст и дуд), а који се на крају прекривају са још два завршна слоја бамбуса. Они чине спољни изглед лука, то јест бивају његова природна површина. Пре него што се слојеви споје један за други (лепљењем), мајстор тушем уписује у средишњи слој своје име. То нико више неће видети. После лепљења, лук се обавија канапом. Причвршћен је и уобличен, онако одока, ексерима од бамбуса да би се оформиле основне кривине, а потом остављен да одлежи три месеца. Сама завршница захтева прецизну процену равнотеже и закривљености. После та три месеца лук је спреман за фини доградњу (дељање ивица, стругање, углављивање дрвених крајева, стављање тетиве). Мајстор тада проверава равнотежу и погођеност кривине лука на посебном дрвеном калупу званом „коњ“. Тетива се прави од кудеље и учвршћује смолом. Звук сваке тетиве поседује особену и различиту музичку ноту. На крају, мајстор обавља завршне радње: лакирање и увезивање трске која служи за рукохват.

Стрела

Стрела се прави из четири дела. Прво се равнотежа и тежина стреле пажљиво подешавају. Свака евентуална сувишна кривина исправља се савијањем помоћу дрвеног штапа, пошто је држаља стреле накратко изложена топлоти. Потом се чворови (колена) на стрели обрезају и чис-

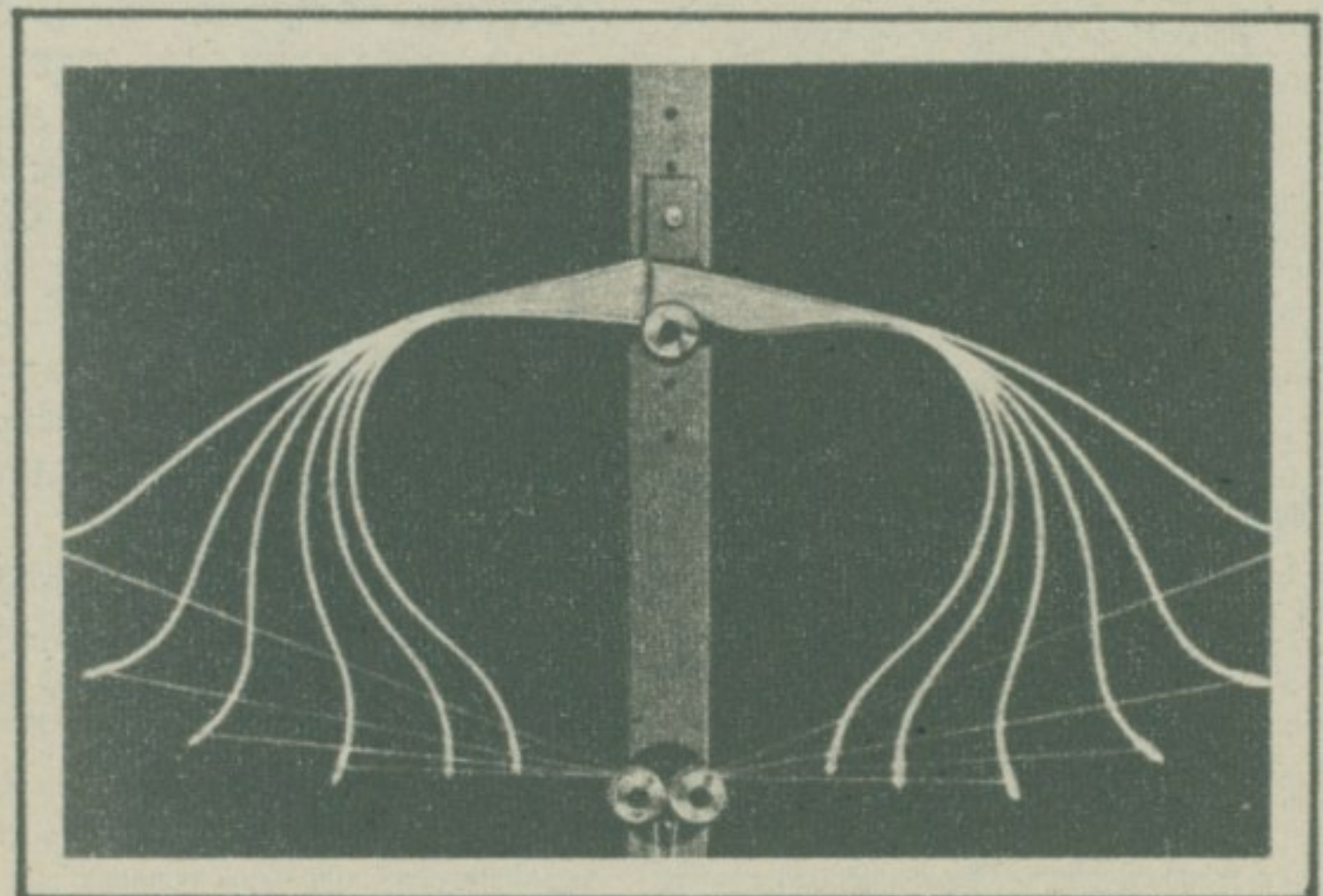

Мајстор испробава свој рад. Ако је нешто погрешно, нема могућности да поправи. Зато су мајстори – Мајстори.

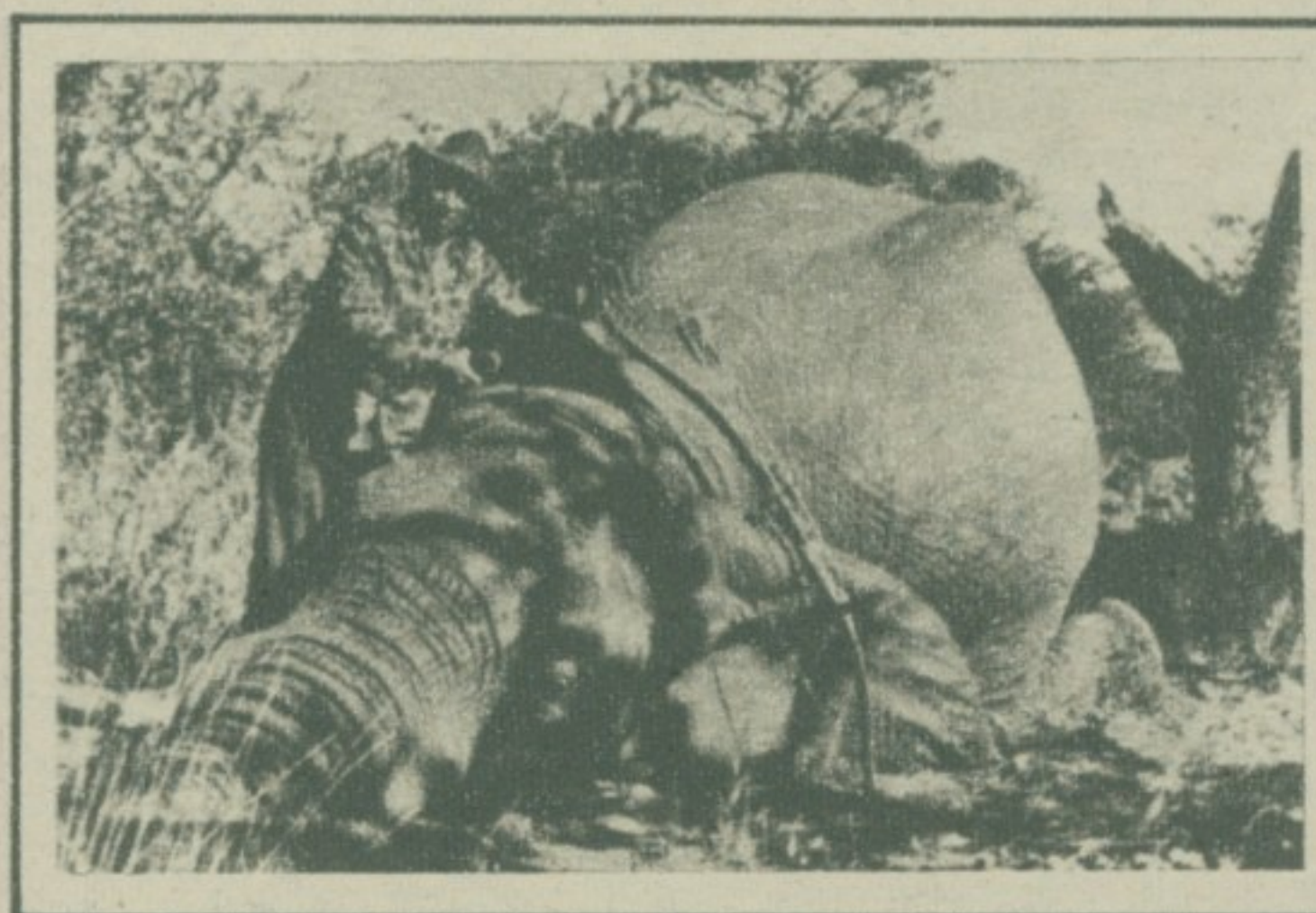
те. Додаје се метални врх и чврсто причвршћује ударањем стреле о пањ или даску. Зарезани крај стрелице који се натице на тетиву направљен је од животињских рогова. Он се лепи на крај стрелице и уобличава окретањем укруг око ножа који се држи међу прстима. Крилица (или пераја) су сачињена од птичјег перја, најчешће од соколовог репа. Најбоље је када се ставе само два. Она се лепе за основу стреле. Глава и реп стреле су обмотани концем. Када се депак осуши, стрела је готова. Строго правило је, иначе, да се стреле не смеју накнадно дотеривати или прерађивати.

На крају свега, мајстору још преостаје да обуче рукавицу и испроба лук и стрелу.

Владислав Бајан

Савремени композитни лук може да се растегне док му се крајеви не споје

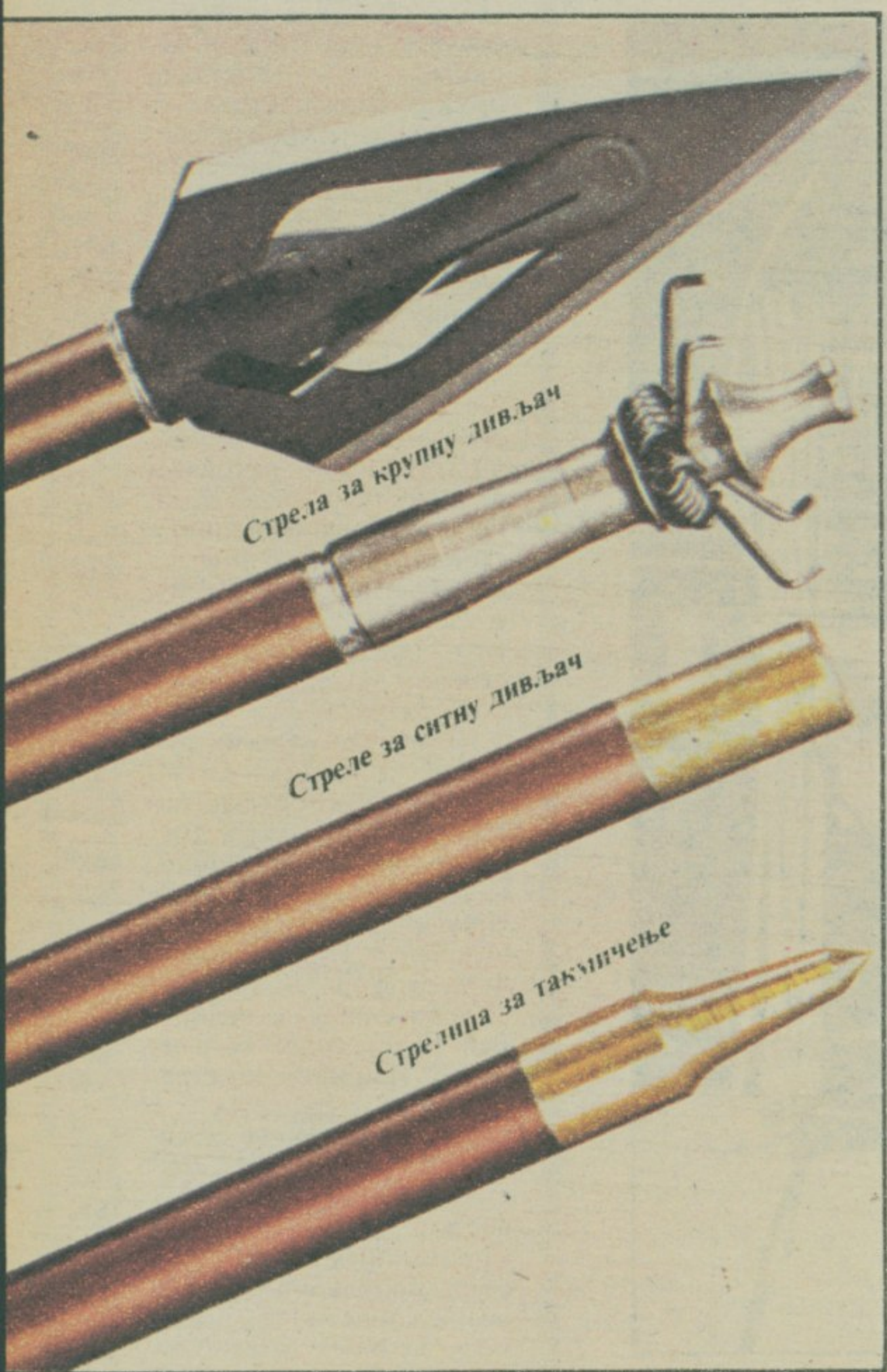

Афрички слон од 4 тоне кога је Фред Беар убио једном стрелом из лука од 75 фунти (36 кг)

има више разлога: пре свега, заостала племена су увек користила и користе то поуздано оружје; затим, стрела је тиха, што је чини идеалним средством за герилске и неконвенционалне акције. У вијетнамском рату лук и стрела били су коришћени са обе стране управо зато. Уосталом, грб америчких специјалних снага („зелених беретки“) су две укрштене стреле и нож, као симболи герилског ратовања приручним средствима. Генерал Гојко Николиш у својој сјајној и јединственој књизи „Рат малим средствима“ убедљиво истиче предности лука и стреле у модерном герилском рату.

Истиснути из рата, лук и стрела наишли су на обожавање спортски настрајене британске и америчке публике још половином прошлог века. Први спортски клуб организован је 1828. године у Филаделфији и звао се „Уједињени стрелци“. Већ 1879. оснива се америчко Национално стреличарско друштво, а 1881. и Енглескиње се укључују у такмичења. Стреличарство, како се то код нас зове, било је од почетка олимпијски спорт. Као сваки популарни спорт и овај је користио све изуме модерне науке и технологије. После другог светског рата примена пластичних маса уноси револуцију у градњу лука: коначно се појавио материјал који ће сустићи стари монголско-турски рецепт. Технички проблем код лука је, наиме, доста сложен: испоставило се да лукови исте снаге бацају стрелу даље ако су израђени од композитног материјала, тј. из слојева еластичних материјала (дрво, полиестер, фиберглас, дрво итд.). Композитни лук бацаће стрелу чак за трећину више него лук од, на пример, само фибергласа, биће лакши за затезање и ослободиће енергију брже. Применом композитних материјала настао је основни модерни лук, тзв. монолитни (из једног комада). Следећи корак је био лук на расклапање, са композитним еластичним деловима који се углављују на средишњи носач. Последњи и најсавршенији изум је тзв. „компаунд“ лук, који на крајевима има колутове, тако да је краћи и користи „ефекат чекрка“. Он је сложенији и скупљи, али веома zgodan за ловце, јер је у просеку за трећину краћи од обичног лука.

Што се стрела тиче, нови материјали донели су

ИЗ ИСТОРИЈЕ
ВЕЛИКИХ
ПРОНАЛАЗАКА

ЧВРСТА РУКА И ОШТРО ОКО

писује себи, већ величини вештине. То је најдрагоценија поука јапанске школе гађања луком и стрелом. „На једном крају лука је небо, а на другом земља“, каже јапански учитељ. „Тренутак затезања лука и одапињања стреле тренутак је живота и смрти“. Поука је јасна: јапанском ратнику од квалитета хица зависио је живот и Зенов начин мишљења ослања се управо на снагу такве мотивације. Дубока несегичност Зена и његова величанствена доброћудна дистанца (пуна хумора) према ритму овога света велика су помоћ стрелцу у стицању душевног мира који је циљ и средство у овладавању вештином. Стрелац који је ушао у основне вештине остављен је тако сам себи у целом свемиру: са натегнутом тетивом, оба ока на мети и земљом и небесима на крајевима лука. Тренутак пуштања стреле је тада мистерија која га дубоко потреса: још пре него што се стрела потпуно одвоји од лука, он зна да ли је погодио или није. Погодак не зависи од „нишањења“ него од квалитета целокупног хица: од узимања лука у руке до испраћања стреле.

Ето зашто је већ хиљадама година гађање луком и стрелом тако омиљено.

Милош Васић

замене за дрво: фиберглас и алуминијум. Алуминијумске стреле-користе се пре свега у такмичарском гађању, јер су најпрецизније. Невоља је што се понекад криве и ломљиве су а и веома скупе. Фиберглас је постао идеалан материјал за ловачке стреле и рекреативно стреличарство, баш због особина да се не криви, има довољну масу, а скоро је несаломљив. Ипак, конзервативно настројени стрелци највише воле дрвене стреле од америчког кедр. Тешко да за то има рационалног објашњења: они кажу да те стреле „тако лепо лете“ и „тако лепо миришу“.

Амбиција – непожељна

У многим земљама лук и стрела остали су веома цењено ловачко оружје, мада их неке друге земље – претежно европске – строго забрањују. Ту је проблем у феудалном карактеру европског ловства: стрела је идеално оружје за ловокрадице јер се не чује. Лов луком и стрелом је очаравајући и веома тежак спорт, што није омело неколико великих ловаца да уђу у историју: највећи од свих је

Американац Фред Беар, живахни старији господин (скоро осамдесет година) и власник и оснивач фабрике лукова и стрела „Беар Арчери“. Тај човек је стрелом убио све што се може од дивљачи убити, укључујући и слона од 4 тоне, белог медведа, тигра и цео зоолошки врт разних капиталних трофеја.

Гађање луком и стрелом веома је тешка и изазовна вештина. Треба, пре свега, савладати неколико истовремених радњи: укупни телесни став, положај ногу и руку, дисање, тренутак пуштања стреле и нишањење. Сваки од тих елемената практично је пресудан за тачност поготка, а неки од њих веома се тешко савладавају: тренутак пуштања стреле најтежи је. („стрела пада као пахуљица снега са листа трешње“). Као и код сваке људске активности у гађању луком и стрелом опседнутост успехом, лакле директна и претерана амбиција, највише смета. Највеће задовољство и најприроднији напредак постиже ученик који понизно прилази великој вештини и који за службу за погодак не при-

НЕСХВАЋЕНА
ВЕЛИЧИНА

ЖАК

БОГАТИ ФРАНЦУЗ
ИЗВРШИО ЈЕ ДЕСАНТ
НА АФРИЧКУ ОБАЛУ,
ОСНОВАО
ПРЕСТОНИЦУ, ФЛОТУ
И ВЛАДУ И ДО КРАЈА
ЖИВОТА БОРИО СЕ
ЗА ОЗВЕНИЧЕЊЕ
СВОГА ЦАРСТВА

Господин Жак Лебоди живео је у Паризу од породичне ренте – Лебодијеви су били познати крупни индустријалци шећера и дирижабла. Жак није радио, али је успешно играо на берзи. Био је висок, увек у црном и никада без кишобрана. Славно име, богатство и чланска карта јахт-клуба отварају су му сва врата високог друштва.

По темпераменту је био мегаломан, а по убеђењима загрижени конзервативац. Био је против увођења пореза на приходе, давања пензија радницима... Његова девиза била је сажета у реченици: „Ништа није добро, а биће још горе!“

И ко зна како би протекао живот Жака Лебодија да се „Француско-алжирска компанија“, која је правила железничку пругу од луке Орана у Алжиру и чији је Лебоди био акционар, није нашла на рубу банкротства.

Лебоди је заронио у мапе главних лука Северне и Западне Африке, али не да би сањарио и у мислима путовао. Он се писмено препоручио да буде директор компаније пред пропашћу и, као улог, понудио да о свом трошку направи западну транссахарску железничку пругу од Орана у Алжиру, преко рта Јубе на крајњем западу Марока у Атлантском океану, све до Сен-Луј-ди-Сенегала. Другим речима, дуж целе Сахаре.

Његов великодушан и грандиозан план није ни на кога оставио утисак и Лебоди је добио једва учтив негативан одговор који не само да га није узбудио већ му је дао свеже веома оригиналне идеје.

Командант, генерал, Његово величанство...

Марта 1903. Лебоди је отпутовао у Фекам, луку на Ламаншу, у друштво извесних Босија и Ируа, који су слепо веровали у његове планове, и лепе младе

девојке Августине пореклом из нижег француског племства. У луци их је чекала „Фраскита“, лађа од сто педесет тона и посадом од тринаест морнара на челу с капетаном Вијаном.

Средином маја друштанце је стигло у Лас Палмас, главну луку Канарских острва. Ту се господин Лебоди свечано представио шпанским лучким властима и обавестио их како намерава да сагради прву железничку станицу на афричкој обали. Мислећи да пред собом имају ђакнутог безбедног француског богаташа, Шпанци су га пропустили.

Крајем јуна „Фраскита“ је испловила пут Африке. Другог дана пловидбе Боси се појавио на командном мосту у парадној униформи и објавио да је Лебоди командант. Неколико сати касније назвао га је генералом. Исте вечери Лебоди лично ноншалантно је обавестио присутне да се управо прогласио за императора Сахаре под именом Жак I и да га убудуће ословљавају „Сер“ или „Ваше величанство“.

Када се на видику указала афричка обала, новопечени император одржао је први званичан говор у којем је изложио своје намере. Група од осам људи искрцаће се и ступити у везу с домороцима. Уколико се покажу мирољубиви, с њима ће се поступити великодушно; ако буду на-

ИМПЕРАТОР САХАРЕ

Жак Лебоди био је омиљена тема француских сатиричних листова. На овој карикатури Леона Роза Његово величанство обасуто је најразноврснијим даровима неопходним за живот у пустињи.

оружани и ратоборно на-
стројени, одговориће им
се равном мером.

На афричкој обали нала-
зило се свега седам душа
које су, чим су угледале
чамац, побегле. Заробљен
је само један дечак, али се
император понео велико-

душно према свом првом
поданику и пустио га кући
с даровима.

Затим је наредио да се
брод врати у Лас Палмас
на Канарима. Ваљало је
припремити се за озбиљан
десант и дефинитивно зау-
зети Сахару!

Жак I Лебоди послао је
директору „Јахтинг Газете“
телеграм тражећи да хит-
но регрутује двадесет
морнара који ће, по угово-
ру, добијати сто осамдесет
франака месечно, а триста
унапред. Император је до-
дао да ће „дисциплина би-

Император у својој са-
харској престоници
Троји спреман за даља
освајања.

ти као у Британској морна-
рици”

Двадесет морнара,
предвођених Ле Пикаром,
стигли су возом у Лисабон
где их је чекала императо-
рова „Далија”, стари па-
роброд од сто тона, и жур-
но их превезла до Канар-
ских острва.

Тамо их је дочекао Жак I
узевши на себе да их обу-
чи у руковању оружјем по-
што ће они представљати
први десантни талас. Мор-
нари су ову опасну почаст
примили филозофски и
размислили се по лучким
крчмама. Када је „Фраски-
та”, средином јула, кренула
у напад на Африку, прона-
ђено их је једва десетак.

Укрштање камила и
арапских коња

И, коцка је бачена.

„Фраскита” се усидрила
на три миље од афричке
обале испред рта Јубе. На
видику ни живе душе. Тру-
пе Његовог величанства
искрцале су се не наишав-
ши на отпор житеља.

На песку Сахаре подиг-
нута су два раскошна ша-
тора на којима је истакнута
императорова застава —
бела с три златне пчеле.
Затим се приступило обе-
лежавању граница његове
будуће престонице којој је
дато име Троја.

Жак I је очаран, у глави
му врве грандиозне идеје:
ту ће се налазити царска
палата, тамо коњушнице
где ће се одгајати нарочи-
те, никад раније виђене,
пасмине укрштањем ками-
ла и чистокрвних арапских
коња. Пустинја се, у њего-
вим мислима, претвара у
велелепну државу.

Али, треба наставити ос-
вајање Сахаре. У будућој
престоници Троји остао је
један „гарнизон” с намир-
ницама за осам дана. Ос-
тали су кренули у напад.
Педесетак миља јужно од
Троје угледали су прекра-
сан залив и одмах га
крстили Залив правде.
Идеално место за други
град царства, назван По-
лис.

Жак I наређује хитан по-
вратак на Канарска острва
да би се што пре прибавио
материјал за изградњу и
снабдевање сахарске пре-
стонице.

Када се „Фраскита” по-
ново усидрила код рта Ју-
бе, император је сазнао да
је гарнизон који је чувао
Троју капитулирао чим је
угледао групу војника каи-
да (управитеља) града
Тарфаје.

Каид је понудио тргови-
ну тражећи за сваког зато-
ченика по две хиљаде
франака уз могућност цен-
кања. Жак I је, у свом им-
ператорском поносу, глатко
одбио недостојну пону-
ду, укрцао се на „Фраски-
ту” и отпловио за Лас Пал-
мас.

Тек тада се француски
конзул у Лас Палмасу про-
будио и сетио да „Фраски-
ти” издејствује одузимање
дозволе за пловидбу.
Шпанске власти су, са
своје стране, заплениле
императоров пароброд
„Далију”.

Жак I, који је своје за-
робљене људе хладно оста-
вио у Африци као безна-
чајну епизоду великог пла-
на, добио је мистериозан
телеграм и, без икаквих
објашњења, ухватио први
пароброд за Хамбург.

НАСТАВАК НА СТР. 8.

О „одреду“ у Африци побринуло се Француско министарство иностраних послова и на једвите јаде успело некако да их ослободи и врати кући.

Продајте ми Улцињ

Из Хамбурга је император Сахаре скокнуо до Хага да би се пред Међународним судом правде лично изборио за своја владарска права. Одбили су га, али не и сломили. Жак I је са свитом допутовао у Лондон, одсео у луксузном хотелу „Савој“ и усредсредео се на озваничење двора и владе Сахаре у изгнанству. Изabraо је министра за рат и великог канцелара и упутио апел добровољцима без обзира на националност и вероисповест.

Првих дана 1904. један од дворана представио му је Моамеда Шамија, некадашњег личног секретара мароканског великог везира. Никада се није тачно сазнало ко је стварно био тај Шами, али је он први Мароканац у императорској свити.

Жак I није шкртарио. Послао је Шамија, као свог опуномоћеног изасланика, мароканском султану да би га обавестио да прелази у ислам и да би му предложио сјајну сарадњу и савез уз зајам од триста хиљада фунти стерлинга у замену за уступање једне мароканске луке и званично признавање империје Сахаре.

Мисија поверена Шамију подразумевала је и регрутовање дванаест шеика за сахарски двор, педесет морнара за будућу флоту, педесет војника за почасну гарду, затим арапску одећу за императора и дворане, материјал за подизање џамије у Сахари...

Када се Шами вратио и затражио силан новац, император Жак I категорички је одбио да га исплати сматрајући да је преварен.

Неплаћени рачуни су се гомилали, шеици и војници су, чекајући исплату, опасно претили, а Моамед Шами тужио је Жака Лебодија француском суду за превару и тражио да му овај, на име дуга, плати триста хиљада франака.

Тада се Жак I озбиљно наљутио и оштро одговорио свима који су га оптуживали. Свету је упућен следећи императорски коминике:

„Његово величанство изабрало је барјак ислама да би учинило по вољи својим поданицима муслиманима који обитавају у његовом пространом царству. Његово величанство ће политички подржати ислам против хришћанства и поделиће на стотине за-

става да залепршају од Атлантског океана до Црвеног мора.“

Али, богатство Жака Лебодија било је прилично окрњено. Јула 1904. он је распродао све некретности и одрекао се француског држављанства. У јесен је узео име Абдула Бен, принц од Техерана, и са својим двором, сведеним на три најверније присталице, кренуо за Црну Гору.

Искрцавши се у Бару одмах је затражио да га прими његов драги рођак црногорски књаз Никола Петровић. Књаз је одбио. Жак I је брзо заборавио „увреду“ јер се на први поглед заљубио у Улцињ и понудио црногорском двору да га купи. Овога пута црногорске власти су сматрале да је ђакнути Француз прешао границу основне учтивости и наредиле су му да сместа напусти њихову земљу.

Император се, с болом у души, преселио мало јужније, у Драч, тада под турском влашћу. Ту се помоћу богатих поклона спријатељио с чиновницима највишег ранга који су га, заузврат, ословљавали са „Ваше величанство“. Император Сахаре цветао је од среће и бацао народу новац кроз прозор.

С Бродвеја у лудницу

Ту се Жаку I губи траг све до Међународне конференције у Алхатерасу, у Шпанији, одржаној 1906. посвећене Мароку. Његово величанство упутило је конференцији протесну ноту што на тај скуп, који се тицао и његове царевине, није позван.

Познато је, даље, да се Жак I, са женом Августини и ћерком Жаклином, преселио у Сједињене Америчке Државе, купио велики ранч и ту чекао повољну прилику за повратак у Сахару.

Када су 1917. године Сједињене Америчке Државе ушле у први светски рат, Жак I направио је великодушан потез: послао је стотинак људи и тридесет хиљада грла стоке као свој допринос општој светској ствари. У парадној униформи он је, на челу својих трупа, покушао да пројаше кроз Бродвеј усред Њујорка – одакле су га одвели право у душевну болницу.

Вољену и толико жељену Сахару никада више није видео. Када је пуштен из руку психијатара, био је већ потпуно суманут и 12. јануара 1919. на ранчу у Америци убила га је, у самоодбрани, супруга царица Августа.

Тако Сахара никада није постала империја.

Б. Дожић

Лекар Ратибор Илић је био упоран:

– Ја ту легитимацију нећу да потпишем, господо! Како можете да захтевате од мене да прогласим здравим и способним за играње фудбала онога кога је Виша војна комисија прогласила неспособним за службу војног рока и отпустила из редовног кадра? Осим тога, што сте толико запели, па тај Личанин, тај Кончар, колико ја знам, и није неки фудбалски зналац?!

Бравар из београдске „Електричне централе“ Милош Шулајић тупо је гледао у доктора. Он је још пре три године основао тај лоптачко-фудбалски клуб „Централу“, а сада доктор Илић неће да потпише спортску легитимацију и прогласи способним Радета Кончара, 21-годишњег бравара. Знао је и Шулајић да Кончар није баш неки екстра фудбалер али другови су рекли да он мора добити спортску исказницу. За што мора, то Шулајић није знао.

Те јесени, октобра 1932. бравар Радет Кончар обрео се поново у Београду после само двомесечног војниковања у калиновачкој Четвртој батерији 22. сарајевског артиљеријског пука. Изненада се разболео и смештен је у војну болницу. Лекари су пронашли да болује од јаке упале плућа. У то време, без антибиотика, упала плућа била је често наговештај туберкулозе, а за ту болест није било лека. Због тога је регрут Кончар и отпуштен као привремено неспособан.

Кад се вратио у Београд, за њега није било посла. Прихватили су га студенти и другови из Електричне централе на стан и храну. Као илегалца, у студентским домовима био је познат под именом Никола Машинац. Мало је људи знало да је Никола Машинац, заправо Радет Кончар, секретар скојевске ћелије која ће идућег лета, јула 1933, постати члан илегалне Комунистичке партије Југославије.

Два шамара

– Ја морам да добијем потврду од лекара да сам здрав – рекао је Кончар Шулајићу. – Наравно, не пада ми на памет да овако ровит играм лопте, али ако не будем имао уредну легитимацију бићу сумњив полицији што се мувам око фудбалског игралишта... Него, знаш шта, Шулајићу, дај ти мени ту исказницу, имам ја једног доктора, он ће пот-

ТРЕНИНГ

РАДЕ КОНЧАР ЦЕНТАРХАЛФ „ЦЕНТРАЛЕ“

САМАУРИ

писати да сам здрав као дрен...

Сутрадан је Радет Кончар стигао на тренинг фудбалског клуба „Централа“ (што није било ништа друго него скојевска организација дорћолских омладинаца) и задовољно показао исказницу. Ту је писао: „Лечнички прегледан дана 18. октобра 1932. и пронађено да је СПОСОБАН! Др Драгољуб Лазаревић, својеручно“.

Потпис и није био тако битан, али печат југословенског ногометног савеза (односно лоптачког како се тада звао), био је важан. Без страха од полиције Кончар је могао да долази на тренинге и иде на утакмице са играчима.

Неку годину касније, већ као секретар КП Хрватске, Кончар је рекао свом пријатељу Јови Богдановићу (доцније генералу ЈНА) а овај је то записао у својим сећањима:

– Најрадије се сећам београдских дана због спортске активности. Не само због тога што ми је бављење спортом било разонода већ што сам тако и јачао организам, постао отпорнији. Све ми се чини да сва она доцнија ислеђења и мучења у полицији не бих издржао да нисам тренирао фудбал, пливао, веслао...

Илегалан рад у партијским ћелијама, јавни синдикални рад у УРСО-вим синдикатима и трагање за послом одузимали су секретару тајних ћелија све више времена за бављење фудбалом.

У мају 1934. године, после контролног прегледа

У ДРУГОМ РЕДУ ОД

ЧЕЛА КОЛОНЕ,

РАДЕ КОНЧАР ЈЕ

ВЕЗАН СА

ДРАГОСЛАВОМ

РАДОВАНОВИЋЕМ.

ОТКАКО СУ ИХ

ЗАЈЕДНИЧКИМ

ЛАНЦИМА

ОКОВАЛИ ЈОШ У

ДВОРИШТУ

ЗАТВОРА НА АДИ

ЦИГАНЛИЈИ,

РАДОВАНОВИЋ

НИЈЕ СМЕО

КОНЧАРУ ДА

ПОГЛЕДА У ОЧИ...

☆☆☆

у војној амбуланти у Београду, стигао је позив:

„Радет Кончар да се одмах јави својој Четвртој калиновачкој батерији 22. сарајевског артиљеријског пука ради дослужења војног рока...“

Али ни овог пута није остао дужи у касарни. После два месеца спроведен је у Управу града Београда, тачније у политичку (специјалну) полицију...

Хапшење војника Кончара од стране цивилних власти а под сумњом да је опасни комуниста, наложено је 7. јула 1934. године у 13. полицијском кварту београдске Управе града. Предвече је доведен један дечак кога су ухватили да кришом чита „Комунистички мани-

Фудбалски тим спортског друштва „Центра“ са Дорћола. Први слева (означен са X) Раде Кончар, центархалф.

фест“ и новине „Млади комуниста“. Наравно, већ после два шамара дечак је рекао ко му је дао такву литературу. Исте ноћи похапшени су, у разним деловима града: металски радник Филип Филиповић, студент технике Слободан Шкерковић, ковшотокар Никола Ађански, електричар Видоје Ђукић... Била је то једна од многобројних провала руководства СКОЈ-а и КПЈ у Београду тих година.

Такви знају да ћуте

Неко од ухапшених споменуо је и име Радета Кончара. Због тога је 28. јула 1934. године под поверљивим бројем 3238, команданту 22. артиљеријског пука у Сарајеву стигла службена депеша од Управе града Београда:

„... Како је овде у питању истрага из члана 1. Закона о заштити безбедности и поретка у држави, у којој се Раде Кончар показује као кривац јер је у самој Београдској централни формирао комунистичку ћелију, то је неопходно да се исти спроведе овој Управи на

истрагу, а по њеном завршетку биће тужен код Државног суда за заштиту државе“.

Командант артиљерије је депешу проследио команданту Дринског жандармеријског пука (жандармерија је била и војна полиција), а овај одређује старијег наредника Рајчевића, командира жандармеријске станице у Калиновику, да оде у касарну Четврте батерије и ухапси регрута Кончара, као „опасног комунистичког организатора још у престолници краљевине“.

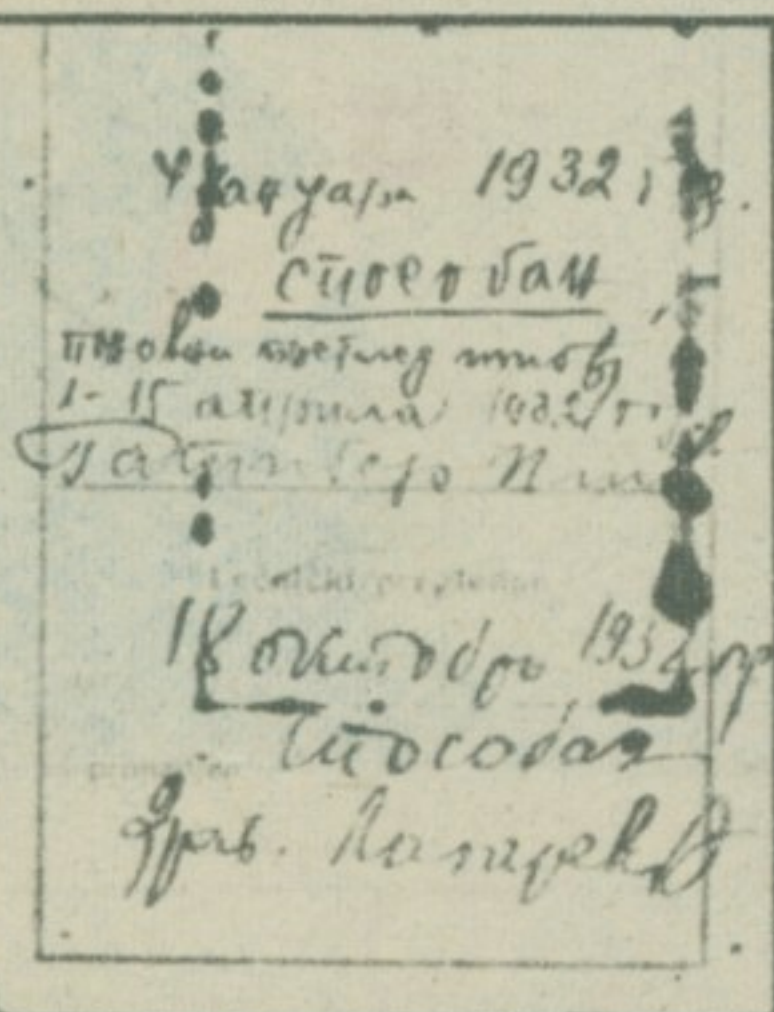
Поручник Поповић, командир батерије, написаће у рубрици – војничка оцена – ухапшеног: врло добар! Било је то мало важно. Уосталом, познато је да је ЦК КПЈ наредио комунистима да буду што бољи војници у краљевим касарнама да што боље изуче војне вештине, јер ће им, разборито се рачунало, то бити потребно.

Кончара су спровели везаног у Београд, стрпали у Главњачу, а у овој познатој мучионици доспео је у њен најгрознији део, такозвану „Саламуре“. То је, иначе, значило у надлежност полицијског пристава – Космајца.

Месец дана Космајац, који се већ прочуо као специјалиста за „црвене“, није ништа могао, осим генералија, да испеди од Радета Кончара. Узалуд

Спортска легитимација Радета Кончара издата у Београдском лоптачком савезу.

батине, мучења, даноноћна саслушања, чак и само Радетово сазнање да полиција зна готово све. Раде Кончар није рекао ни реч осим имена, презимена, места рођења...

На састанку код Аћимовића, шефа Специјалне полиције, Космајац је чак поверовао да је Раде Кончар случајно ухапшен.

– Госи! шефе, сви су пропевали, само он ћути. Не зна он ништа – рекао је Космајац.

– Да је невин као јагње, рекао би нешто! Било шта, измислио би – одговорио је препредени Аћимовић. – Прихватио би лажне оптужбе јер само невини немају снаге да трпе мучење. Кончар је крив! Осећам ја те комунисте по мирису. Такви као он, посебног кова, знају да ћуте и кад их сепкаш парче по парче...

Драгутин Бубањ, председник Стола седморице Окружног суда у Београду, 20. новембра 1934. осудио је целу групу Фи-

липовић – Шкеровић, укупно 16 „опасних комуниста“, на 27 година и два месеца робије.

Као десети међу осуђенима прочитан је Раде Кончар: „Осуђује се на једну годину тешке тамнице и три године губитка часних грађанских права“. Образлажући пресуду судија Бубањ се посебно позабавио његовим случајем.

– При одмеравању казне уважавана је и олакшавајућа околност, то што су признањем, односно делимичним признањем, олакшали суду рад, код свих – осим код Раде Кончара!

Почињу утакмице

У рано јутро 21. новембра 1934. у Савској улици у Београду (данас Улица Слободана Пенезића – Крстуна) ретки пролазници посматрали су колону од двадесет затвореника везаних ланцима које су жандари спроводили до железничке станице. За-

стали би мало и послушали песму коју су младићи у сивом тихо певали: „Митровица кућа је голема у њој има петстотина соба, и у свакој по једнога роба. У њој има сто дваест самца: ту су многа потамнела лица...“

У другом реду од чела колоне Раде Кончар је везан са Драгославом Радовановићем. Откако су их заједничким ланцима оковали још у дворишту затвора на Ади Циганлији, Радовановић није смео Кончару да погледа у очи. На суочењу, пред Космајцем, сломљен батинама, Радовановић је све признајући тешко теретио Кончара за многе детаље из илегалног рада. Сада, осуђен и везан заједно са Кончаром, Радовановић се плашио оптужбе, ако ни због чега оно због успомене што су заједно проучавали илегални партијски материјал: „Конспирација и држање пред полицијом и судом као класним непријатељем“.

Осетивши колико Радовановић пати, Кончар се широко насмејао:

– Има времена, друже, калићемо се! Тренинг је завршен, сада почињу утакмице... Не секирај се, бићеш ти још добар играч!

Стеван Зеџ

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Двојне
лејенде

ДЕВОЈКА

БРЖА ОД КОЊА

Кажу да је историја света истовремено и историја такмичења, па историчари спорта, трагајући за прапочецима надметања, „доказе“ траже чак у старогрчкој митологији и нашој богатој народној уметности, нарочито у поезији и приповеткама. Пошто историју најчешће пишу мушкарци, заслужују признање што пажњу скрећу и на две приче у којима су девојке изазвале мушкарце, и, на неки начин, победиле их.

Из старогрчког мита преносимо причу о Аталанти, краљевој кћерки, а из наше народне књижевности ону о „девојци бржој од коња“.

Аталанта и „од злата јабука“

По старогрчкој митологији, Аталанта је кћерка беотског краља Скенеја и краљице Климене. Родитељи су желели синове па су је, разочарани што им се родила кћерка, оставили у шуми. Аталанту је нашла медведица и одгајила је.

Овај мотив познат је у легендама и предањима готово свих народа и, како то већ у предањима бива, „препуштена сама себи, Аталанта је израсла у лепотицу и стекла такву окретност и снагу да је у трку могла престићи сваког мушкарца“.

Краљева кћерка била је толико лепа да ју је сваки момак пожелео. Била је и паметна па поставила услов: ко је победи у трчању, биће његова!

Победила је многе, јер многи су је желели. Била би, сигурно, боља и од Хипомена, сина беотског краља Мегара, да се Хипомен није послужио лукавством: кад год би после почетне предности наслутио да га Аталанта сустиже, бацао би за собом златне јабуке којим девојка није могла да одоли... Сагињала се да покупи „од злата јабуке“, губила време, а, на крају, и трку.

Нису се венчали Аталанта и Хипомен, каже легенда. Хипомен је то желео, жарко желео, али Аталанта је „прекршила реч“. Да

ли зато што трка са Хипоменом, по Аталанти, није била „фер“?

Лепота је изазов

Нема школске лектире у којој се не налази наша народна приповетка „Девојка бржа од коња“. И овде је реч о трчању, дакле спорту, али и о уценама, без чега, на неки начин, не може ни овај савремени спорт. И та наша девојка из народне приповетке побеђује, „све редом“, момке у трчању. Она није краљева кћерка, већ девојка из народа, по свему необична.

Она „није рођена од оца и мајке, него је виле начиниле од снијега извађеног из јаме бездање према сунцу илијинскоме, вјетар је оживио, роса је подојила, а гора лишћем обукла и ливада цвијећем накутила и наресила“. Приповетка, даље, каже да је била толико лепа „да се таке на свијету рађало није нити ће се рађати“.

Та лепотица изазвала је момке на трку.

„Она пусти глас по свијету да ће у тај и тај дан на томе и на томе мјесту бити тркија, па који је младић на коњу претече да ће бити његова“. Толико је веровала у себе!

И „потркијали“ момци на коњима, вероватно брзим, али – један за другим морали су да признају пораз. Лепота је изазов, била и остала, па је потребна упорност. Тога се досетио и царев син. И победио.

„Онда је он ухвати, те за се на коња врже, и преплива на сухо, па се упуту једном планином дома, али кад дође у највисочију планину, обазре се, кад ли му девојке нема“.

Нису били поштени ни Хипомен ни царев син и зато се Аталанта и девојка из наше народне приповетке нису удале за њих.

Мит о Аталанти, „најбржој девојци старог века“, инспирисао је многе уметнике. Овом миту није одолео ни Хомер, а ни Овидије, а нису му одоли ни многи сликари. У трећем веку нове ере направљена је прва скулпту-

ра о трци Аталанте и Хипомена. Додуше, оригинала нема, постоји само копија из хеленистичког периода која се данас налази у Лувру. Слика Гвидо Ренија, познатог уметника из 17. века, „Аталанта се такмичи са Хипоменом“ чува се у Напуљском музеју, а оперу „Аталанта“ написао је један од највећих композитора барока Георг Фридрих Хендл у првој половини 18. века...

Да ли је ико од наших уметника оставио трага о занимању за „девојку бржу од коња“? Није нам познато, а ако јесте, волели бисмо да чујемо.

Славо Стојковић

Илустровао: Босиљка Кићевац

ИЗУМИ

ОТКРИЋА

ДОСТИГЊУЋА

КУЋНА ГЕОГРАФИЈА

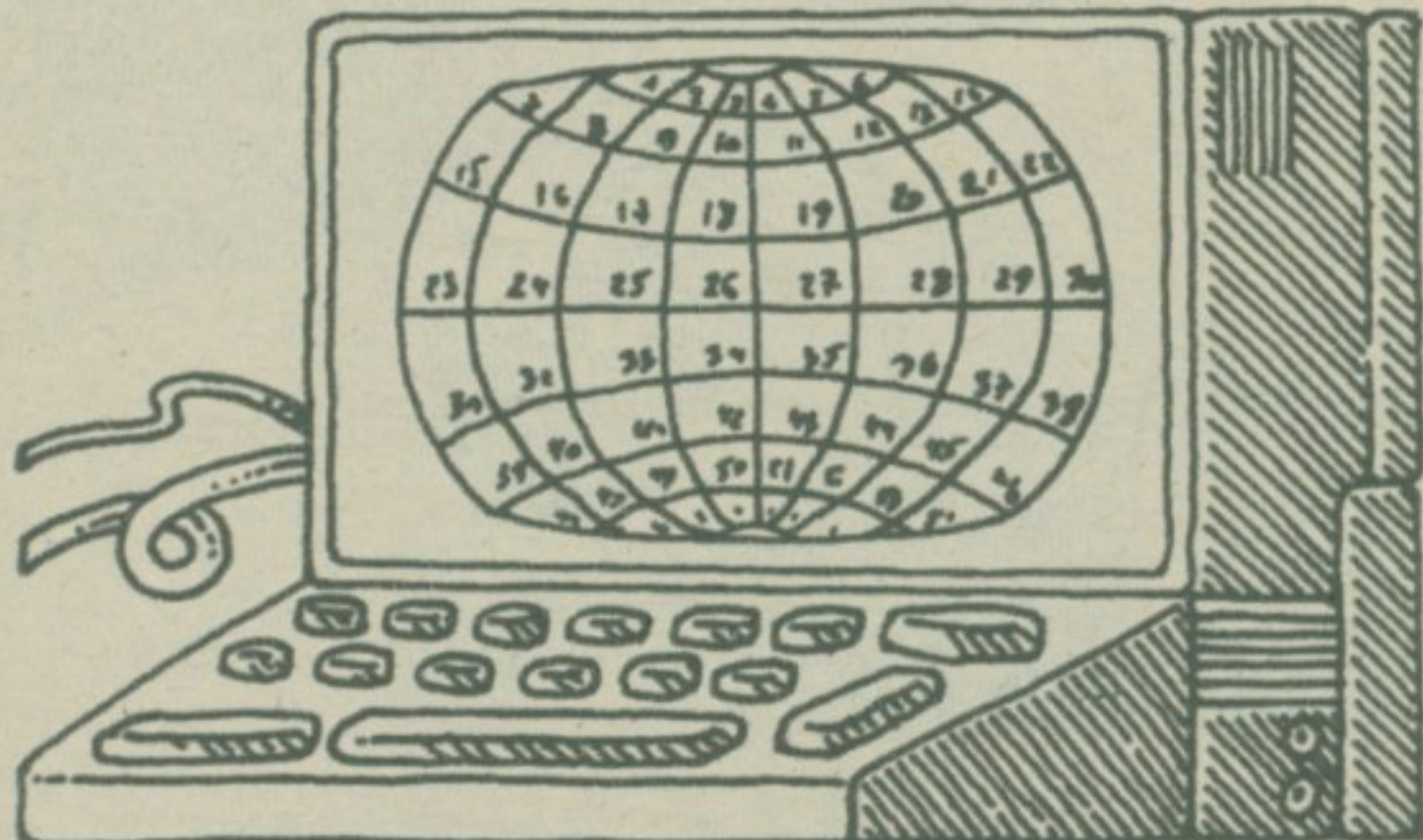
Географске карте спадају у културна добра и драгоцен су документ о времену из кога потичу. Тако су картографи из древне Кине стављали своју земљу у центар света, окруживши је острвима за која се тада знало, док су стари Римљани приказали свет као „баштицу“ око својих граница.

Данашње мапе су, разуме се, и те како прецизне, што не значи да и ту најновија технологија не уноси нека побољшања. Последња реч у картографији су дигиталне мапе. Неиз-

још је енергичније приступила истом послу: већ до краја деценије обавиће потпуну компјутеризацију свих својих мапа!

Предност дигиталних мапа је и у томе што картограф располаже огромним бројем података добијених из мноштва извора, које онда брзо и лако сређује и бира према потребама, стварајући мапе са демографским, хидролошким, метеоролошким и свим осталим подацима.

Дигиталне мапе већ освајају и тржиште, пошто су погодне за руковање – мо-

бежна електроника – симбол нашег времена – и овде се умешала, претворивши мапе у моћне банке података свих врста. Подаци су убележени на магнетној траци, а кад се ова стави у одговарајући компјутер, који чита траку и преводи је на језик слике, мапа се појављује на екрану монитора. Картограф сада лако може да уноси нове и нове податке свих врста: тек изграђене путеве и мостове, ерозију, нова насеља или налазишта – речју све. Тако допуњене мапе могу зачас да се одштампају ласерским штампачем великом брзином. Према потреби се и умањују или повећавају.

Америчка влада је већ предузела кораке да се до краја овог века све мапе преведу на компјутерске, па за ту сврху национална Геолошка управа издваја сваке године 15 милиона долара. Америчка војска

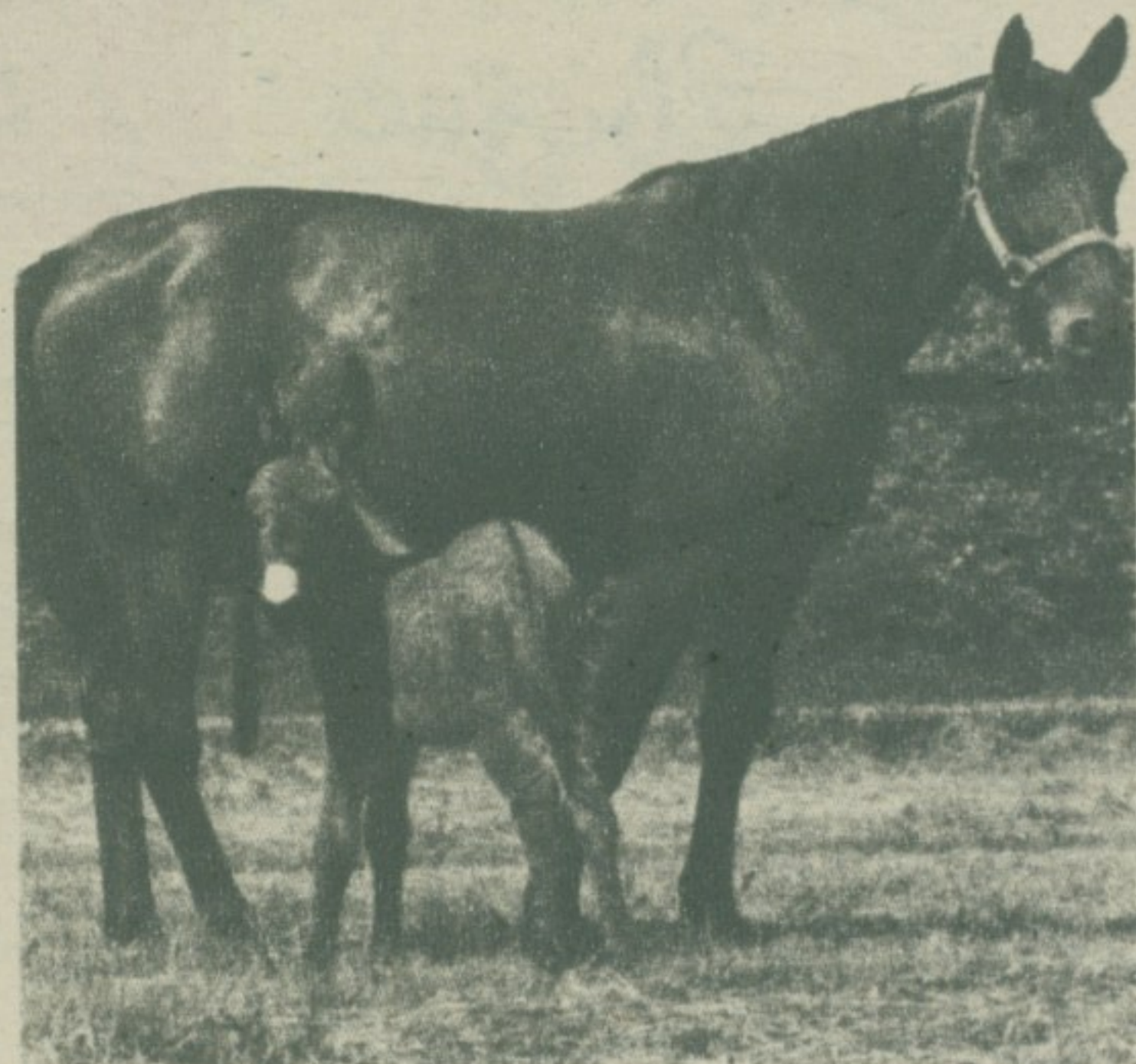
ју да се користе и на персоналним компјутерима – а што је најважније на њима тренутно могу да се мењају подаци и уносе нови. То је особина коју велики бизнис највише цени. Где се која роба највише тражи, где да се поставе нове нафтне бушотине или искрчи шума, свако према врсти посла којом се бави налази у дигиталним мапама ново и веома моћно средство за унапређење пословања. И, дакле, бољи профит.

Са америчким смислом за пословност и брзину снашла се ту компанија „Ренд Мек Нил“, највећи светски произвођач географских мапа. Она је још крајем прошле године увећала опрему за израду компјутерских мапа које свако може да користи и на кућним рачунарима, према сопственим жељама и потребама. ■

МАГАРЕ ОД КОБИЛЕ

Да ли је ово достигнуће? То ће се запитати многи љубитељи животиња и природе када виде фотографију кобиле која је постала мајка магарету. За ову превару природе заслужни су британски научници доктор Виљем Ален и доктор Даглас Анцак који су експеримент извели у Кембриџу. Њима је успело да ембрион магарца пресаде у материцу кобиле и да нарочитом имунолошким заштитом спрече организам мајке да одбаци чедо друге животињске врсте.

Сазнаје се још да је ово само део обимног истраживања које ће побољшати имунолошке технике за бољу заштиту људског ембриона. ■

КАД КУКУРУЗ ЗАЈАУЧЕ...!

За коју годину пољопривредници који на својим њивама морају да користе системе за наводњавање моћи ће да ослушну... и тек кад чују да жито кука и јауче, пусте воду. Ово обећавају двојица научника: Мајк Диксон са универзитета Гуелф у Канади и његов амерички колега Едвард Фискерс. Они су смислили и у експерименталне сврхе поставили електронски систем за ослушкивање стабљика куку-

руза на плантажама у Колораду.

На чему се заснива систем?

Кад биљка ожедни а воде нема, она онда пије сама себе, то јест користи воду из ћелија у својој стабљики. Ако воде никако нема, ћелије стабљике се сасвим исуше и биљка вене. Али, умирање биљке није бешумно, само што је таласна дужина звука који она производи при овом, за њу болном процесу,

таква да људско ухо не може да је ухвати. Зато су Диксон и Фискерс поставили ултразвучне микрофоне који бележе те таласе, а затим их претварају у сигнал који човек чује.

Према томе, овакав уређај омогућиће да се вода пусти у систем за наводњавање тек када је то неопходно, али исто тако ће и спречавати да биљка исувише дуго трпи без воде и оштети се толико да од тога трпи и род. ■

ЦУЦЛА-ТОПЛОМЕР

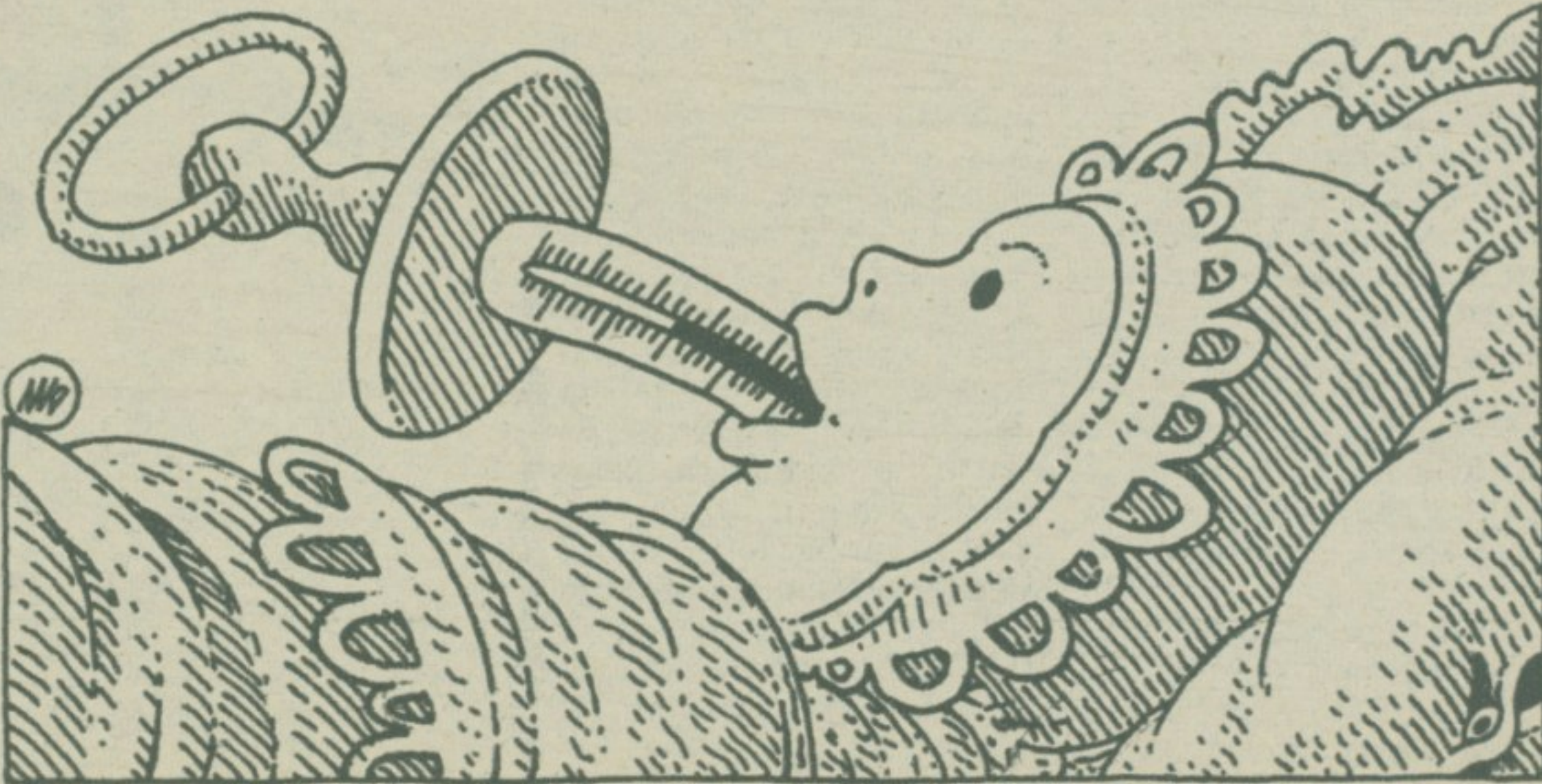
Сви родитељи знају колико је тешко измерити беби температуру. Прво, беба то никако не допушта (отима се), друго, осетљив стаклени топломер може да се сломи и повреди бебу. За стари проблем искрсло је једно ново решење које се чини идеалним:

има облик цуцле, а њу хоће свака беба. Ова цуцла, међутим, под гуменим омотачем скрива електронски сензор повезан са компјутерским чипом који бележи температуру у устима. Она онда може да се прочита на мајушном екрану од течног кристала

и то пошто родитељ притисне дугме исто као на дигитрону!

Овај оригинални беби-топломер почела је да производи фирма „Ламбда-електроникс“ из Хонгконга. ■

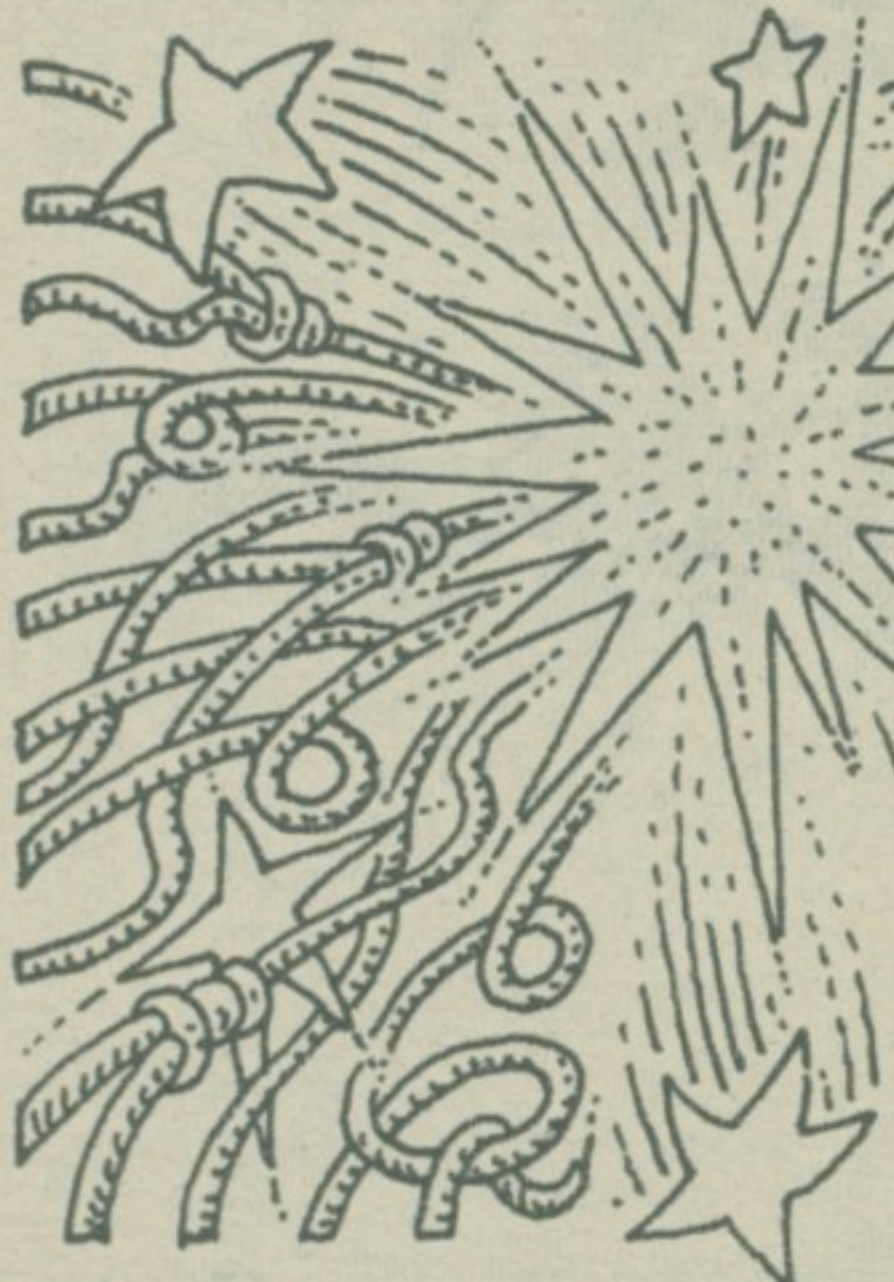
М. Н.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ПОЗИВ НА МОЗГАЊЕ

ЕКСПЛОЗИЈА БЛЕБИЦОВОГ ВРАЧА

Чарлс Блебиц је, очигледно, мало промењено име Чарлса Бебица, британског математичара који је обавио пионирски посао на конструисању рачунара. Његова одана пријатељица и ученица Ада Августа, прелепа млада грофица Лавлејс, била је богата, духовита, паметна, изврстан математичар и једино законито дете песника лорда Бајрона. Она је прва рекла да рачунари раде само оно што им је речено да раде. Лик Аде у истоименом роману Владимира Набокова делимично је заснован на леди Лавлејс.

Професор Чарлс Блебиц, врхунски енглески стручњак у области вештачке интелигенције, коначно је довршио свог ВРАЧ-а (скраћеница од Видовити РАЧунар). Рачунар је био тако моћан да је могао, по Блебицовом мишљењу, са стопроцентном тачношћу да предвиди сваки догађај који ће се у наредних 60 минута одиграти у кругу чији је пречник 10 метара а средиште у конзоли рачунара.

Ево како је рачунар радио. Требало му је пажљиво описати неки догађај који би се могао одиграти током следећег сата у реченом кругу. Када рачунар процени да ће се догађај уистину десити, он упали зелено светло које значи „да“. У супротном упали црвено светло, односно „не“.

Професор Блебиц је одмах нагласио да је нужно да светла остану скривена све док не истекне сат који дели прогнозу од догађаја, јер би у супротном неко лако могао да омете или подстакне догађај и да на тај начин прикаже ВРАЧ-а као неспособњаковића и шарлатана. Претпоставимо, на пример, да је ВРАЧ потврдио сле-

дећи догађај: „Преко западног зида лабораторије прошетаће једна бубашваба“. Неки злонамерник би могао видети зелено светло и спречити предвиђени догађај.

Блебицова асистенткиња је била Ада Лавфејс, млада и привлачна црвенокоса дама с докторатом из модерне логике и теорије скупова. Она је пришла Блебицу уочи демонстрације ВРАЧ-ових моћи пред великом групом истакнутих научника из области рачунарства, војних главешина и владиних службеника:

„Жао ми је, професоре, али морам да вам саопштим да сам управо доказала да ВРАЧ не може бити успешан у свим случајевима. Могу да опишем догађај који ће се одиграти или се неће одиграти у кругу чији је пречник 10 метара током следећих 60 минута, а да ће рачунару бити логички немогуће да предвиди да ли ће се он заиста одиграти.“

Блебиц је признао Ади да је у

праву тек када му је она рекла о ком догађају се ради. Пошто му је његова асистенткиња саопштила своје закључке и напомене, Блебиц се толико потресао да је пао у несвест, па су га пренели у болницу.

На који догађај је мислила др Лавфејс?

Први одговор

Др Лавфејс је мислила на следећи догађај: „ВРАЧ ће објавити своју следећу прогнозу укључивањем црвеног светла“.

То би притерало рачунар у логички ћорсокак. Ако укључи црвено светло за „не“, прогноза ће бити погрешна, зато што се догађај – укључивање црвеног светла – одиграо, те је дакле требало одговорити са „да“. Укључи ли, пак, зелено светло за „да“, такође ће по-

грешити, јер се у овом случају догађај није збио, те је требало одговорити са „не“.

Док се професор Блебиц опорављао, др Лавфејс је дала рачунару задатак да предвиди тај противречни догађај. ВРАЧ-ова логичка кола су ушла у бесконачну петљу да-не, зујање је постајало све гласније да би на крају страшна експлозија разнела рачунар. Тако је било уништено Блебицово животно дело.

Има много варијанти овог парадокса; све оне показују да је под одређеним условима предвиђање будућности у принципу немогуће. Можете ли да се досетите друге верзије овог парадокса која је тако једноставна да се може исказати са 15 речи?

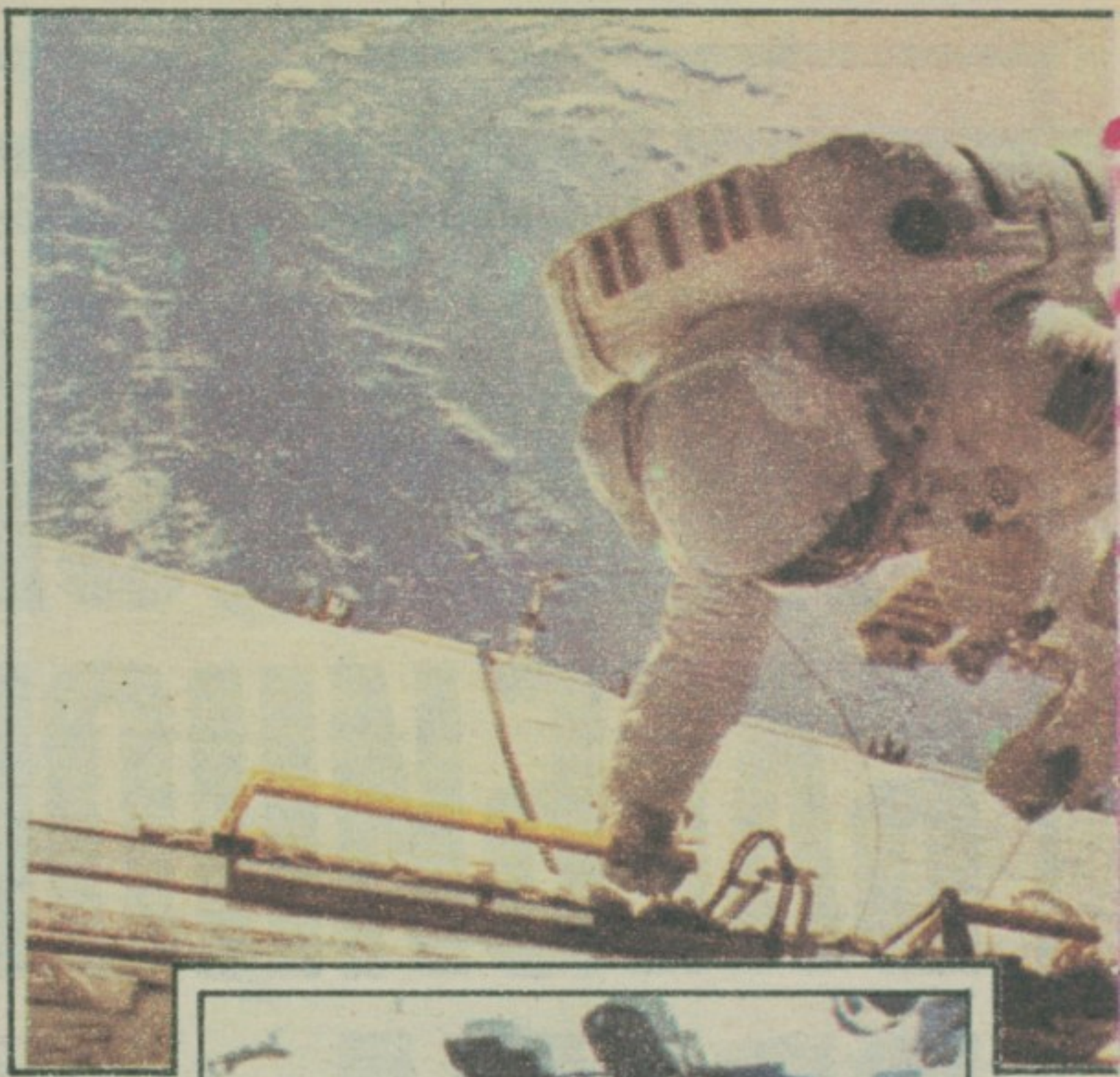
Други одговор

Довољно је да неком кажете: „Да ли ће твоја следећа реч бити „не“? Молим те, одговори са „да“ или „не“.“

МУКЕ БУДУЋИХ ГРАЂАНА СВЕМИРА

ПРВЕ НАСТАЊЕНЕ
ОРБИТАЛНЕ СТАНИЦЕ
СУ ВЕЋ САСВИМ
БЛИСКА БУДУЋНОСТ,
А НАУЧНИЦИ СУ
САДА У СТАЊУ ДА
НАМ ОБЈАСНЕ КАКО
ЋЕ ИЗГЛЕДАТИ ЧОВЕК
КОСМОСА

Посада тренира у условима нулте гравитације

ДАЛЕКО ОД РОДНЕ ГРАВИТАЦИЈЕ

Орбитална шетња Бруса Макендлеса 1984. године

10 × 10 ИЛИ ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

Илустровао: Димитрије Костић

КРАВА У КУХИЊИ

У свакој реченици
погрешно је по једно
слово

1. Љубазна домаћица је изнела низ укусних јела и рекла нам да се чистимо. ☐
2. Ако вам се не свиђа кинеска ракија, келнер вам може донети дрогу. ☐
3. Судија је дунуо у пиштаљку, сматрајући то фрулом. ☐

4. Честитајмо нашим играчима што су успели да избегну висок порез. ☐
5. Уложен је велики труд да у издавачком плану буде што више превида. ☐
6. Становницима солитера је главни проблем како да се заштите од крава у својим кухињама. ☐
7. Закључујући седницу предложио сам да се поново окупамо кроз два месеца, уколико то није прерано. ☐

8. Време је да се и у парламенту ове земље јасно зачује глас сељачких паса. ☐
9. У моје време родитељи су били аветиње. ☐
10. Било би много практичније да се ваша жена воли с комшијом, пошто обоје раде у истом предузећу. ☐

РЕШЕЊА: 1. частимо, 2. друк, 3. фрулом, 4. пораз, 5. превоза, 6. мрва, 7. окупимо, 8. маса, 9. светиње, 10. воз.

Астронаут Цери Рос
послужује изван Шатла

Управо настаје једна врста човечанства, нова врста homo sapiens. Његова животна средина биће свемир, а његове промене (физиолошке, анатомске, менталне) тек треба да потврде његову припадност једној сасвим другачијој раси од оне коју познајемо: космичкој.

Несрећа која се догодила са „Челинџером“ изазвала је извесан застој и сумње, али свемирска авантура се наставља. Већ је замишљен совјетско-амерички пројекат за слање првог човека на Марс до 1990. године. На хоризонтима двехиљадите већ се сагледавају прве настањене орбиталне станице и свемирске колоније.

Како ће изгледати, како ће се понашати тај будући свемирски човек? Стручњаци објашњавају да се већ за време свемирских путовања примећују различита анатомска и фун-

кционална прилагођавања људског организма због недостатка гравитације. Реч је о променама које обично нису опасне по здравље. Двадесетогодишње искуство је показало да људско биће може веома дуго да преживи у свемиру.

Гаetano Ротондо, доцент за свемирску медицину на Универзитету у Риму, управо је завршио занимљиву студију о променама са којима се сусреће човеково тело у свемиру. Закључци који следе из тог његовог научног рада су стварно запањујући: из много разлога човек је прави ванземаљац, али, треба признати, уз доста муке.

Професор Ротондо објашњава да је човек свакако другачији кад се врати из једне такве свемирске шетње, него пре него што је кренуо. Неке промене се одмах примећују. Астронаут изгледа као да је порастао, тром је и има тешкоће приликом ходања, једва држи усправан положај тела, што све указује на ослабљеност мишића. Његово лице (нарочито када се посматра на екрану током лета) као да се заокружи, очни капци постају отечени. Очи су му црвене, глас му постаје напнат због отицања гласних жица, ноге му смршавају и попримају изглед слова „х“. На психолошком плану промене је теже уочити и проценити, али су макар оне охрабрујуће. Космонаути постају људи широке, универзалне спознаје света и показују знаке истинске духовне снаге. Већина је спремна на сваку жртву да би допринела развоју науке и технологије све за добробит човечанства.

Сва жива бића обликовала је средина која их окружује и човек у томе није изузетак. Дуг боравак у свемиру (апсолутни рекорд држе совјетски космонаути који су у „Саљуту“ провели 211 дана у орбити) и чак могућност за репродукцију у условима нулте гравитације (изгледа да су обављани експерименти за време мешовитих мисија) пружају неке сасвим нове податке. Да завиримо у „личну карту“ тог „космичког“ човека.

Симбиоза човека и машине

Да почнемо од раста. У одсуству гравитације кичма губи своје кривине и постаје равна, а кичмени пршљенови лакше расту увис. То може бити одличан начин лечења за оне који пате од сколиозе, али истовремено мускулатура која држи кичму слаби и последице нису нимало пријатне при повратку на Земљу. Човек би на Месецу или Марсу, где сила гравитације износи трећину оне на Земљи, боравио уз мање тешкоћа.

Заокружено лице а ла „пун месец“, отекли очни капци, проширене вене на лицу које постају одлике космичког човека, објашњавају се тиме што на нultoј гравитацији телесне течности иду ка глави и отуда је венски притисак појачан. Као последица тога и врат ће постати дужи и шири са јаким израженим венама. Оне ће, исто тако, бити приметне и на шакама, због свеукупног успоравања циркулације. Као последица проширивања црева подиже се дијафрагма и труп као да се скраћује. Дисајни покрети постају површнији и сма-

њује се витални капацитет плућа. Подизање дијафрагме помериће срце које ће попримити хоризонтални положај, што ће довести до слабљења срчаног мишића. Једини орган који ће извући неку корист из ове ненормалне ситуације је мозак. Његова запремина ће наставити да се повећава због боље снабдевености крвљу и потребе да брзо и ефикасно одговара на право бомбардовање информацијама које стижу из два различита правца: сопствених чула и инструмената космичког брода.

Према мишљењу Цескоа Путкамера из Насе, доћи ће до блиске интеграције између човека, машине и рачунара. Могућност одржања оних који ће живети у станицама или свемирским колонијама зависиће од степена те интеграције, а можда чак и од чипова који ће се уметати у мозак. Свемирска шетња Бруса Макендлеса коју је извео из „Шатла“, зависила је од његовог нарочитог одела и ракете с могућношћу управљања коју је носио на леђима. А то је најбољи приказ симбиозе која ће се установити између човека и машине.

Срећна новорођенчад

На чисто медицинском плану свемирски човек сусрешће се и са другим појавама, у неким случајевима са правом „свемирском патологијом“. Данас медицина покушава да јој се супротстави. На пример, артеријски притисак биће исти у целом телу зато што ће се изгубити функције које га контролишу у зависности од положаја тела. То ће се догодити и

са унутрашњим ухом, где се налазе центри за регулисање равнотеже. Први симптоми оваквих промена, према статистикама Насе сналазе четири космонаута од њих десет, слични су обичној морској болести: бледило, слаб апетит, безвољност, апатија, мука и повраћање.

Главни узроци свемирске болести су везани за немогућност мозга да се тако брзо прилагоди на контрадикторне надражаје који до њега доспевају. За такву адаптацију потребно је најмање неколико дана. Због свега овога амерички и совјетски истраживачи су заокупљени решавањем ових тешкоћа. Пре свега како ће спречити опуштање мишића и обезбедити правилно доспевање крви у све делове тела. Да би одржали у доброј форми космонауте, нарочито по повратку на Земљу, смишљена је серија вежби и разних других олакшица. За будуће орбиталне станице великих димензија предлаже се решење да се ова нова људска станишта обрћу око сопствене осе. У том случају центрифугална сила на спољним зидовима могла би да створи услове сличне Земљиној гравитацији.

— Једини животни процес у коме не би требало да дође до промена је — репродукција. Фетус је једини живи организам који од почетка живи у нultoј гравитацији — амнионској течности у мајчином стомаку. Будућа „деца космоса“ биће прва која неће доживети трауму наглог преласка у тежинско стање приликом рађања, које смо сви ми прави Земљани осетили.

М. И. Ш.

ПЛАНЕТА БЕЗ ГОЛУБОВА

Ликовна порука Бранислава Барнака, ученика VII разреда Основне школе „Петар Петровић Његош“ из Зрењанина, којом овај тринаестогодишњи дечак опомиње свет гласи: „Деца на леђима голубова напуштају Земљу и крећу у неки бољи и срећнији свет. Људи, вратите их, јер: шта ће ова планета без деце и без голубова?!“ Овај Барнаков цртеж је на ликовном конкурс „Политикиног забавника“ и „Југомарке“, на тему „НАВИЈАМО ЗА МИР“, освојио прву награду. Према њему ће се штампати југословенска марка посвећена ГОДИНИ МИРА.

ВИШЕ ОД РЕЛИГИЈЕ

БИБЛИЈА ИЗМЕЂУ РЕДОВА

ДА ЛИ ХЕБРЕЈСКА ТОРА ЗАИСТА СКРИВА ВИШЕСЛОЈНЕ ПОДАТКЕ –
МЕЂУ ЊИМА НАГОВЕШТАВА И НЕКЕ ДОГАЂАЈЕ БУДУЋНОСТИ?

Библија садржи шифроване поруке које се данас могу одгонетнути уз помоћ рачунара. То откриће, које је наишло на велики одјек у свету, наговестила је група израелских истраживача са политехничке школе у Хаифи. Иако је истраживање почело недавно, први резултати доста обећавају: на неким страницама Библије скривени су – ако знамо да читамо „између редова“ – наговештаји догађаја који су хронолошки млађи од времена у којем је настао библијски текст.

– Нисмо пронашли ништа ново – рекао је професор Моше Као, руководилац истраживачке групе. – Једноставно, прилагодили смо се закључцима великих мајстора из старих времена који тврде да Библија садржи четири слоја података. Данас, када имамо рачунаре, можемо великом брзином, коју још пре неколико година нисмо могли ни да замислимо, да се прихватимо дешифровања једног од тих слојева.

„Идеалан број“ седам

Систем за дешифровање, који су израелски научници користили, заснива се на наизменичном одабирању слова из текста, која у одређеним комбинацијама чине нове речи. Истраживачи су, рецимо, саставили програм који испише свако 49. слово у тексту, полазећи од првог на почетку сваког одељка. (У неким случајевима одабрано је свако 26. слово.) За број 49 одлучили су се зато што је седмоструки производ броја 7, „идеалног броја“ по јеврејском предању, док број

Илустровао: Војислав Василев

26, написан на хебрејском, садржи име бога.

По том кључу компјутер је већ у првим поглављима свих пет књига Торе (хебрејско име за Пентатеух, Мојсијев законик, првих пет књига Светог писма Старог завета) дешифровао како божје име, тако и хебрејски назив за Тору. На једној од страни-

ца Генезе (прве књиге) побројао је чак сва имена Давидове краљевске династије, имена владара који су живели доста векова касније?! Истраживање је постало још занимљивије када су из библијског одломка који говори о спасавању малог Мојсија из Нила, ишчепркали име највећег средњовековног јеврејског фи-

лософа Мојсија Мајмонида и назив једног његовог дела.

Најсензационалнији пример је, свакако, податак сакривен у Естериној књизи која описује прогон Јевреја у време њихове прве раштрканости по Персији, где им је највећи непријатељ био највиши краљевски достојанственик Аман. Прича говори о томе како је Естера, лепа Јеврејка, иначе жена персијског краља Ксеркса, спасла јеврејски народ од покоља и наредила да се обесе Аман и његових десет синова. У њену част Јевреји и данас славе празник „Пурим“, празник коцке. (Аман је, наиме, хтео коцком да одреди када је било најповољније побити Јевреје. Тако је одређен „адар“, 12. месец.)

Истраживачи су дешифровање засновали на именима десеторице Аманових синова и из текста су извукли датум који у потпуности одговара 1946. години, када је обешено десет нацистичких главешина (по јеврејској традицији нацисти су директни потомци библијског Амана). У једном од бројева „Хералд трибуна“ из тог времена могло је да се прочита како је један од осуђених Штирмер – бивши директор једног нацистичког часописа – пред само вешање рекао: „Људи, данас је Пурим“.

Писац је био вероватно геније

Ова необична открића и закључци, ипак, нису научнике ослободили неопходне опрезности у раду. По јеврејском предању Мојсије је видео библијски текст исписан црним словима на црвеним пламеновима, као на некаквом великом екрану. Слова су била нанизана без икаквог размака, и бог је Мојсија подучио како да их раздели. Језик није био хебрејски, већ „свети језик“, у којем слова, чак и читаве речи, имају тачно одређен значај – иако су, на изглед, састављене сасвим случајно. Зато је Библија већ вековима предмет трагања за скривеним значењима. Такзовани кабалисти су још у 13. веку после нумеричке анализе „светих речи“ тврдили како Библија садржи сва она имена бога која људи не познају.

– Наше истраживање је строго научног карактера и при раду уопште није битно да ли неко од нас верује у бога или не. Са бројевима радимо под контролом нашег чувеног математичара и зато се бавимо више него објективним подацима. Тек после тога препуштено је свакоме да закључује по свом нахођењу – рекао је професор, негирајући тиме тврдње да је задатак истраживања верске природе. Дао је и прву прогнозу о резултатима овог необичног истраживања.

– Књигу Генезе написала је рука само једног човека. Јер, начин оваквог писања изузетно је компликован. А целовитост Генезе, коју полако разоткривамо, вероватно ће да оповргне све досадашње теорије.

М. Ш.

**САМО
ЈЕДНОМ
СЕ
ГРЕШИ**

ВЕЗИСТА ЗА МИНЕ

Први утисак који се човеку наметне кад угледа Ријечанина Анту Рутара је – снага. Не због висине или широких плећа. Снага избија из његовог погледа, црта лица, гласа.

Посао којим се годинама бавио, па и сада, кад је у пензији, некако иде с том снагом, мада му, заправо, није потребна. Искључи ли се онај чисто физички део. Међутим, Анте се њиме и не бави. То раде други. Он је ту да ствар осмотри, проучи, предузме неопходне мере сигурности. Ништа не сме да се превиди: грешка не сме да се догоди. А да Анте није погрешио већ пуних 26 година, најбоље говори то што је – жив. Послу не прилази само срцем већ и разумом.

– Свако ко се, као ја, бави демонтажем мина осећа велико страхопоштовање према предмету који треба да обради. Друкчије и не може. Али то страхопоштовање људи често мешају са храброшћу. Мисле о нама као о јуначинама, диве нам се. А дивити се треба онима у јамама и ваздуху. Ја лично нисам баш нарочито храбар, нисам ни кукавица јер се у том случају демонтажем мина не бих ни бавио.

Како се онда неко ко за себе тврди да није много храбар бави тако опасним послом? Како је уопште дошао на ту идеју?

Посао који се мери вагонима

– На ту идеју нисам дошао ја него моји претпостављени – каже Анте Рутар. – Све је почело 1952. године кад сам се демобилисао у чину капетана прве класе. Прво сам мислио да отворим кафић, али тада то још није било у моди, па сам одустао. Како сам у рату био командир чете за везу, одлучио сам да останем у фаху: запослио сам се у Секретаријату за унутрашње послове на одговарајућем месту. Године 1959. позвали су ме и предложили ми да кренем у Београд на једногодишње школовање: убудуће ћу се бавити демонтажем експлозивног оружја заосталог из другог светског рата. То баш није има-

ло везе са телеграфијом и радио-везама што ми је била специјалност, али пристао сам.

Кад сам се вратио у Ријеку, испоставило се да посла има напретек. Кроз наш крај прошла је сва могућа солдатека, свака је за собом оставила понешто. Материјала је било на тоне. Последње две бомбе уклонио сам пре неколико дана. Тако је цифра оних које сам демантирао или омогућио да се пренесу до полигона и тамо активирају заокружена на 3500. Како су авионске бомбе тешке по неколико стотина килограма, мислим да не морам да вам објашњавам да су у питању читаве композиције оружја.

Разуме се, мој посао није демонтаж само авионских бомби, које су посебно опасне због тога што при експлозији њихо-

ви комадићи – гелери како се то каже – могу да ране човека и на удаљености од 300 до 400 метара, већ и подморских. Док сам био млађи, сам сам ронио да бих видео какве су мине у питању. То је врло важно да приликом вађења не би дошло до експлозије. Међутим, пошто сам већ у годинама, то више не чиним. Тај део посла сада обављају професионални рониоци који ми детаљно описују шта су видели. Морских мина у Јадрану више готово и нема: последње две „уловили“ су пре четири године рибари с Пага.

У страху су велике очи

Причајући о свом необичном послу Анте каже да од тренутка кад му јаве да је негде нађено експлозивно тело, па док га он не учини безопасним, прође највише 12 сати. А за то време он мора да изиђе

на лице места, предузме све мере сигурности, а то значи удаљавање свих „беспослених“ на безбедну даљину, процени да ли експлозија може да угрози најближе објекте. Затим се прелази на детекцију терена и на крају на само демонтаже, што је „послић“ од десетак минута. Тачно толико треба Анти да подмаже и скине упаљач.

Траје ли њему тих десетак минута дуже?

– Не – осмехује се Анте. – Најважније је да мину, бомбу, гранату, тачно препознам. Онда не постоји могућност да се погрешим. А ако нема могућности да се погрешим, зашто би ми тренутак трајао као вечност?

Од колике је важности посао којим се Рутар бави илустрије и податак, незваничан додуше, да је после рата у нашој земљи 30.000

**ЗА ПОСАО КОЈИМ СЕ
БАВИ АНТЕ РУТАР
НЕОПХОДНО ЈЕ
ДОБРО ОКО И
ПАЖЉИВА,
ПРЕЦИЗНА РУКА. У
СУПРОТНОМ...**

људи страдало од разних експлозија. Ручних граната пре свега.

– Оне су, мада им је разорна моћ далеко мања од оне коју имају бомбе или мине, опасније из простог разлога што деца, па и одраслима, могу да се учине као потпуно безазлене играчке – каже Анте.

Пре неколико месеци радници који су уређивали игралиште у Опатији нашли су, копајући, ручну бомбу. Ставили су је одмах на неки стуб, обавестили СУП и, кад им је истекло радно време, отишли кућама. Кад сам стигао на игралиште, више никог није било ко би ми рекао где се бомба налази. Гледао сам лево-десно све док ми у помоћ није притекао дечак из оближње зграде који тек што је проговорио.

– Голе, цико, голе – викао је са прозора и упирао прстићем према стубу на ком се бомба и налазила.

Много пута Анте је добијао и лажне позиве. Не због тога што је неко решио да с њим збија шалу, већ зато што су у страху велике очи. Дешавало се да људи, окопавајући башту, ударе мотиком о метал, разгину земљу и угледају нешто округло. Шта би то могло да буде него бомба? Уследио би телефонски позив, Анте би изашао, одгртао земљу око опасног предмета и налазио сасвим безопасну ствар, рецимо војнички шлем или гас-маску.

Колико су му само пута доносили на кућна врата ручну бомбу или гранату. Зазвоне и утрапе му то што су донели. Ако њега нема код куће, не мари. Оставе његовој супрузи а она – нека се снађе док се Анте не врати.

Олга Вукадиновић

Прича је живот, живот је прича

Живот је прича, прича је живот...

Илустровао Бранко Јовановић

ЗДРАВО, ДОКТОРЕ ПИЛЕНЦЕ

ДИЈАГНОЗА ЛЕКАРА БИЛА ЈЕ НЕМИЛОСРДНА: – ПРАВА ЈЕ СРЕЋА ШТО ЈЕ ЈОШ ЖИВА ПОСЛЕ ПАДА С ТОЛИКЕ ВИСИНЕ. САД ОСТАЈЕ САМО ДА ЧЕКАМО И ДА СЕ НАДАМО

Време је било лепо, за падобранце жива згода. Млада Деби Сарсон није осећала страх, данас ће скочити други пут. Са страхом је, чинило јој се, раскрстила после првог скока. Тако су мислили и њен муж Ренди и пријатељица Џејн Плетие, све троје на курсу за падобранце. У авиону је био и инструктор Картер, искусан падобранац.

Плавокосу Деби благо је лупио по рамену: она је на реду. Пре него што је погледала у бездан под собом, инстинктивно је проверила ручицу за отварање помоћног падобрана. То је, безбедности ради, учинила још на првим часовима, на земљи. Затворила је очи и скочила.

Мада почетник, одмах је схватила да нешто није у реду. Тек што се одвојила од летелице приметила је да је купола падобрана почела да се отвара. Пре времена, тако је бар писало у убеницима а тако је инструктор Картер говорио. Тело се махнито завртелo а купола падобрана почела да се омотава око ње. Земља се стреловито приближавала док је покушавала да дође до даха.

Остани мирна, Деби – покушавала је да утеши себе у том вртлогу. Само мирно. Напицала је ручицу помоћног падобрана и повукла. Узалуд. Милион

конопаца пресекло јој је тело. Сетила се да је Кларк говорио да је брзина тела при слободном паду око 200 километара на час. Још минут – минут и по.

Уста пуна земље

Ренди, Дебин муж, на земљи је задовољно слагао свој падобран. Скок уопште није био лош, други у животу. Пресекао га је глас поред, крик:

– Нешто горе није у реду! Погледај!

Погледао је и следио се. Према земљи је летело клупко умотано у свилу падобрана. Није могуће?! Па то је Деби!!! Моја Деби. Покрио је лице рукама да не види њену смрт.

Видели су други кад је тело с неба грунуло у врх брежуљка, одскочило попут крпене лутке и лагано се скотрљао низ падину. Неких четиристо метара даље.

– Еј, па ово је страшно! – пренуо је Рендија глас поред.

Није било време да држи руке на лицу. Потрчао је према подножју брежуљка колико га ноге носе. Не, Деби не може тако да заврши. Па ја сам је наговорио да се упишемо на падобрански курс, ја сам... Око непомићног тела окупила се већ група људи. Једва се пробио кроз гомилу.

Деби је лежала без свести, уста пуних земље. Ренди је покушао, рукама које су дрхтале, да ослободи жену конопца. Знао је да, док стигну амбулантна кола и лекар, не сме да је помера. Многи повређени страдају управо због нестручног преношења. Хитна помоћ је овог пута хитно стигла.

Радиографска испитивања показала су да су младој жени читаве једино кости шаке и руку. Лобања је напрела, бубрег и слезина одвојили се од трбуш-

ног-зида, плућа згњечена. Да би могла да дише, лекари су јој отворили душник. Живот се, наочиглед свих, постепено гасио. Идеју да је пребаци у болницу „Џон Мјур“ лекар је пресекао у зачетку тврдећи да ће транспорт бити фаталан. Ренди, супруг, чврсто је рекао.

– Морамо да ризикујемо!

Увече истог дана у болници „Џон Мјур“ неуролог Пол Чадроф отворено је рекао Рендију Сарсону да су шансе да његова супруга Деби преживи углавном у домену теорије. Теорија је, признао је лекар, како је још уопште жива.

За ту теорију се ухватио Ренди. Можда зато што је на универзитету предавао теорију релативитета. А и доктор Чадроф је рекао да ће учинити све што је у њиховој моћи.

Тама, страшна тама

После две недеље Деби Сарсон је још била у животу. Истина, телесна тежина јој је спала са 58 на 36 килограма али то је било прилично нормално с обзиром да је храну примала преко интравенозних ињекција. Околног света није била свесна, стално је била у коми.

– Које су чудна и за лекаре прилично нејасна стања – саопштио је доктор Чадроф од умора исцрпљеном Рендију. – Ваша жена је непокретна, ништа не види али је могуће да, уз сталне вежбе, чује и разуме шта се око ње говори и збива.

Ренди није био човек који би лако одустао. Знао је да на све начине мора да натера Деби да се и сама, мада несвесно, бори за оздрављење. Почели су да стижу рођаци и пријатељи. Дебина мајка Дорис даноноћно је поред болесничког узглавља читала хрпе писама које су јој слали пријатељи храбрећи је да истраје.

Ништа. Деби ниједном, пуне четири недеље, није давала знаке да било шта разуме, региструје. Њен свет таме био је чврсто замандаљен. Ипак, за то време почела је да прима другачију храну и да, нормално, добија на тежини.

Ренди, који је у међувремену узео неплаћено одсуство с универзитета, стално је био уз њу покушавајући да нежним речима пробије таму која је окруживала. Пуштао јој је касете с порукама суседа, снимио чак и лавез њеног пса љубимца Чарлија. „Деби, Чарли те воли. Недостајеш му. И мени. Волимо те, обоје!“, бесконачно је понављао тихим гласом. Успело је. Деби је отворила очи. Ренди је безгласно заплакао без обзира што је поглед био празан. Корак по корак, надао се.

Нада, кажу, не напушта храбре. И Ренди је дочекао да 13. јуна 1982, седме недеље по удесу, његова Деби проговори. Гледао је кроз прозор кад је зачуо: „Ох!“. Болничарка је погледала према кревету, онда Рендија и отрчала. Ускоро се вратила с доктором Чадрофом.

– Здраво, докторе Пиленце! – с напором, сричући реч по реч, прозборила је Деби. (Мало објашњење: др Чадроф је улазећи у собу болесницу свакодневно поздрављао са „Здраво, Пиленце“).

Педесет један дан после коме Деби је изишла из страхотне таме бесвести. Међутим, борба је тек почињала. У октобру су јој лекари скинули последњи гипс с ноге и заменили га ортопедским помагалом. Непун сат касније, упорна и тврдоглава, већ је била у сали за рехабилитацију. Плакала је од болова вежбајући на разбоју, али није одустала.

Шест месеци после удеса, 27. октобра, Ренди је дошао по Деби. Да коначно заједно пођу кући. Хтео је да је ухвати за руку и поведе према колима, али га је одбила:

– Не, хоћу то сама. Сасвим сама!

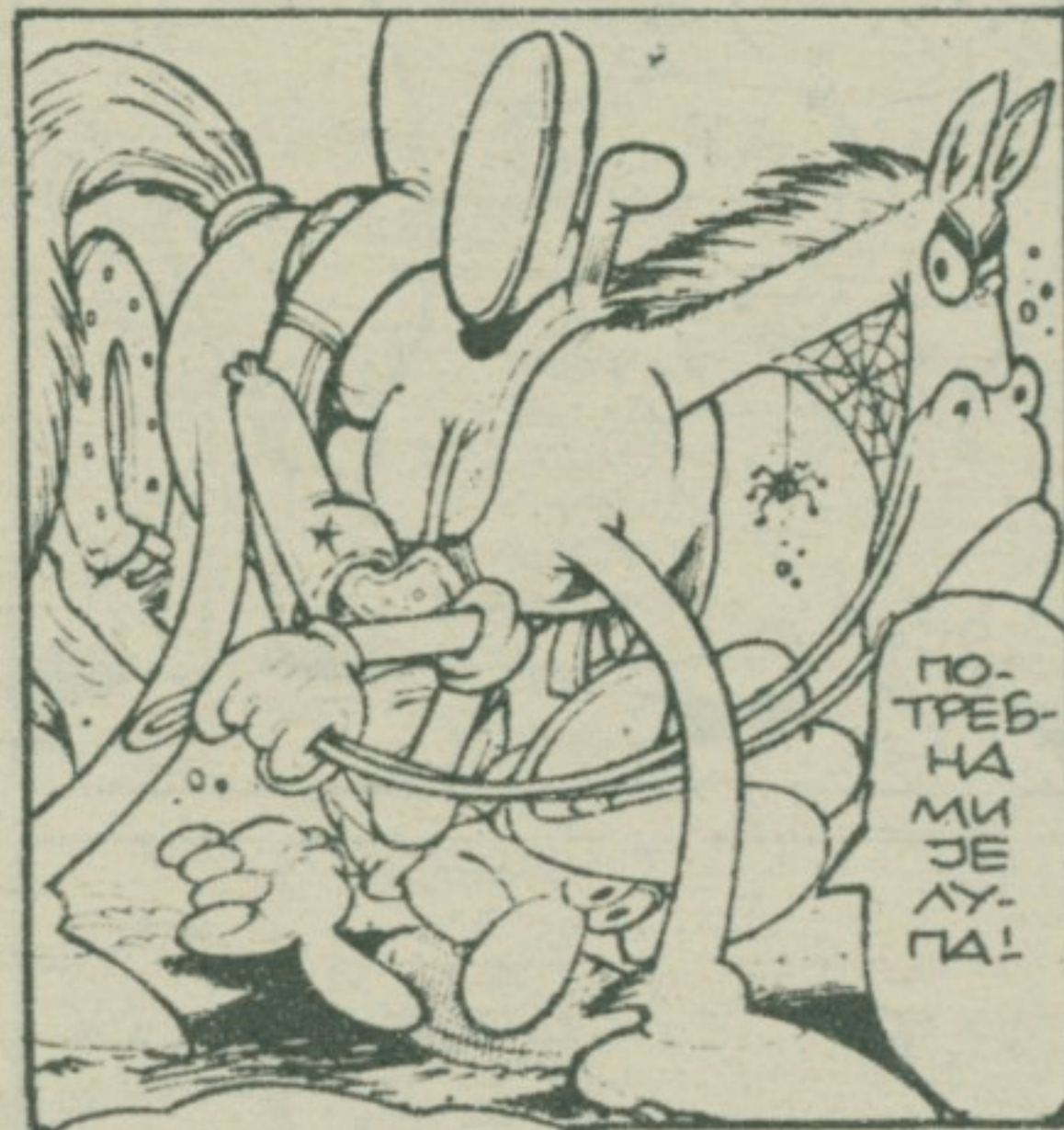
Корак по корак, за знатижељне посматраче читава вечност, Деби Сарсон је, уз помоћ штапа, стигла до аута. Кад је отворила врата, теријер Чарли је скочио на њу, умало да је обори. Издржала је тај ненадани излив љубави. Она јој је, уосталом, и помогла да преживи и данас буде нормална као сав остали свет.

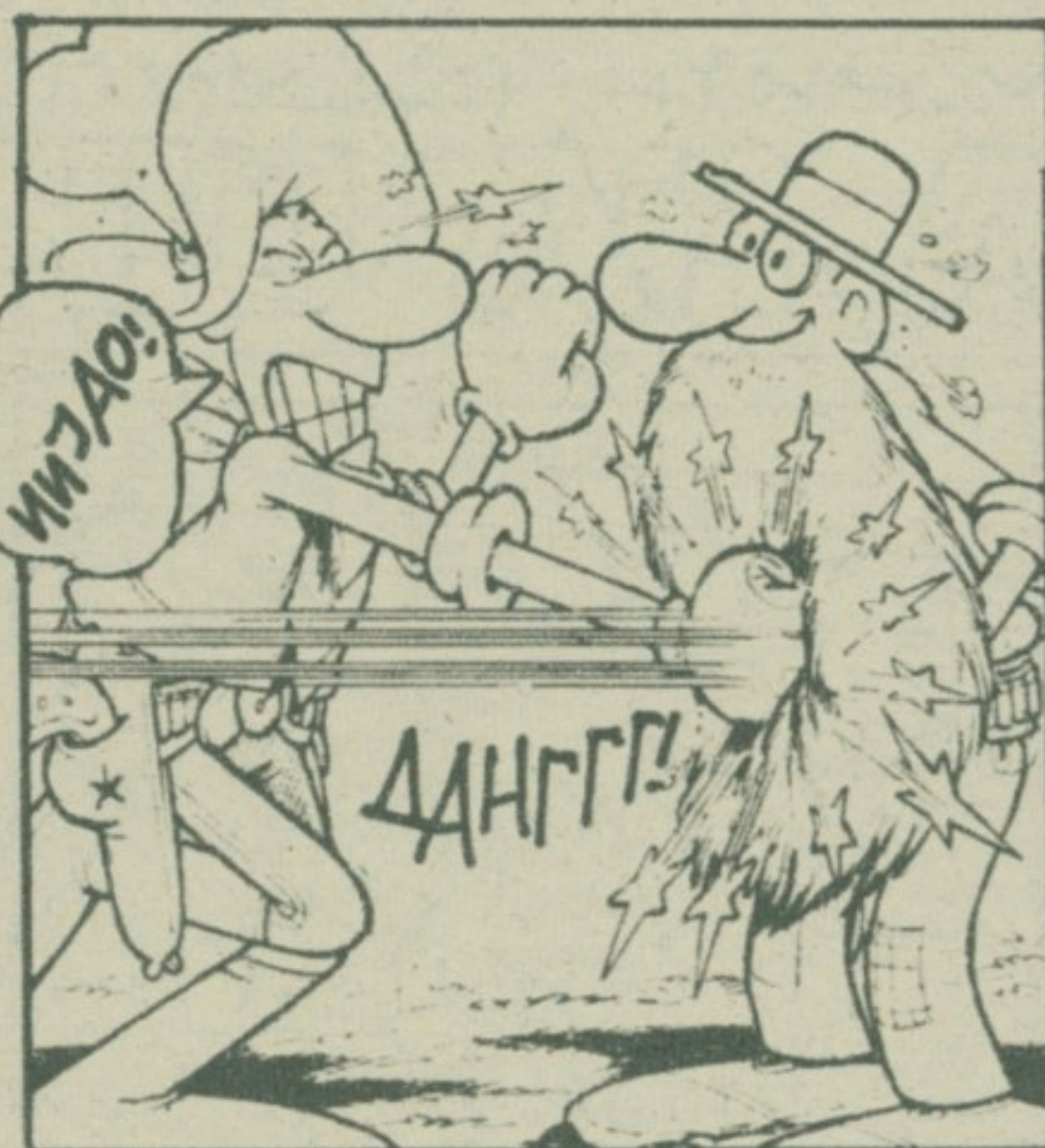
Г. Х.

КОКО БИЛ НА ШИНАМА

ЈАКОВИТИ (ЈАСОВИТИ)

УЛЕО

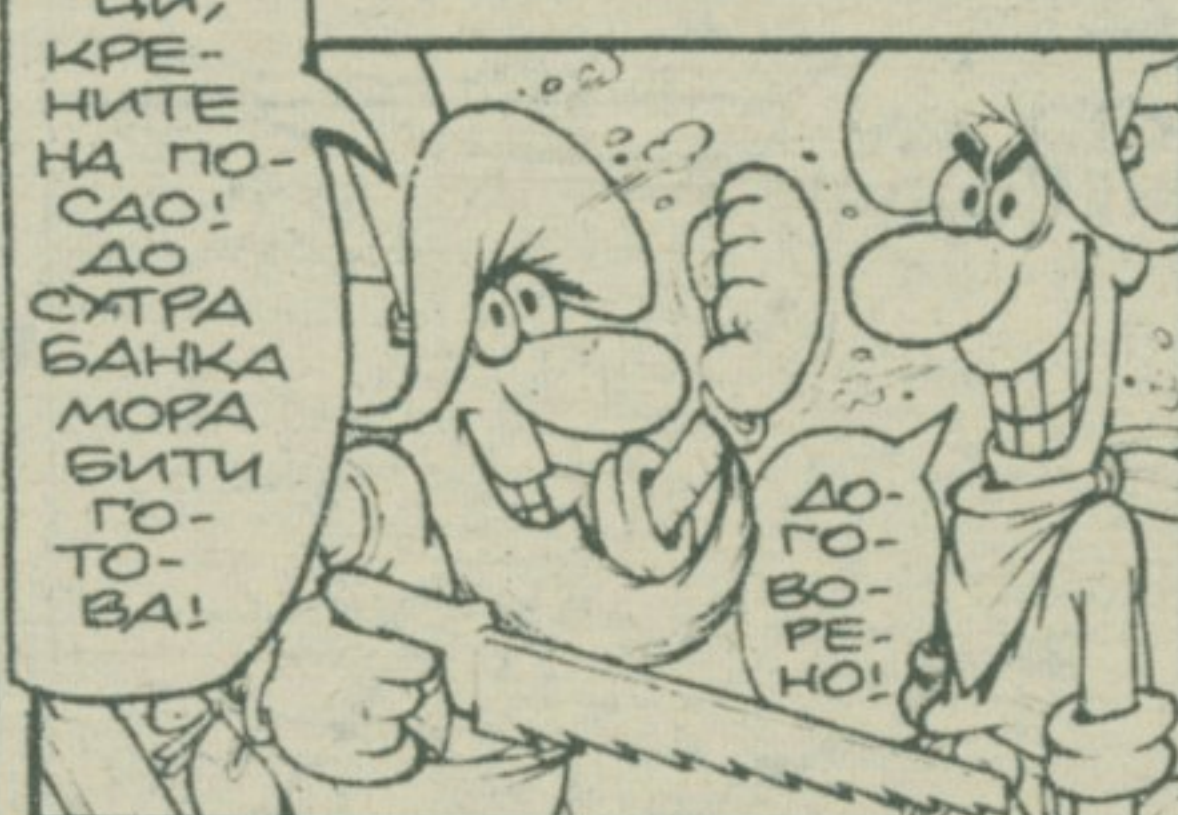
НАШ ЈУНАК ЈЕ УСКОРО
НАПУСТИО НОВУ ЦОР-
ЦИЈУ С КОЛИМА ПУ-
НИМ СВАКОЈАКИХ
ДРАНГУЛИЈА...

ЈЕСМО
ЛИ СТИГЛИ
ГОСЋ КОКО
БИМ?

ДА! УПРАВО САМ ОВА-
КО ЗАМИШЉАО
ИДЕАЛНО МЕСТО!
И СТЕНА ЈЕ
ТУ!

КАКВА
СТЕНЧУГА,
ЧВРСТА И
ТВРДА!

МОМ-
ЦИ,
КРЕ-
НИТЕ
НА ПО-
САО!
ДО
СНАРА
БАНКА
МОРА
БИТИ
ГО-
ТО-
ВА!

ДО-
ГО-
ВО-
РЕ-
НО!

ДОК
ВИ ГРА-
ДИТЕ,
ЈА ЋУ
ПОСТА-
ВИТИ
ОВЕ ПУ-
ТОКАЗЕ,
ДА СТО-
ПОСТО ЛУ-
ДИ ЗНА
ГДЕ ДА
ГУРНЕ НОС!
ХЕ! ХЕ!

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА, УСРЕД
ПРЕРИЈЕ, ОСВАЈАЛА ЈЕ
БАНКА. А ШТА ЈЕ СА
СТЕНЧУГОМ ИЗ ГОРЊЕ
СЛИКЕ? НЕ ЗНАТЕ, А?

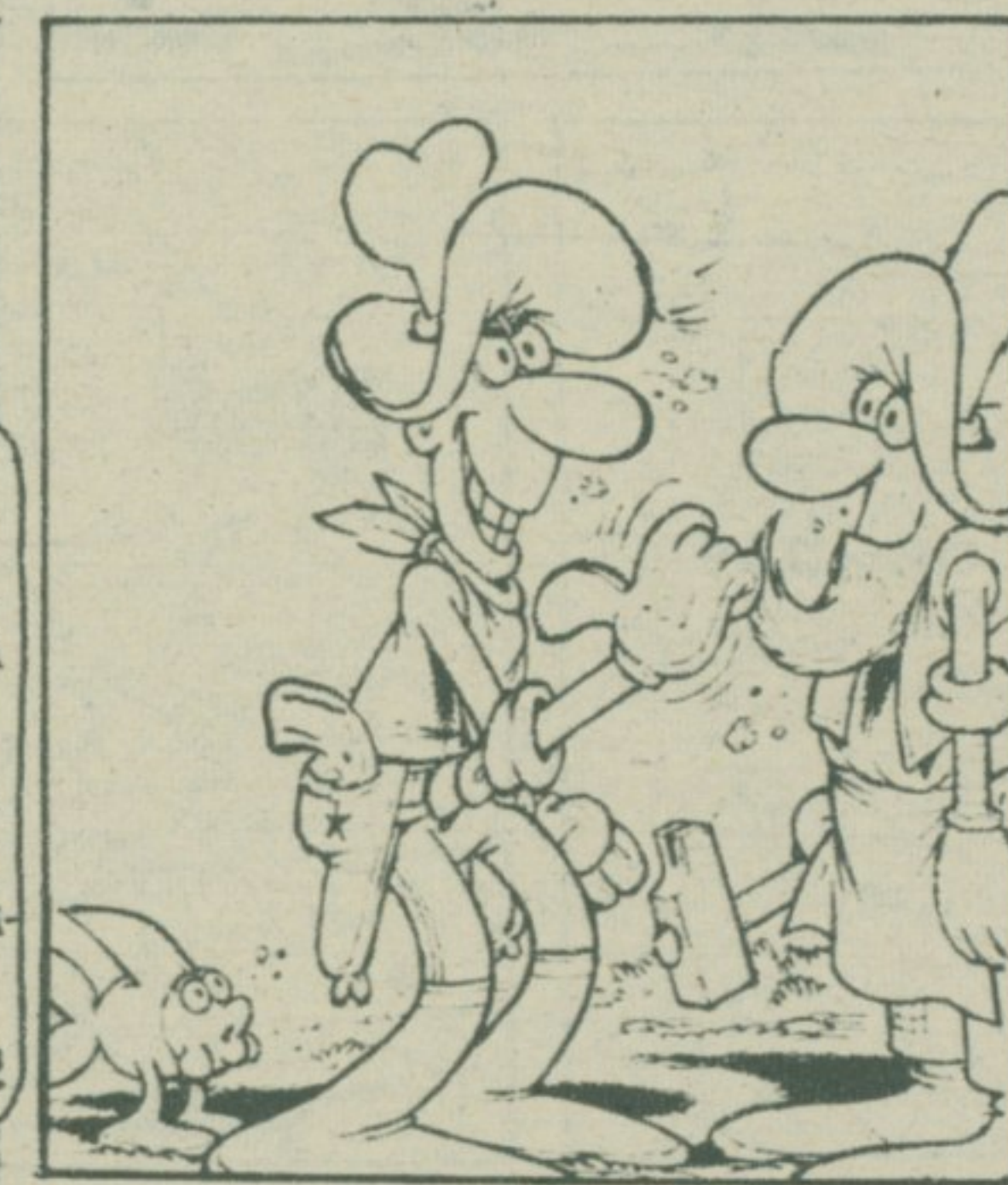
СТО МУ
ВРАНА!

ОТКУД
ОВА
БАНКА?

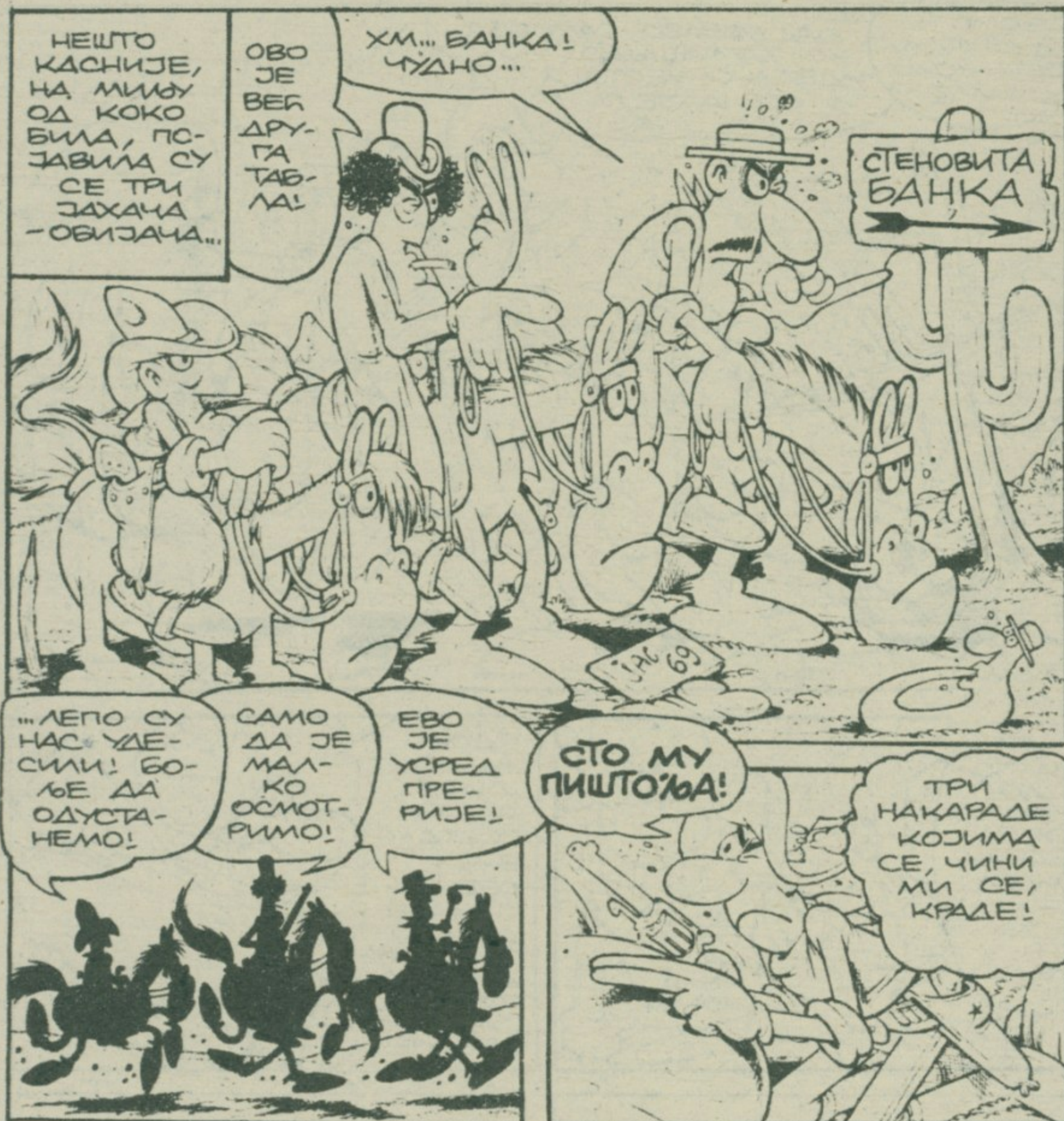
БРАВО,
ОРТАК!
ОВО ЈЕ
НАЈБАЊ-
КАСТИЈА
БАНКА
ЈЕР ЈЕ
ПУНИЈА
ОД ДРУ-
ГИХ! САД
ЈЕ СПРЕМ-
НА ДА
ДОЧЕКА
ВОЗОВЕ!

БАНКА
ЗА СТОР-
НИРАЊЕ
ВОЗОВА!

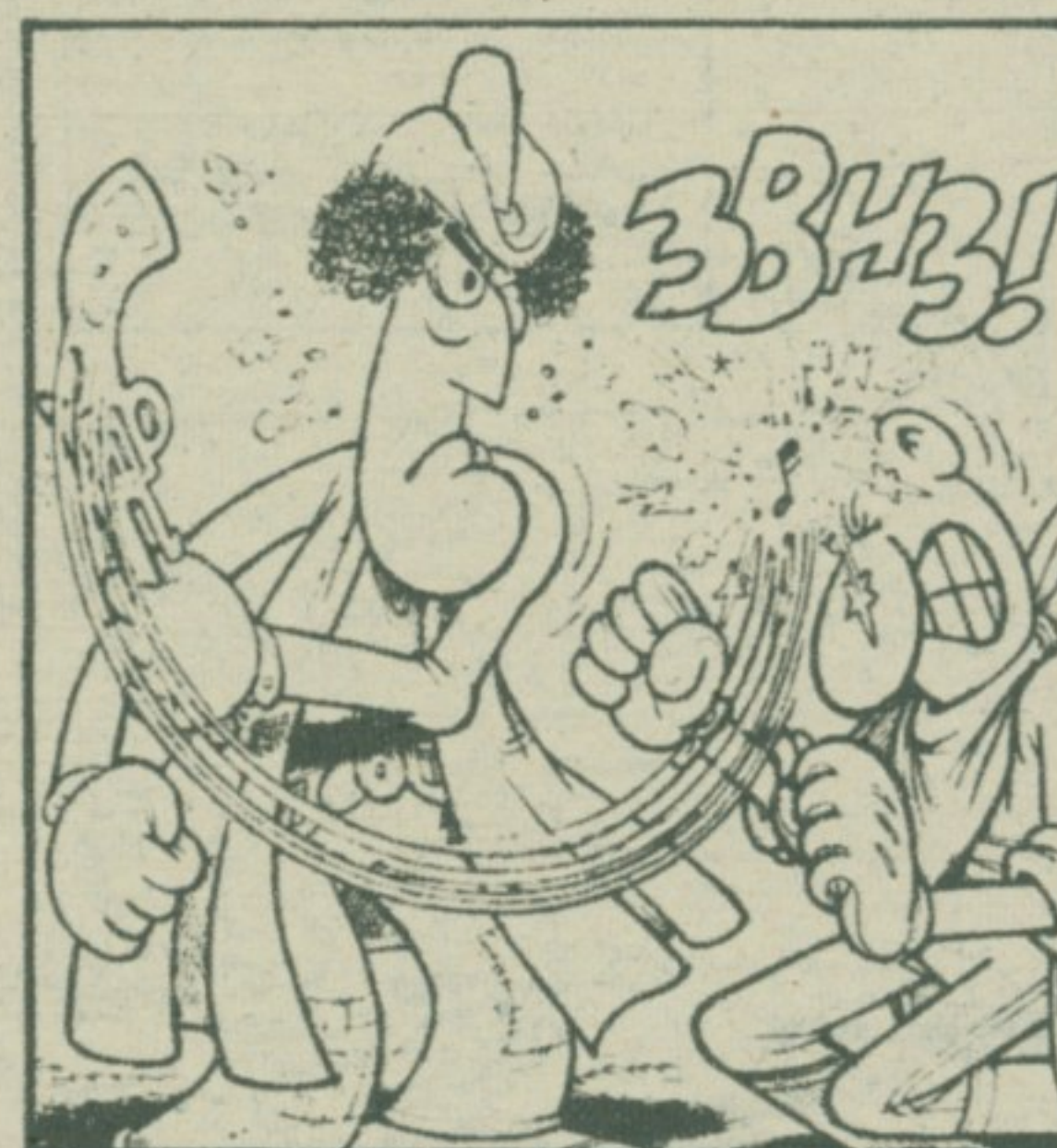
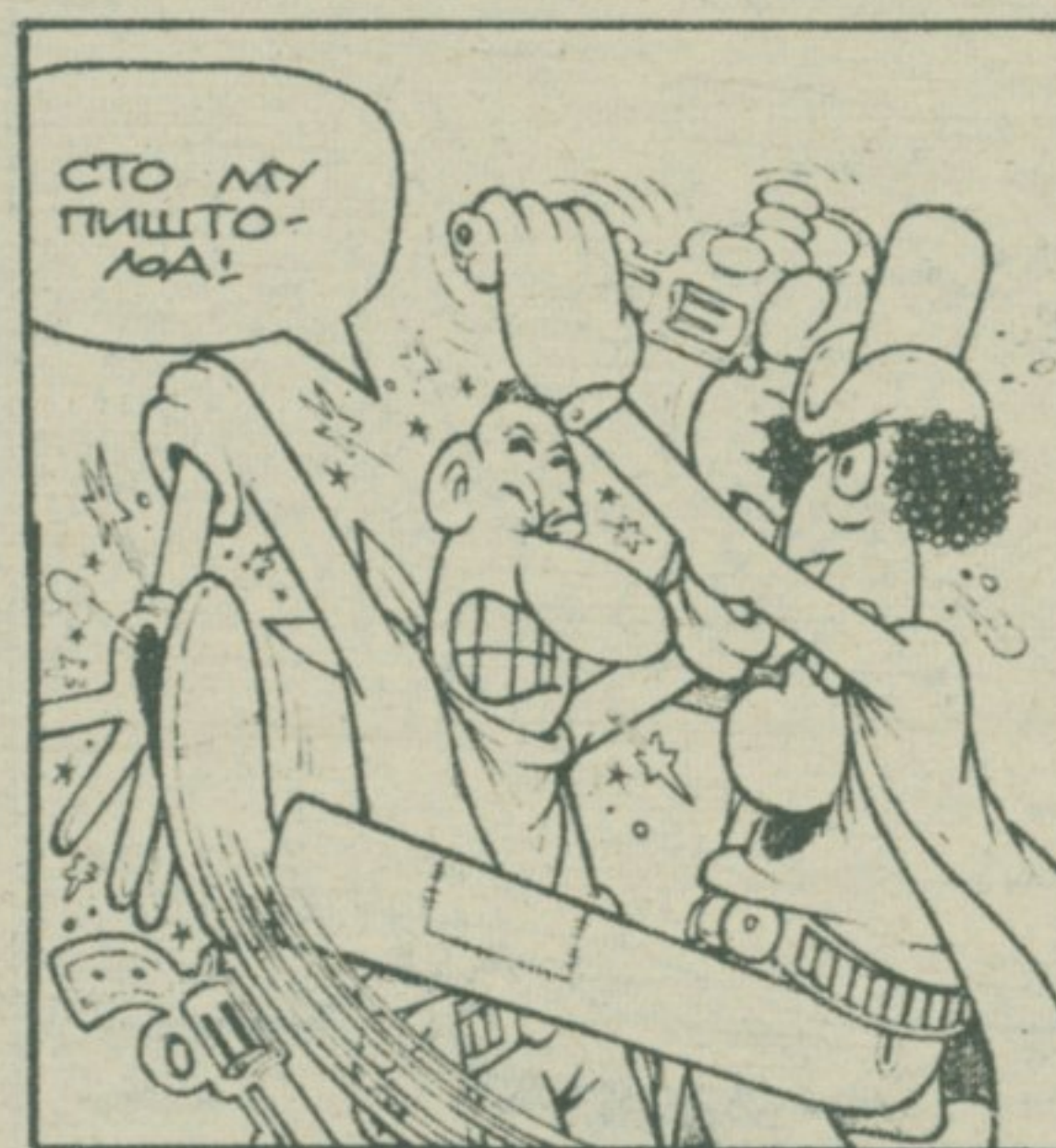
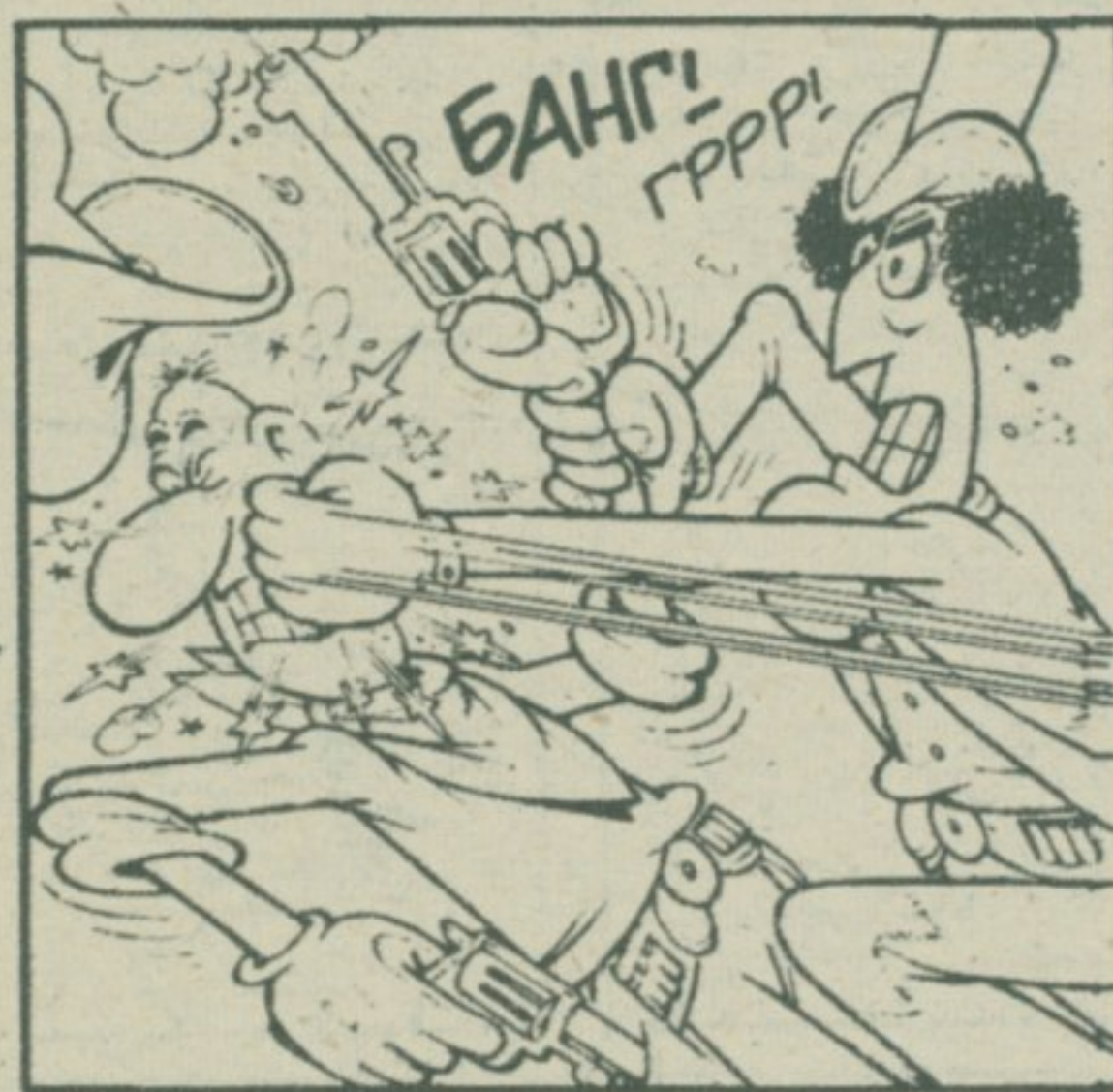
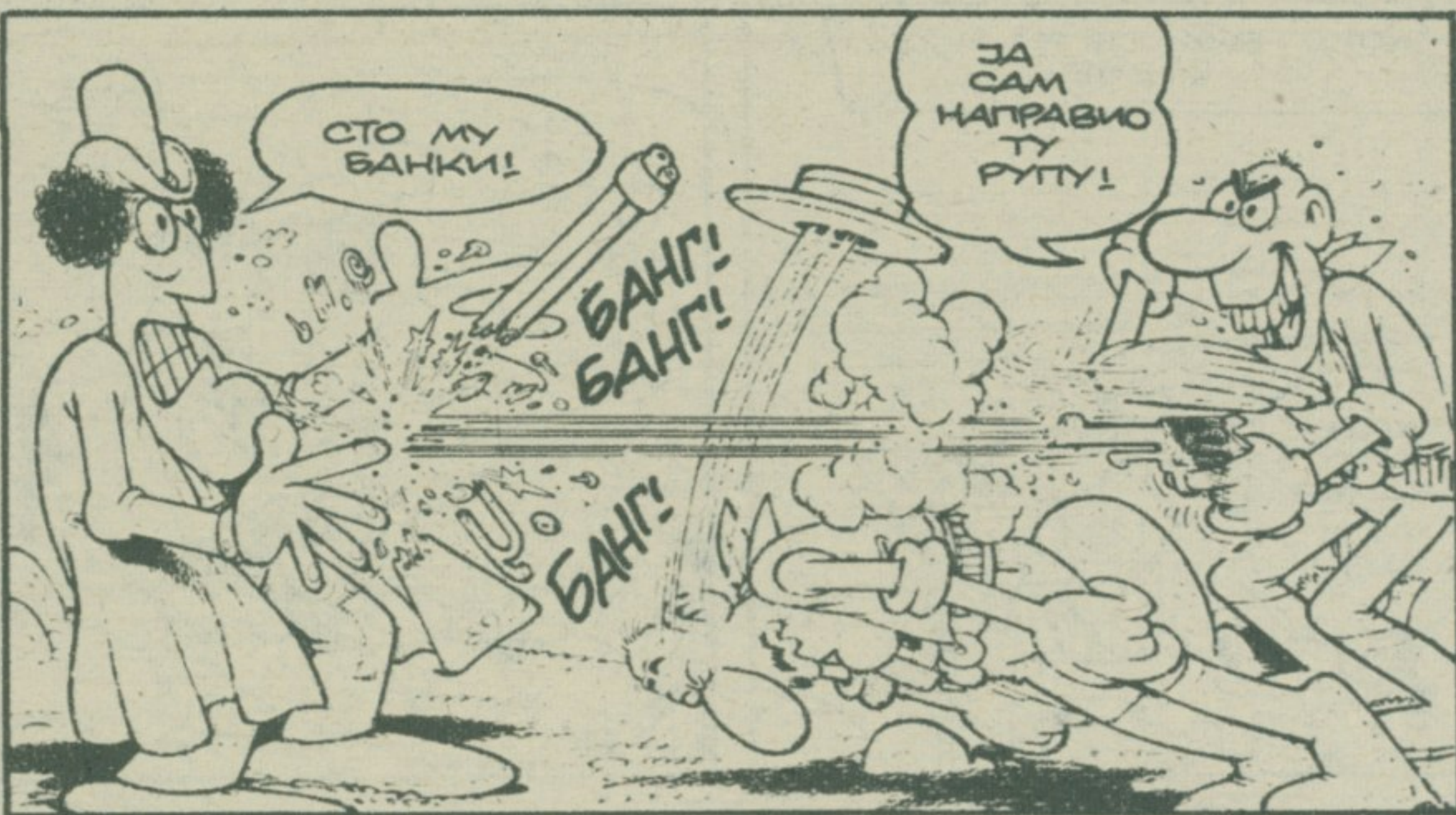
БАН-
КА
ИЗ-
НЕ-
НАЂЕ-
ЊА!

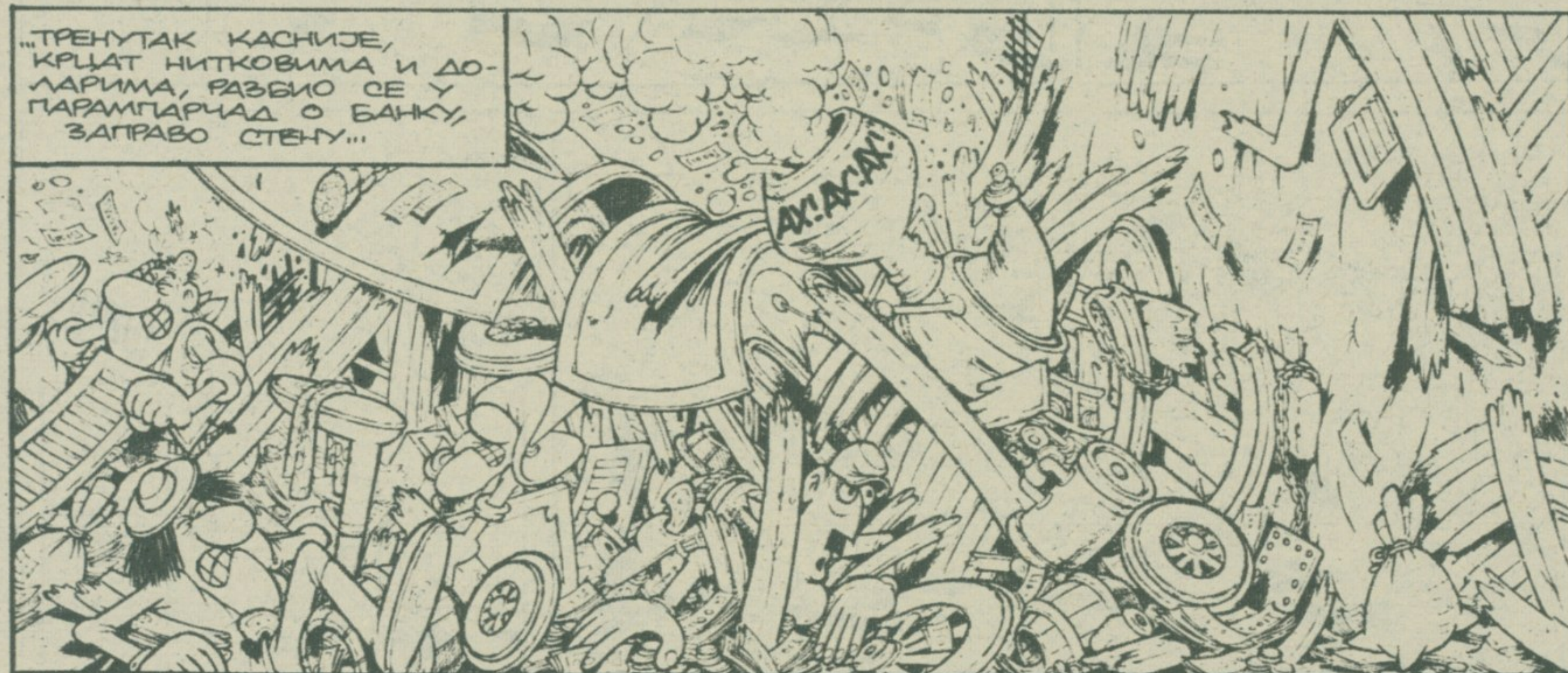
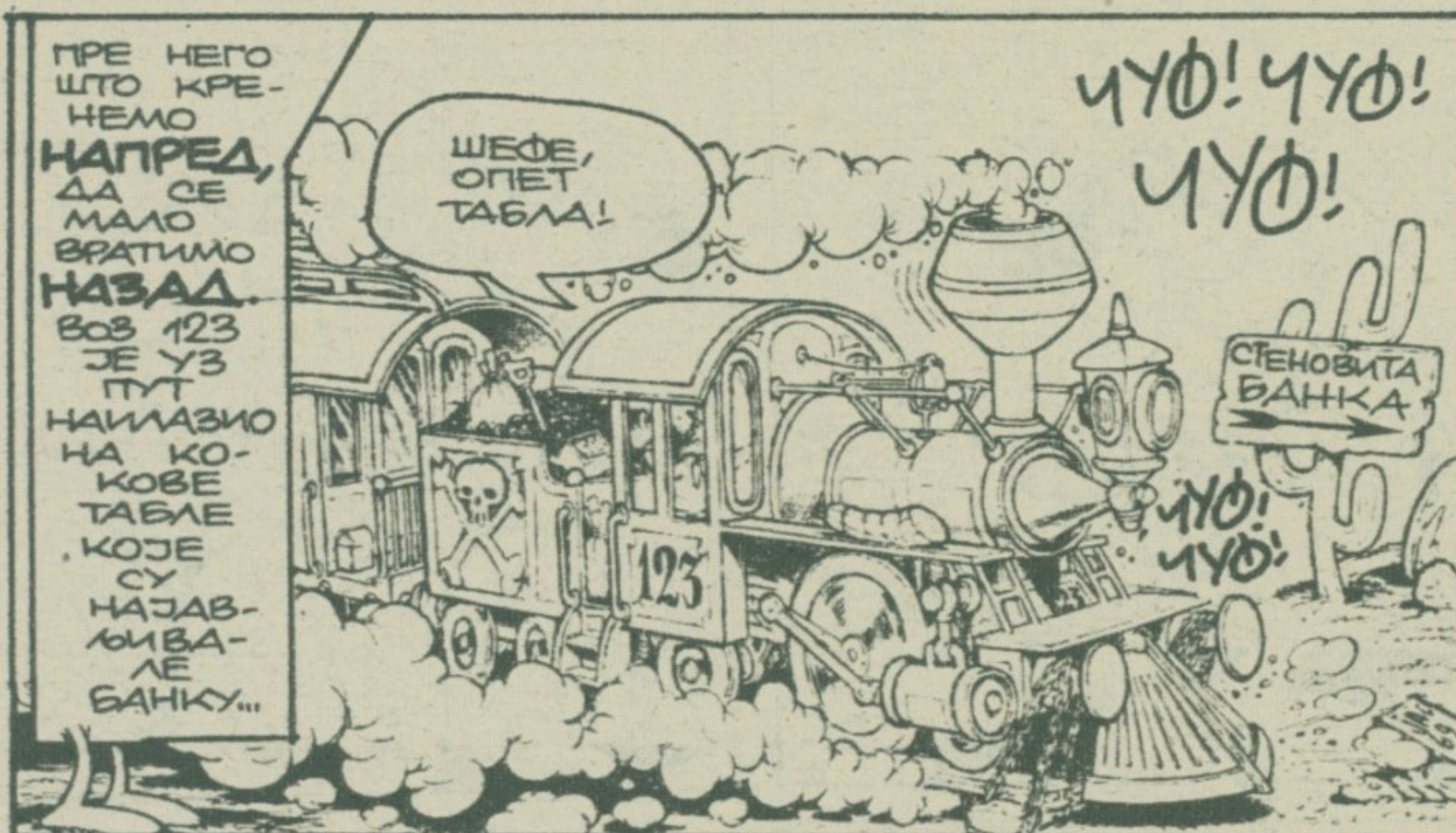

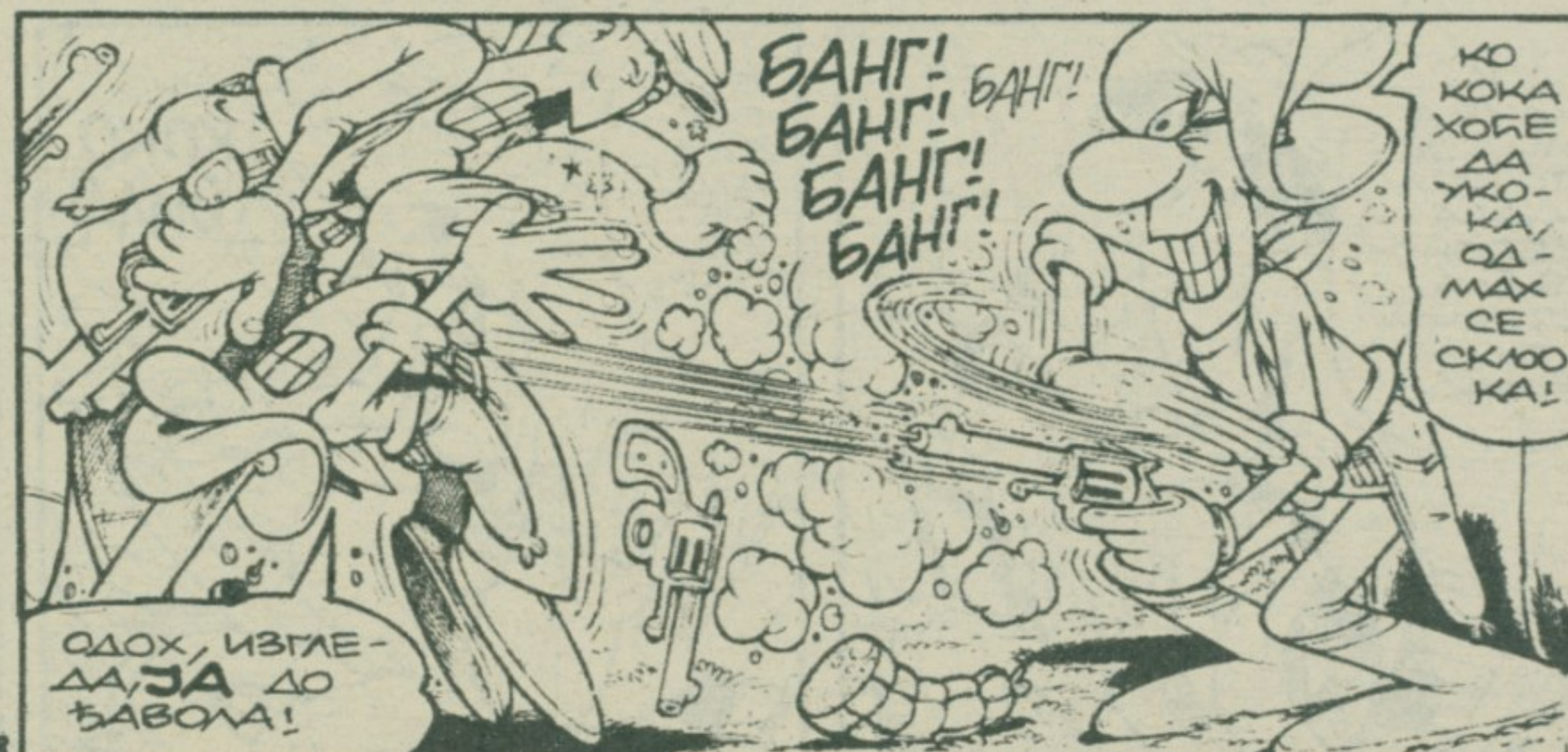
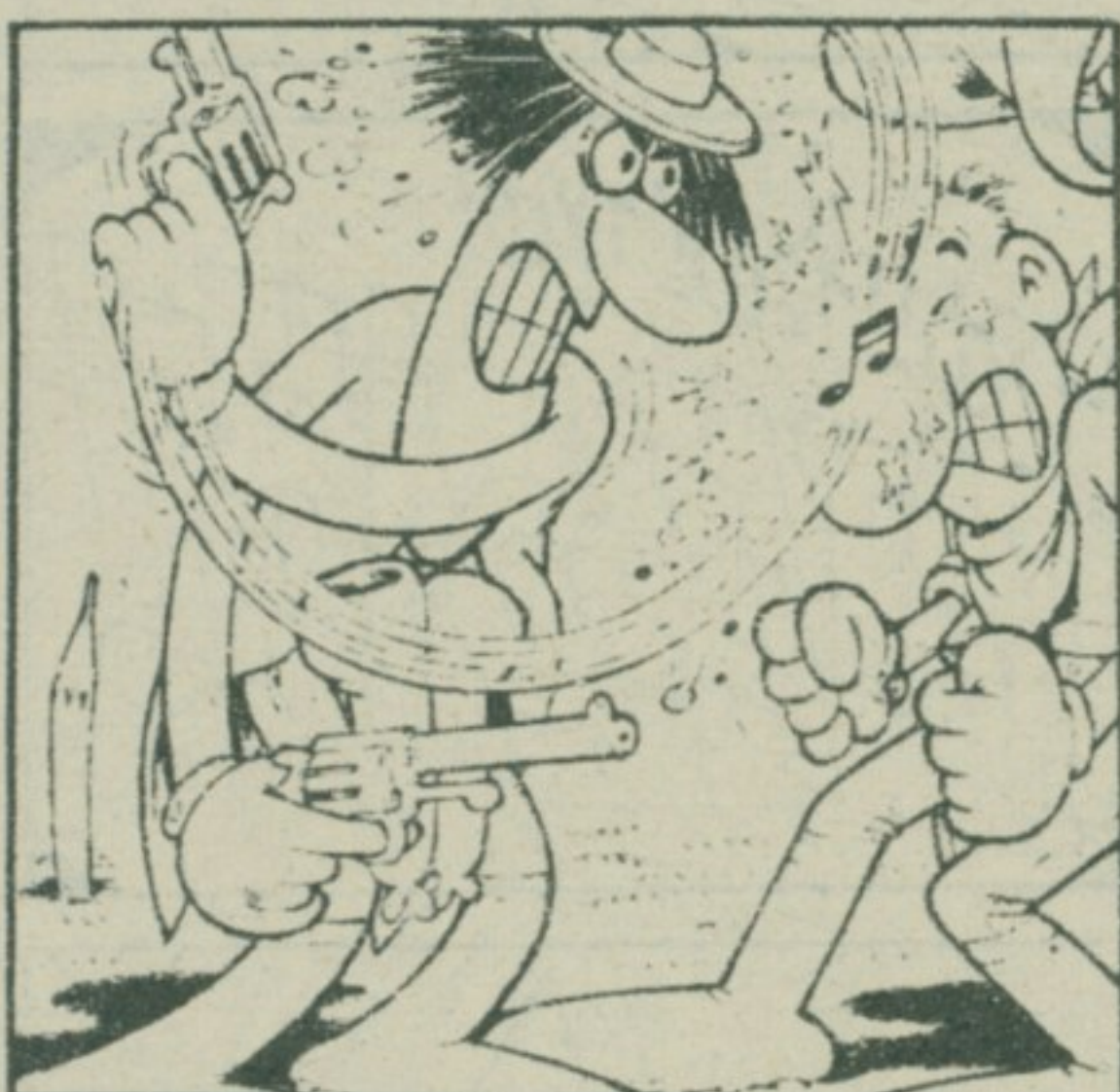
ОВАЈ
ЋУ СЕ
ПРИТА-
ЈИТИ
И МЕДАЉУ
ШТА СЕ
ДЕША-
ВА...

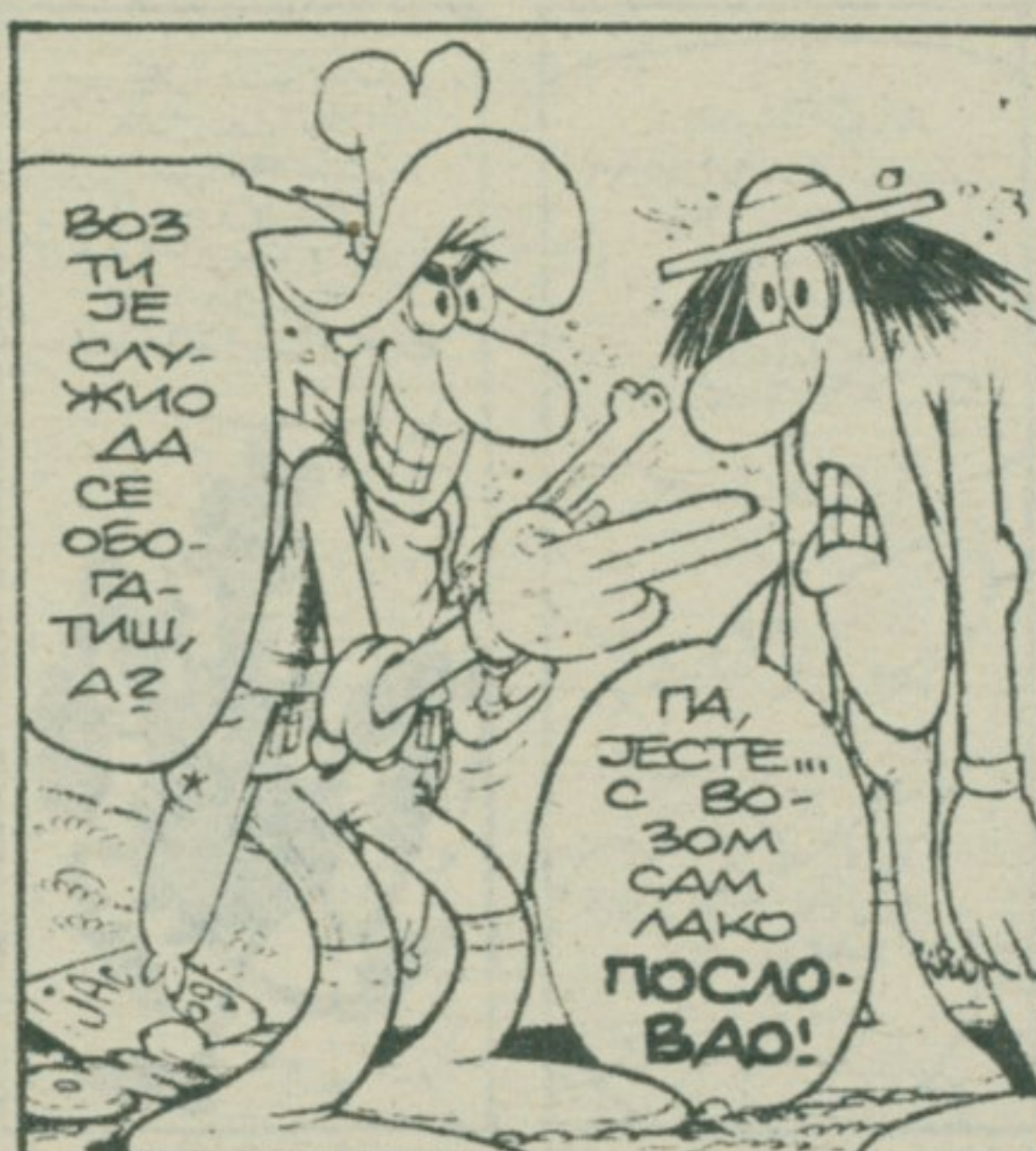

БАНДА
СТОПОСТО
ЛУДОГ
БИЛА ЈЕ
НА
ГОМИЛИ...

ШТА
РЕШ САД
КАД
ВИШЕ НЕМАШ
БАНДУ
И ВОЗ?

ШМРК!

СВЕ
ЈЕ
ГОТО-
ВО!
ШМРК!

ВОЗ
ТИ
ЈЕ
СЛУ-
ЖИО
ДА
СЕ
ОВО-
ГА-
ТИШ,
А?

ПА,
ЈЕСТЕ...
С ВО-
ЗОМ
САМ
ЛАКО
ПОСЛО-
ВАО!

А ЈА
ТИ ПРИ-
РЕДИО
ДИВ-
НУ
ЗАМКУ
С
ОНОМ
БАН-
КОМ!

ГАДНО
САМ
НА
СЕО!
ШАЛА,
ДА
УМРЕШ
ОД
СМЕ-
ХА!

ХА! ХА!
ХА! ХА!
ХА! ХА!
ХА! ХА!
ХА! ХА!

КОКО БИМ
СЕ ВРАТИО
У НОВУ
ЏОРџИЈУ ОД
СТОПОСТО
ЛУДИМ
КОЈИ СЕ ЦЕ-
ПАО ОД СМЕХА
(ЗАДОВОЛАН
ЧОВЕК!)...

ДВОШЕРИФЕ, ЕВО ВОЗО-
КРАДИЦЕ, А ВОЗ С БАН-
ДОМ ЈЕ УСИТЊЕН
ПЕТ МИЛА ОДАВДЕ!
ПОШЉИТЕ НЕКОГ
ПО НОВАЦ!

ХА!
ХА!
ХА!
ХА!
ХА!
ХА!

ЗАШТО
СЕ СМЕ-
ЈЕШ КАД
СИ ИЗА
РЕШЕТ-
КИ?

ХА! ХА!
ХА! ХА!
НЕГУ
ДУГО!
ХА! ХА!
ХА!

И ЈА ТО
МИСЛИМ!
ПОСЛЕ
СУЂЕЊА,
ЧЕКА ТЕ
КОНО-
ПАЦ!

ХА! ХА!
АЛ' БУ
ПРВО
КИДНУТИ
ДА ТИ
ВРАТИМ
ДУГ! ХА!
ХА! ХА!

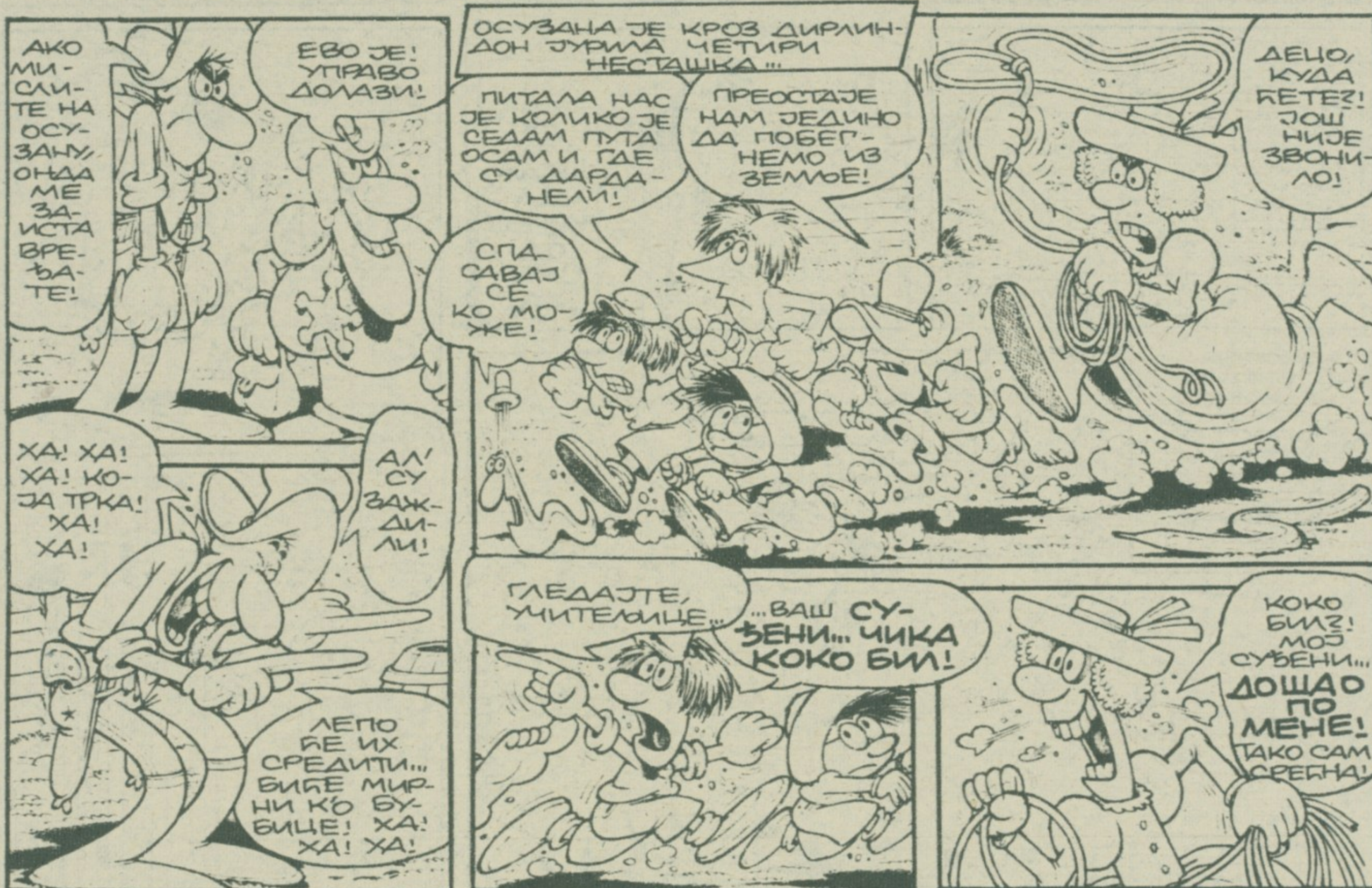
ДВО-
ШЕРИ-
ФЕ, ЧУ-
ВАЈ ГА!
С БУ-
ДАЛЧИ-
НАМА
НИКАД
НИСИ
НАЧИСТО...
А
ЈА ОДОХ
У ДИРАЛН-
ДОН!

НИШТА
НЕ БРИ-
НИ!

ТРЕНУТАК
КАСНИЈЕ
КОКО БИМ
ЈЕ ЈУРИО
НА
КАСКАЛУ
ПРЕМА
ДИРАЛН-
ДОНУ...

ХМ...
ТАЈ
СТОПО-
СТО
ЛУДИ
ЈАД ЈЕ
СТО ПО-
СТО!

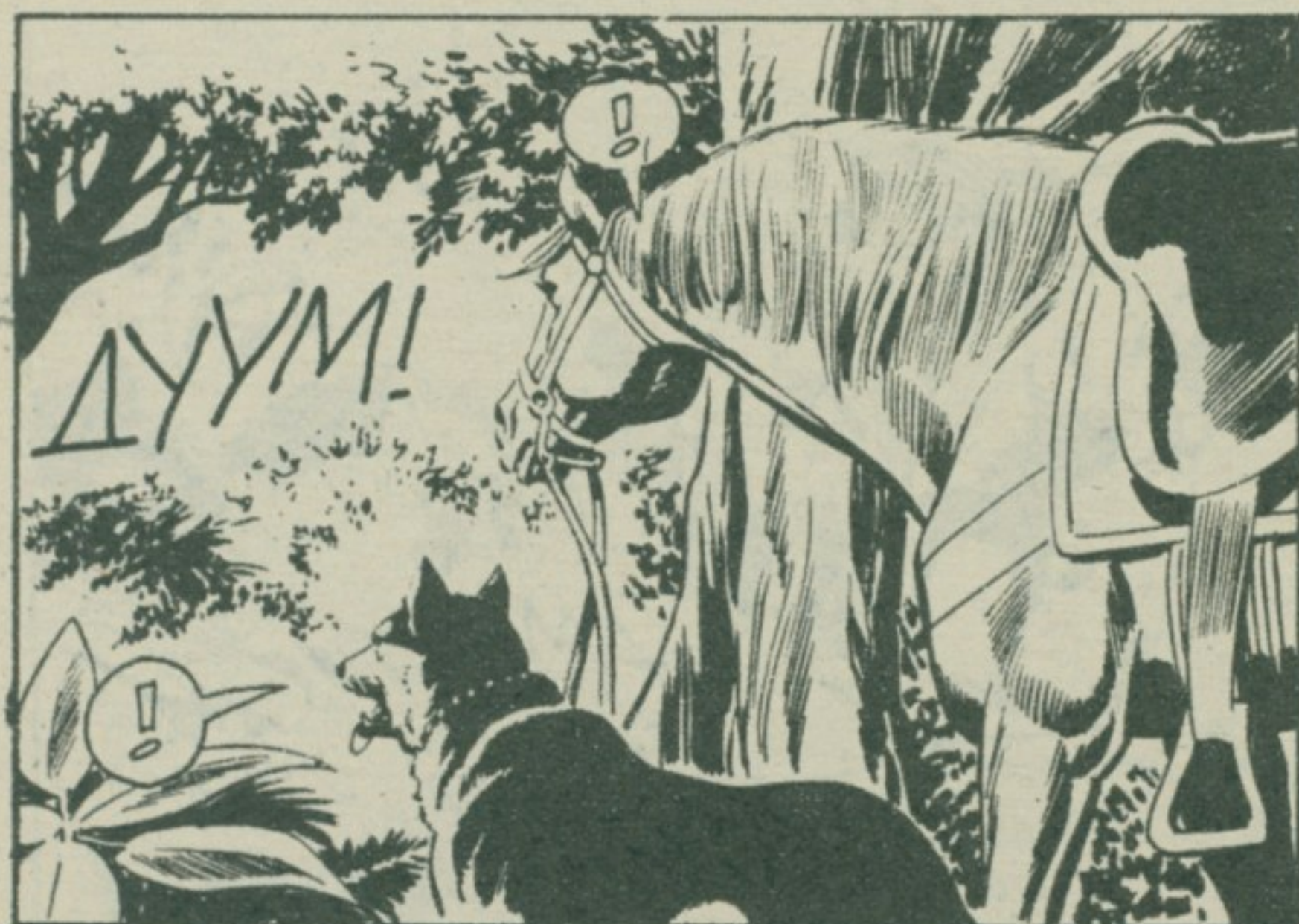
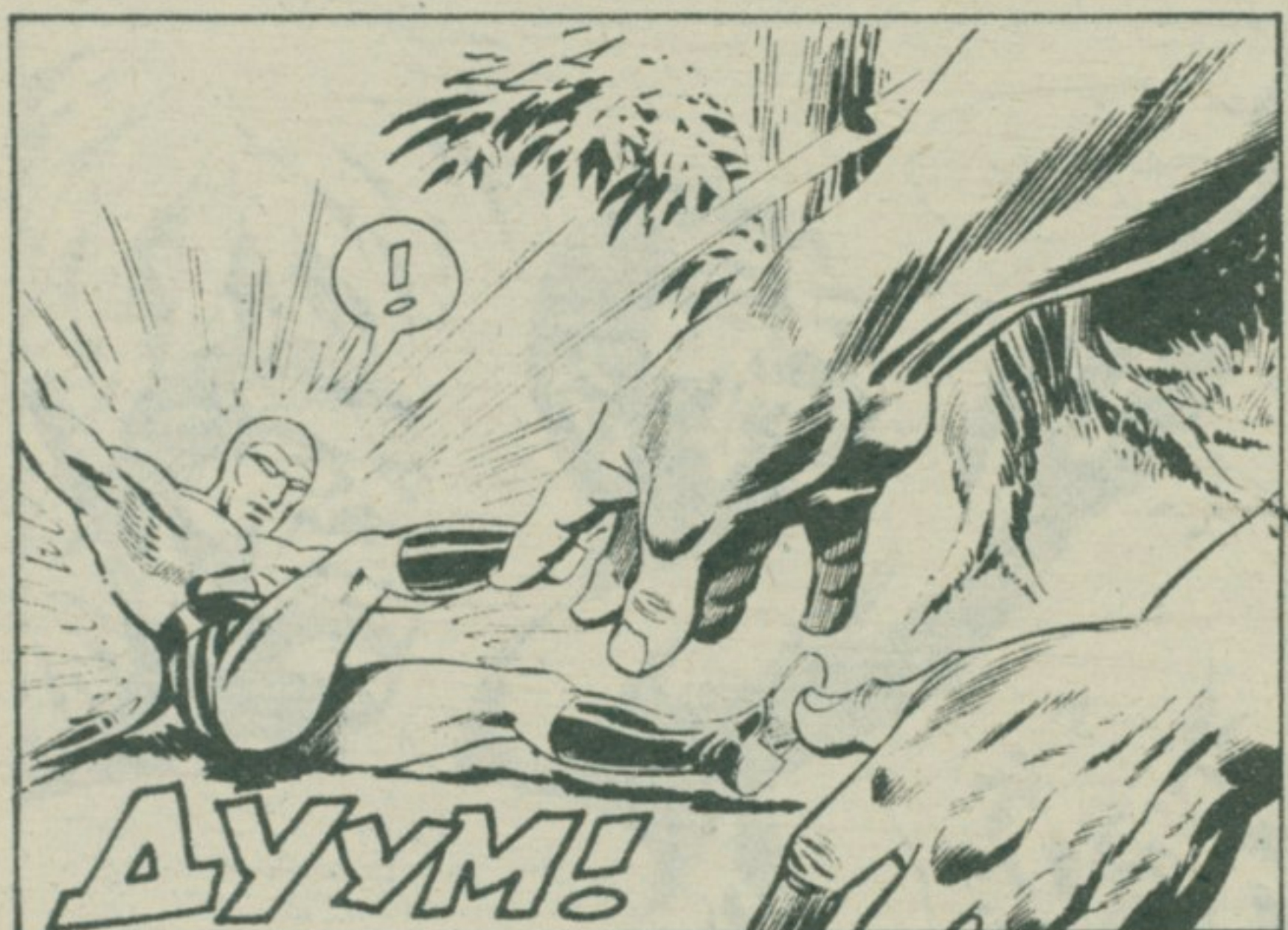
ФАНТОМ: ПЛАВИ ДИВ II ДЕО

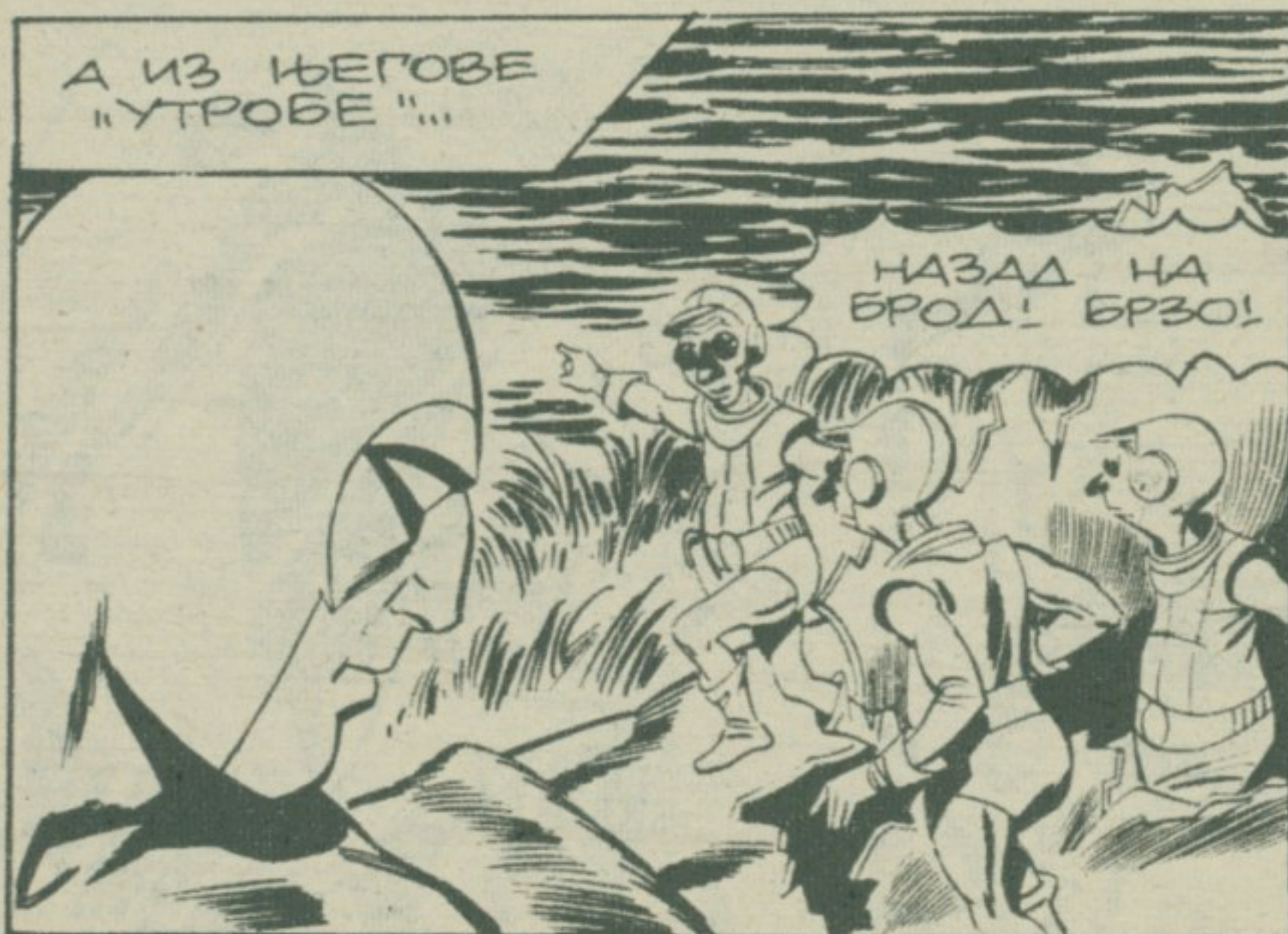
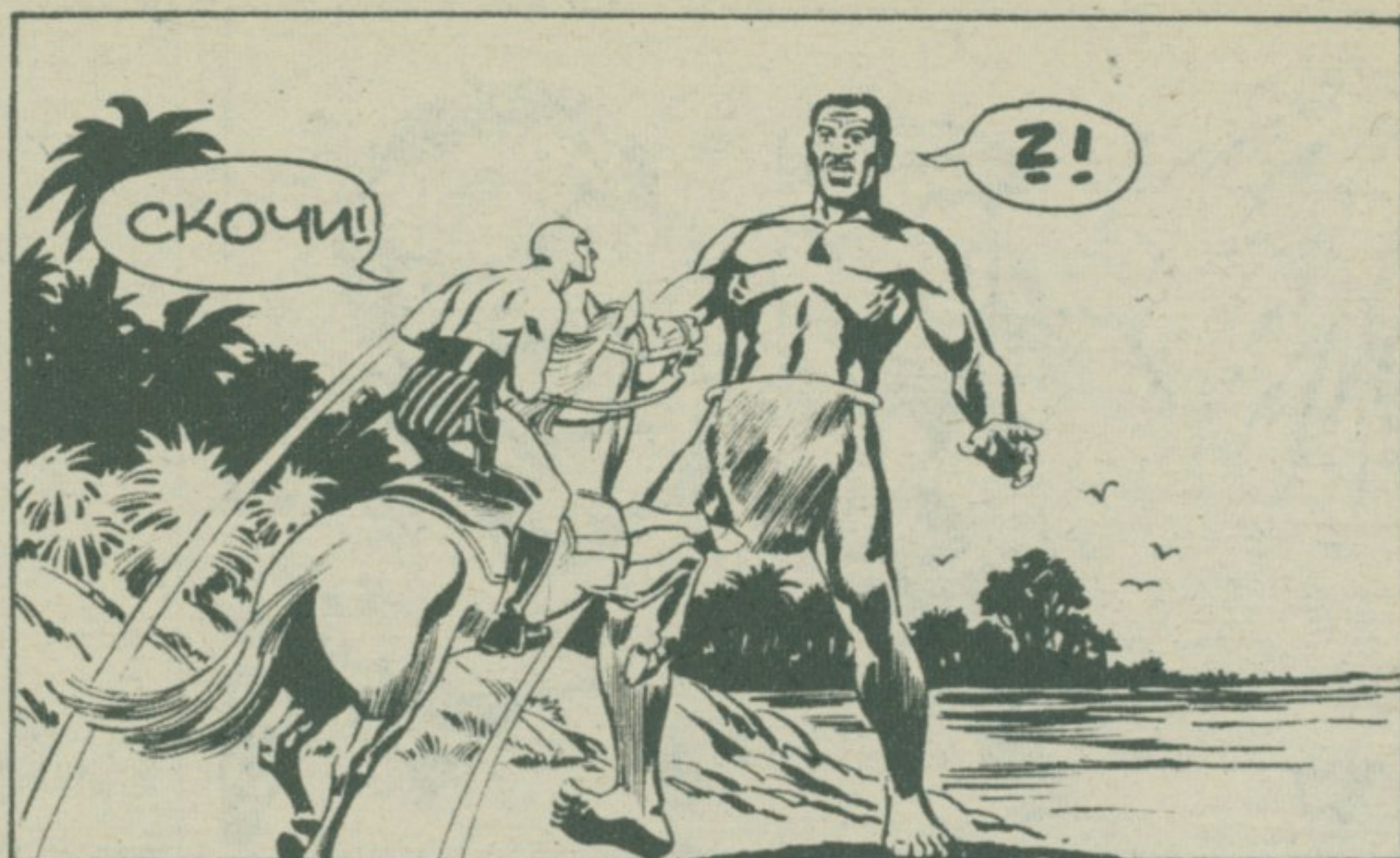
ЦРТАЉСЈУ БЕРИ (SY BARRY) ПИШЕ: ЛИ ФОЛК (LEE FALK)

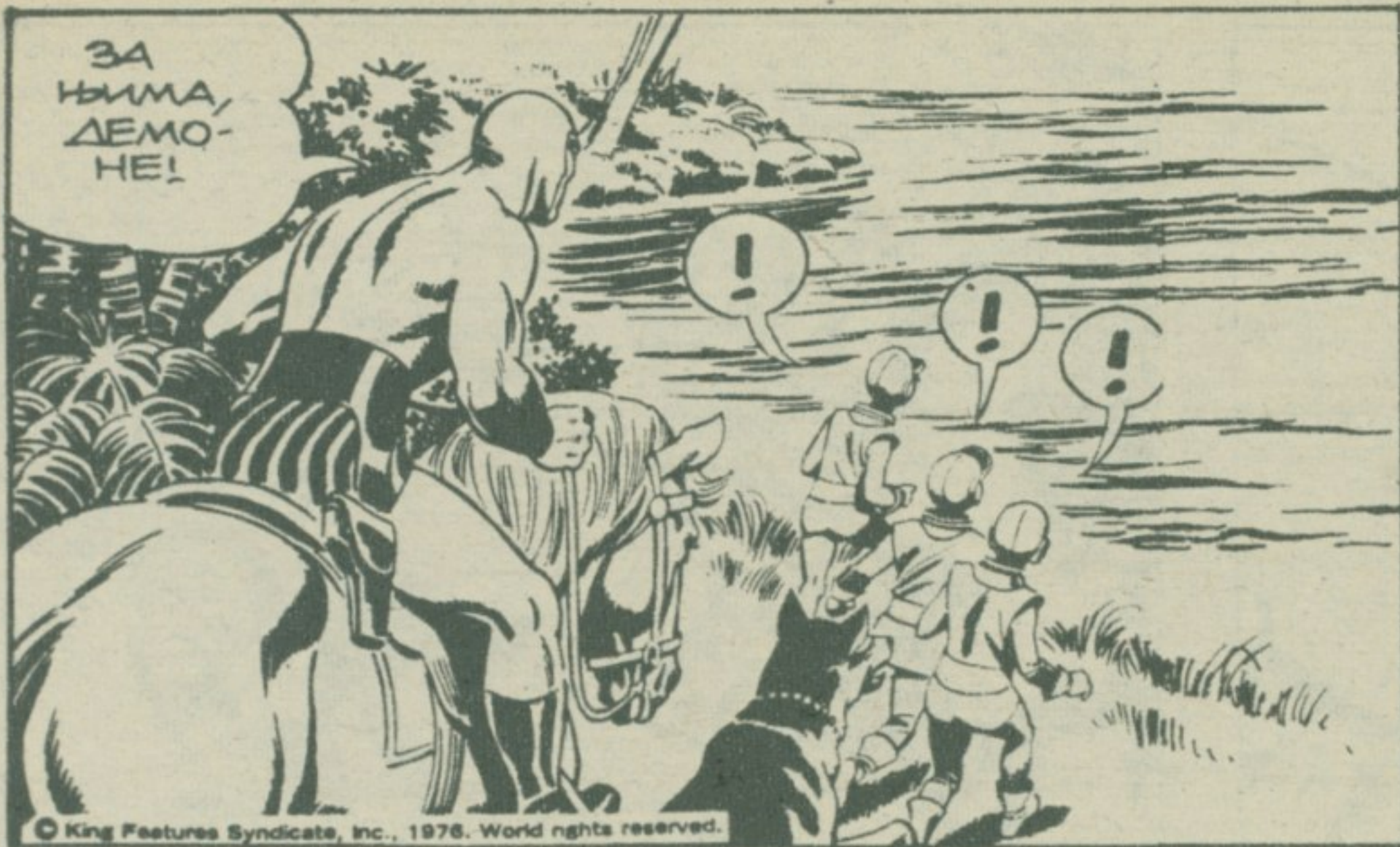
У ЛУНГЛУ СЕ СПУСТИЛА ЛЕТЕЛИЦА СА НЕПО-
ЗНАТЕ ПЛАНЕТЕ. ИЗ НЕЈЕ ЈЕ ИЗАШАО ПЛАВИ ДИВ
-РОБОТ, ЧИЈИ ЈЕ ЗАДАТАК БИО ДА УПОЗНА
ЖИВОТ НА ЗЕМЉИ...

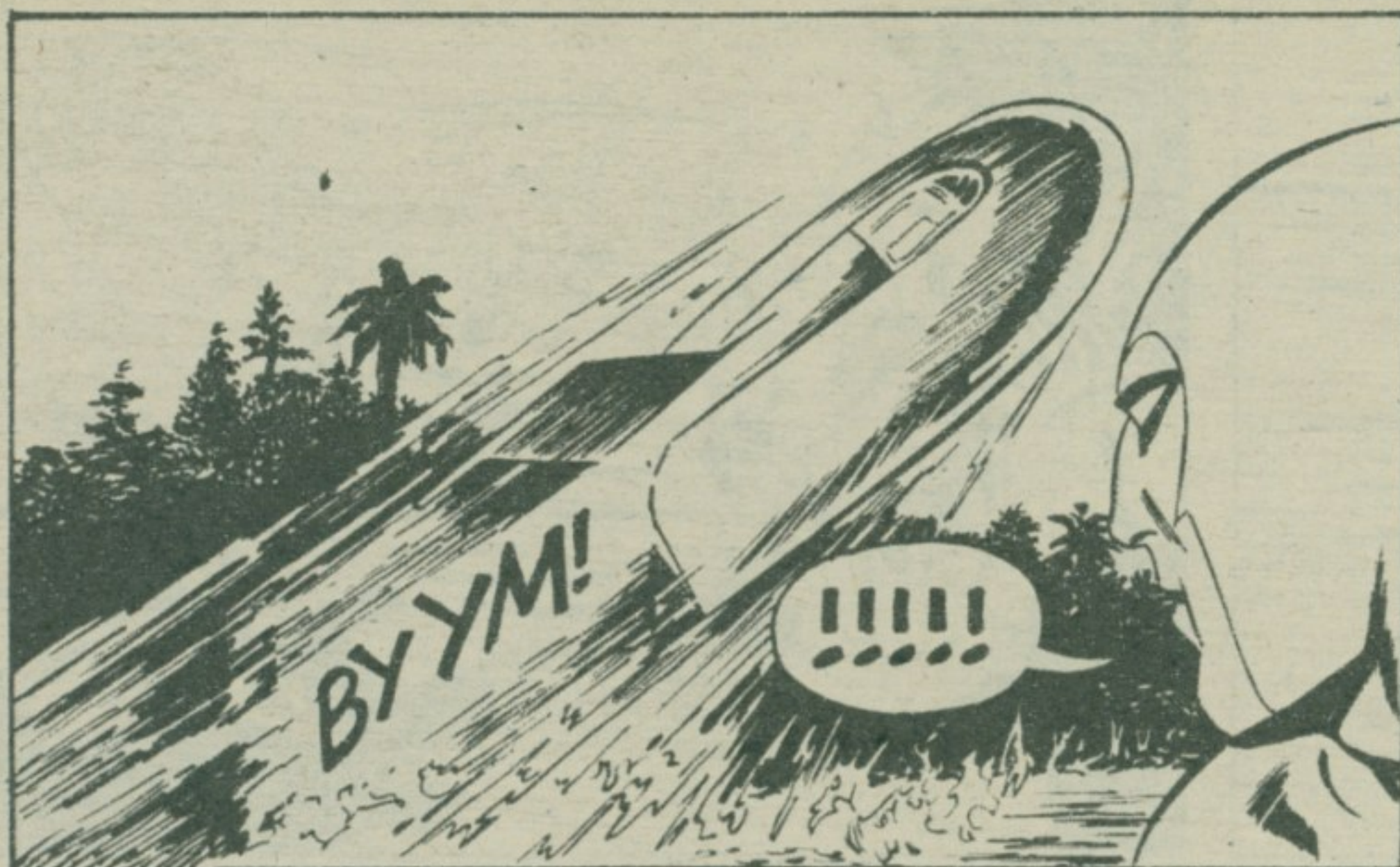

Ушци
кушак

ОБУЦИТЕ ПОПАЈА И ОЛИВУ

ОБОЈЕ ЗАЛЕПИТЕ НА
КАРТОН ИЛИ ХАМЕР
И ИСЕЦИТЕ

ПРОСЕЦИТЕ
ПО ЦРТИЦАМА

ШИК
СУКИЌА

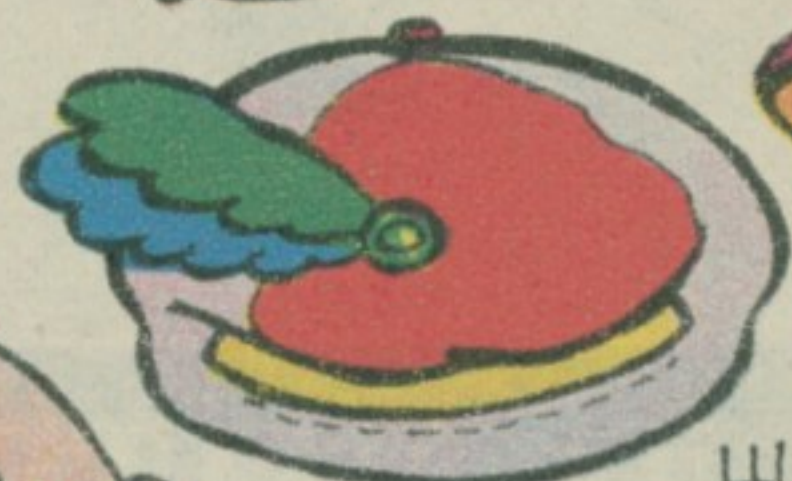
ТЕСНЕ ЦИПЕЛЕ

ПРО-
СЕЦИ-
ТЕ ПО
ЦРТИ-
ЦАМА

ШЕШОАРИ

ЛЕТЊИ
КОМПЛЕТ

ПРИНЧЕВСКО
ОДЕЛО

ПРИНЦЕВИНА
ХАЉИНА

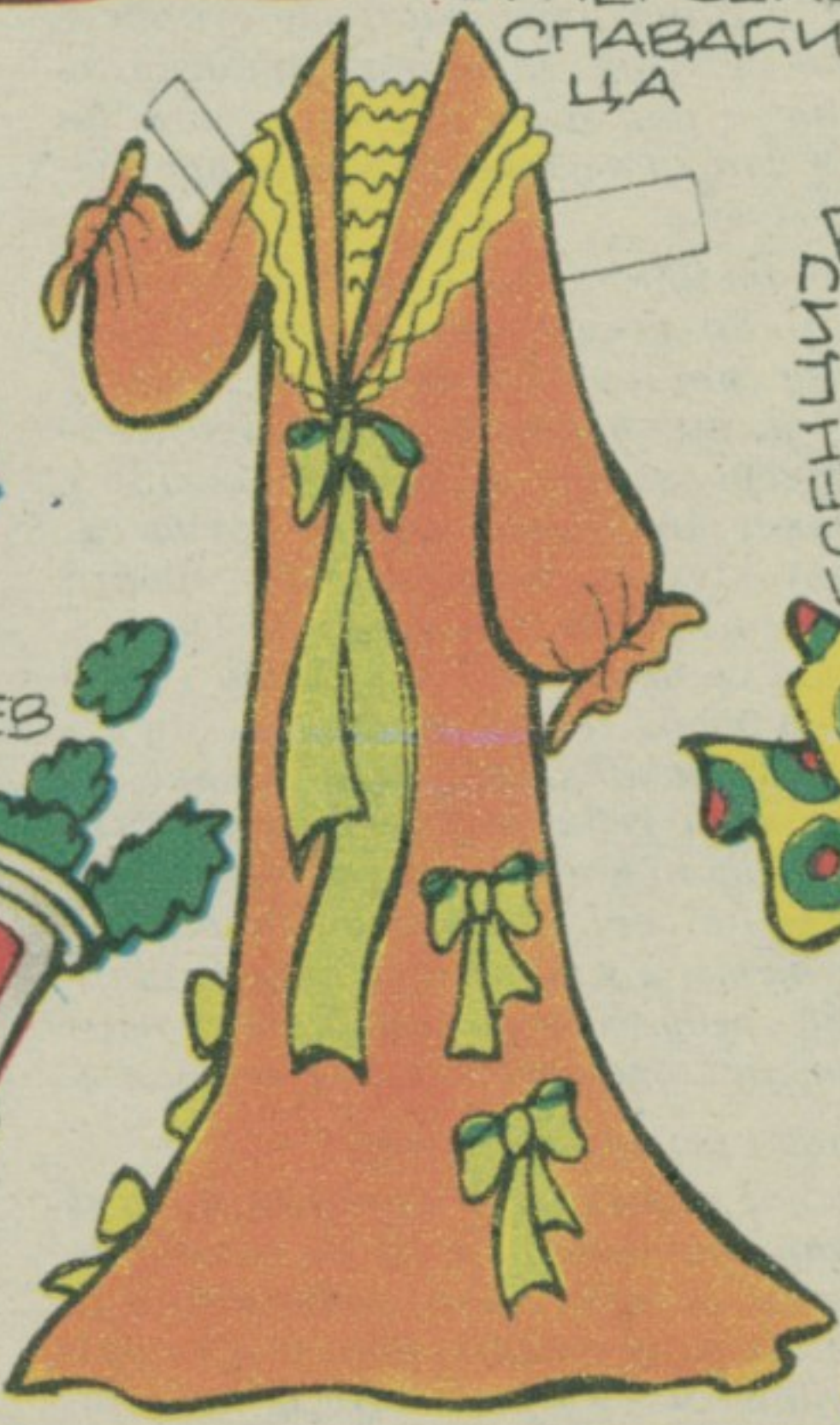
ШИК
БЛУЗА

ТАШНА

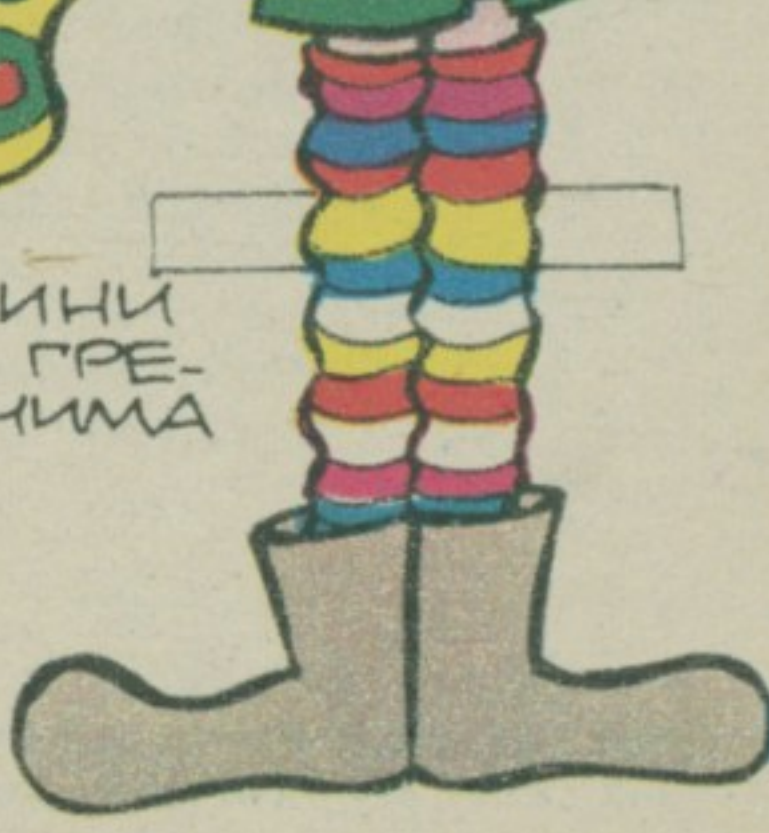
СУПЕРСЕКСИ
СПАВАНИ-
ЦА

ЕСЕНЦИЈАЛНА
РОМАНТИКА

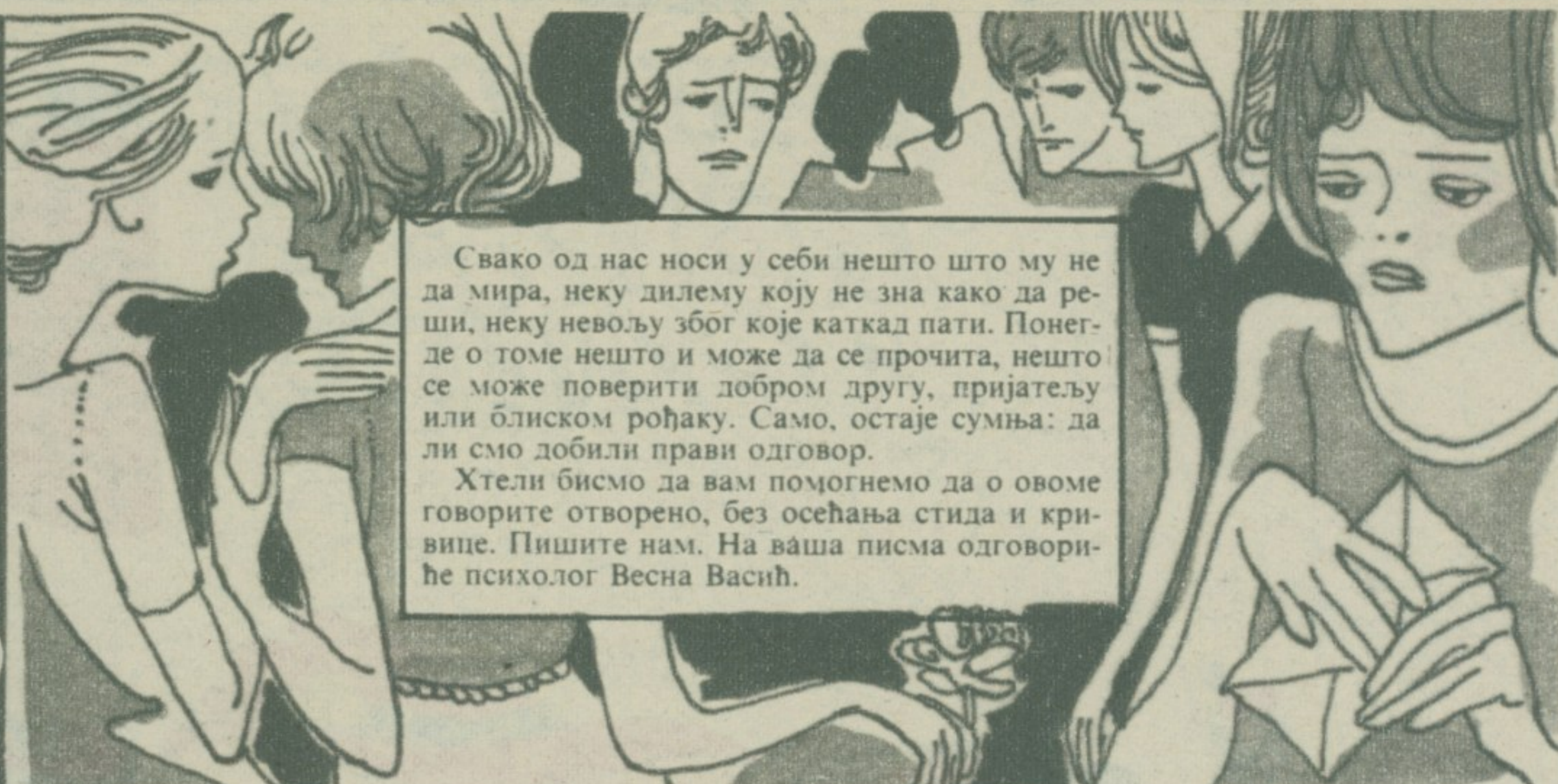
МИНИ
СА ПРЕ-
ЈАЧИМА

ПОПАЈЕВ
СПАНАК

ОДЕЛО МОРИНАРА
НА РАСПУСТУ

Свако од нас носи у себи нешто што му не да мира, неку дилему коју не зна како да реши, неку невољу због које каткад пати. Понегде о томе нешто и може да се прочита, нешто се може поверити добром другу, пријатељу или блиском рођаку. Само, остаје сумња: да ли смо добили прави одговор.

Хтели бисмо да вам помогнемо да о овоме говорите отворено, без осећања стида и кривице. Пишите нам. На ваша писма одговориће психолог Весна Васић.

СВЕ ШТО БИСТЕ ХТЕЛИ ДА ЗНАТЕ О СЕБИ А НИСТЕ СЕ УСУДИЛИ ДА ПИТАТЕ

МЕНИ ЈЕ СВЕ ТЕЖЕ

Драга Весна, у првом полугодишту имала сам само једну јединицу, а сад пет. Мајка ми је умрла пре осам година. Кад се враћам из школе, лепо испланирам како ћу мало да учим, па онда мало да изађем напоље – али од свега не испадне ништа. Отац ме дочека пијан, а кућа изгледа као да је на њу пала атомска бомба. Једва успем да га сместим у кревет, а онда морам да је сређујем. После се уморим и само гледам да легнем у кревет, да заспим. У ситне сате долази брат, и онда они почињу да се бију, а ја устајем да их смирим. Заспим пред зору, знајући да ће ми и следећи дан бити исти такав, можда мало гори. Тата, чим добије пензију, све попије и после морамо да позајмљујемо за храну. Неколико пута био је на лечењу, али би опет наставио да пије. Шест месеци није пио, па сам могла да учим, и успех ми је био бољи.

Ето, тако мој живот тече, и ја се мучим, и не знам шта ћу са собом?

Мила

Драга Мила, твоје писмо и твоје невоље уочила бих сигурно и међу хрпом других, управо зато што нису неприметни – што не значи да су

и нерешиви. Буди без бриге: искрено ћу ти рећи шта мислим о њима и о теби.

И сама видиш да је твој лошији успех у другом полугодишту у непосредној вези са очевим опијањем. Ја бих само додала: и вашим међусобним односима, твојом преоптерећеношћу кућним пословима, материјалном оскудицом, недостатком топле материнске руке. Поред тога, ти си та која покушава да одржи какву-такву психолошку равнотежу – умирујући и негујући оца, и стишавајући његове сукобе с братом. Тако, не само да немаш времена за учење, него ни за оно мало разоноде, која би ти омогућила да бар на трен умакнеш проблемима који те муче...

На жалост, претпостављам да твој брат ни убудуће неће моћи да се сложи са оцем, а отац је „несрећа“ на свој начин и бојим се да ни ту не треба да се надаш неким великим променама; он ће, највероватније, и даље да запада у кризе, бити завистан од оног што му пружа само привремену утеху и повремено ће морати да одлази на лечење (на шта треба да га подстичеш!). Мада се налазиш у положају у ком би се и одрасла особа тешко снашла, немој заборавити да ниси једина која пати! Свако од вас троје се на неки, себи својствен начин, суочава са својим проблемима (ти то чиниш на начин користан за све). Пред оцем су велика животна искушења, а иза њега велика разочарања – зато би требало да покушаш да са њим поразговараш, без прекора и с разумевањем.

Да ли ти је икад рекао зашто пије?

Пошто је твој најважнији животни циљ да што брже завршиш школу и да се осамосталиш, предлажем ти да о свему попричаш и са психологом који ради у вашој школи и са разредним старешином – уверена сам да ћеш добити помоћ која ти је неопходна.

РЕЧИ СУ МАЛЕ ДА СЕ ЉУБАВ ИСКАЖЕ

Љубав је најузвишенији идеал свих нас! Чуо сам да кажу: „Воли, али никад немој рећи да волиш“? Можда се љубав не може речима изрећи? Можда се доказује на делу?

Милан

То је твоје тумачење, али постоје и она друга, која се, углавном, односе на стварну љубав између две особе и страх да би се могла доживети нека повреда – можда баш од вољене особе. Немој да те то забрињава.

Иначе, речи су заиста немоћне да искажу све оно што осећамо, а љубав је активан однос у току кога за вољену особу много тога чинимо. У том смислу слажем се са тобом.

Само бих додала: некад не можемо умаћи речима, некад извиру из нас, спонтано и неизбежно. Уосталом, оне и саме по себи представљају дело.

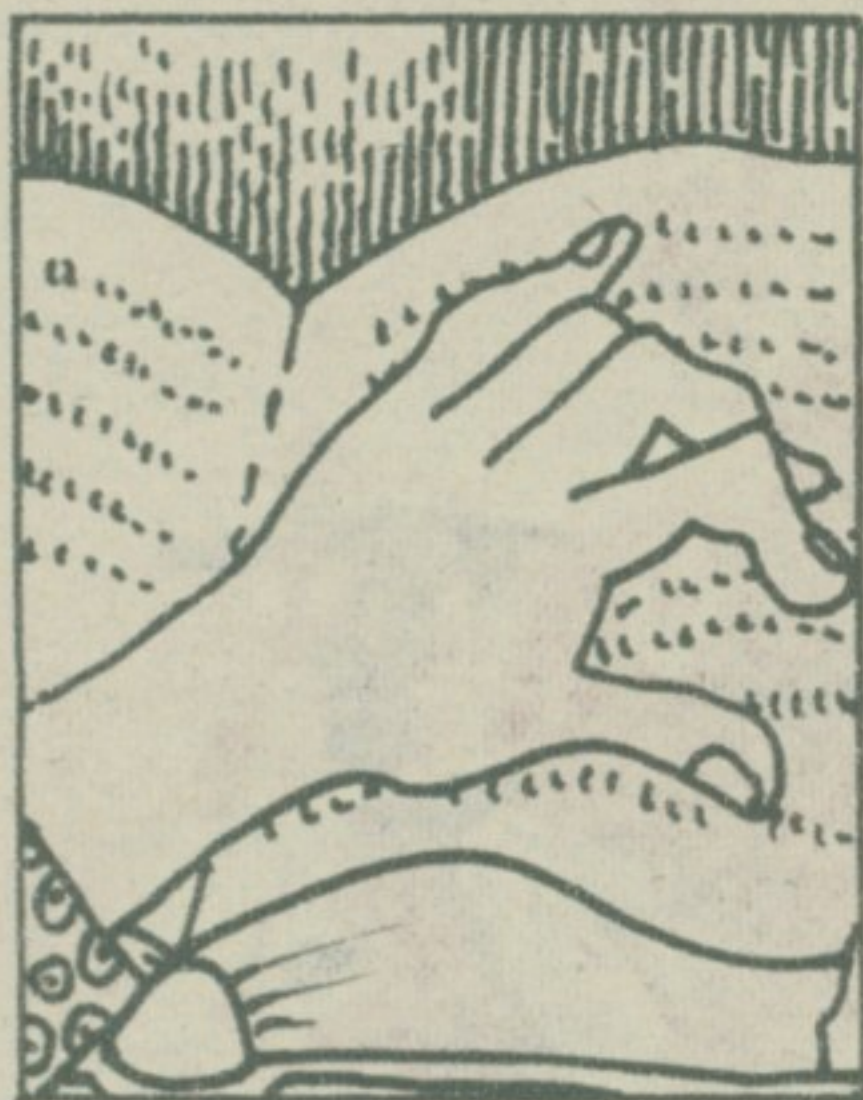
Весна Васић

ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

НАЈСКУПЉА, НАЈБОЉА

Можете ли да претпоставите колико износи буџет Конгресне библиотеке у Вашингтону? И то се зна – 253 милиона долара! (9.200 милијарди старих динара!) То је ви-

ше од националног буџета неке неразвијене земље. Тогоа или Малија, на пример.

Али, зато је Конгресна библиотека најмодернија и највећа на свету. Све књиге штампане на нашој планети овде су регистроване, ако их већ нема. Истраживачи за послени овде опслужују сенаторе, конгресмене и остале чланове и од њих се траже врхунске стручне студије. И то у рекордном времену. Јер, све је компјутеризовано.

Ове године управа Конгресне библиотеке је одлучила да 142 милиона долара одвоји за секцију слепих. Зашто они који не виде не би имали иста права као остали? У ствари, не баш иста. Јер, сазнаје се да је пројекат који је предвиђао штампање „Плејбоја“ Брајевом азбуком – одбијен.

ГРИША – НЕЖНА ДУША

Не зна се зашто је мама напустила Гришу, младунче камиле које је прихватио чобанин Цурцоумија, у рејону Јелисте, на крајњем истоку Совјетског Савеза. Отхранио га је на цуцу, неговао и пазио као

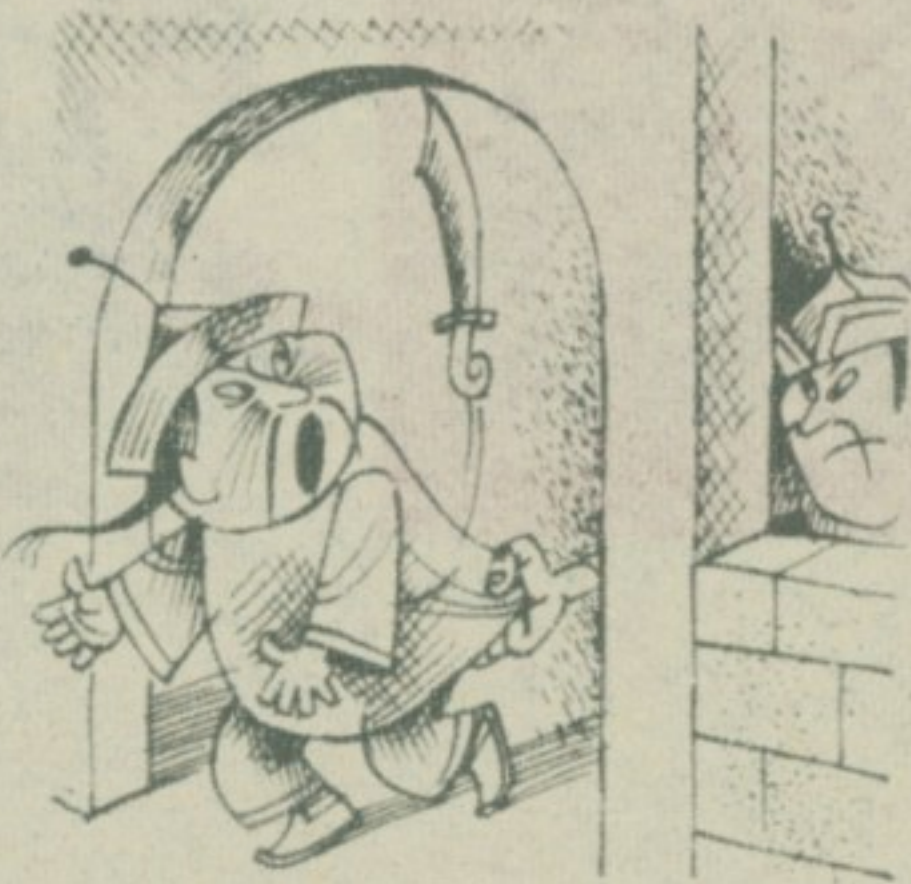

дете тако да је Гриша са шест година био лепа, питома и умиљата камила. Пратио је свакодневно свог господара у степу и мотрио на овце, тачно као пас чувар. Кад су га једном изгрдили што је пустио да стадо одлута у трње, одбио је да прима храну неколико дана све док није изнемогао. Ветеринар кога су позвали у помоћ, пошто је констатовао да није у питању никаква болест, сео је поред њега и почео да му тепа. Ганут поступком лекара, Гриша је опростио људима оно што је сматрао увредом и поново почео да „иде на посао“.

Прошле године је Цурцоумија пребачен на друго радно место где није могао да поведе Гришу. Ипак, остао је пун месец дана поред њега док се Гриша није навикао на новог газду. Али, кад је отишао човек који га је отхранио, Гриша није више хтео да чува овце. Тек је за време једне јаке олује кренуо да тражи залутале овце и вратио их. Од тада је сваког дана крај свог новог господара и пријатеља.

ЦАР-ПРОНАЛАЗАЧ

Магнетни уређај кроз који се пролази на аеродрому, да би се утврдило не носи ли неко недозвољене металне предмете (са акцентом на бомбама), сигурно је изум нашег века електронике и кибнетике. Е, уопште није тако.

Много пре но што су се појавили авиони и ваздушни терористи, пре пуна 22 века, у Кини је, за време владавине Цин-Ши-хуандија (259-210. пре н.е.) у граду Чан-Јану (данас Сиан), саграђен за императора огроман дворца са свим могућим објектима „инфраструктуре“. Моћни император ретко се приказивао поданицима, па се хвалио како својим народом управља „невидљив и нечујан“.

Али, узалуд се добровољно зашто, на свемоћног цара покушана су три атентата. После једног таквог напада, кад је диктатор за длаку остао жив, цар је наредио да се код северног улаза у дво-

рац поставе врата направљена од огромног комада магнетног железа.

Од тада би сваког ко би прошао кроз ову гвоздену капију с бодежом сакривеним испод огртача хватала невидљива рука и извлачила му оружје испод одеће. Човек би покушавао да задржи нож, али у то би већ стигла стража, хватала „зломислећег госта“ и одводила га у тамницу.

КОНЗЕРВА ИЛИ МЛАЗЊАК

Изгледа као играчка, а ипак га америчка армија узима сасвим озбиљно. Дугачак 3,60 м, с распоним крила од 5,20 м и висином 1,20 м „сребрни метак“ је најмањи млазни авион на свету. Он је тако лак (195 кг) да га његов пилот може гурати једном руком, као обичан мотоцикл. Склопљених крила могао би да стане и у ходник мало већег стана.

Овај мини-авион дело је Боба

Бишоп, бившег пробног пилота из Оклахоме, који је дошао на идеју да конструише мини-млазњак од алуминијума од кога се праве конзерве за пиво! Ово мало чудо је комплетирано француским турбо мотором и може да развије брзину од 483 км/час а њиме се врло лако управља. „Послушан је као девојчица“, кажу пилоти.

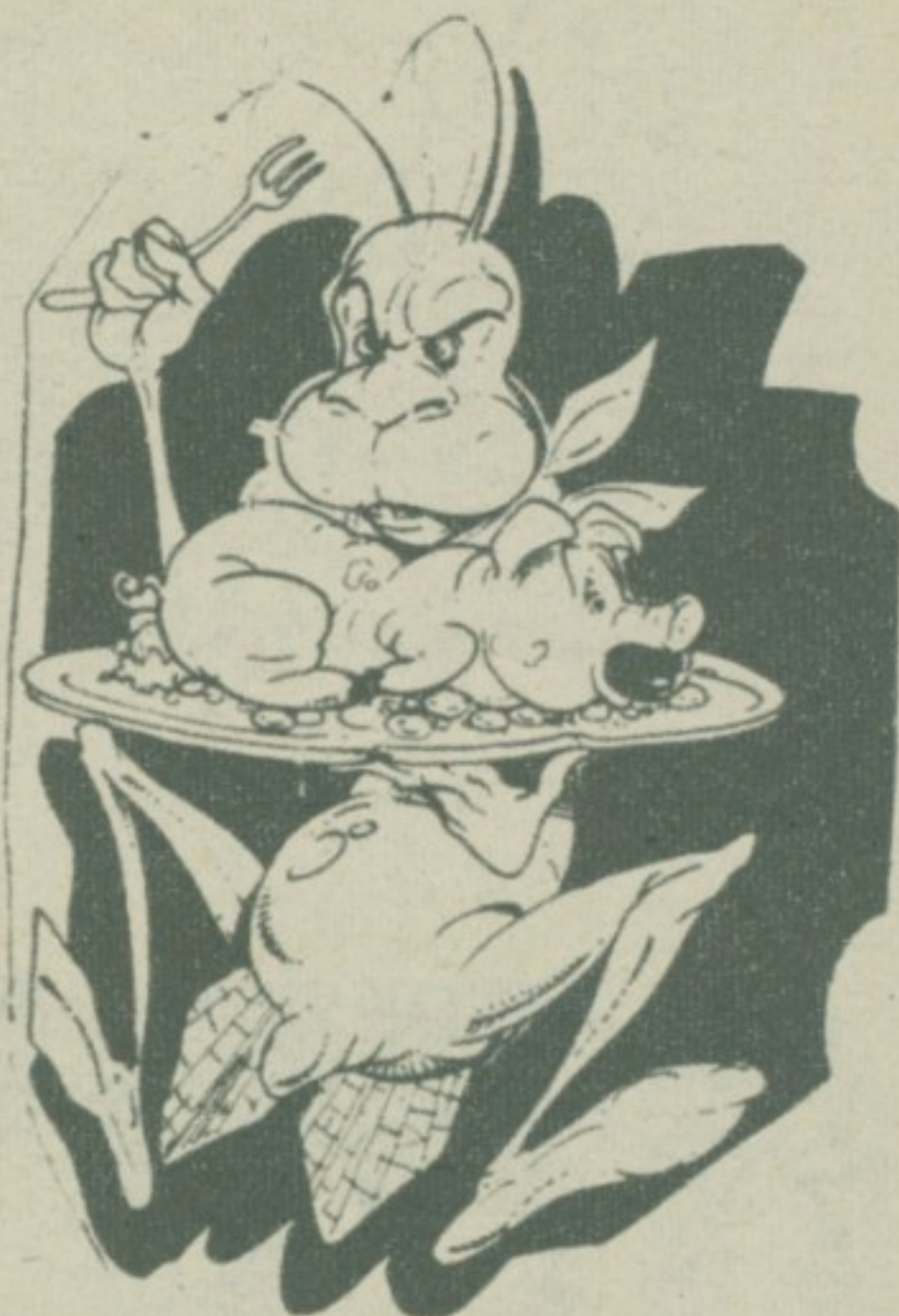
„Сребрни метак“ се још не производи серијски.

ЦВРЧАК ПОЈЕО МИША!

Некад су над Земљом летели циновски инсекти о којима данас нема ни помена.

Истина, и сада има врло крупних инсеката од којих су неки дужи од 15 центиметара. Највећи су ипак они из породице „ходајућих штапића“ који достигну и 30 цм у дужину, а кад рашире крила, буде ту и пола метра! Срећом, живе далеко, у Индији, и хране се искључиво травом... Али, нису сви инсекти вегетаријанци. У лондонском Природњачком музеју чува се цврчак дугачак 10 цм конзервиран заједно са својим пленом – малим мишем. Експонат је стигао из Африке пре стотинак година и сматра се уникатом.

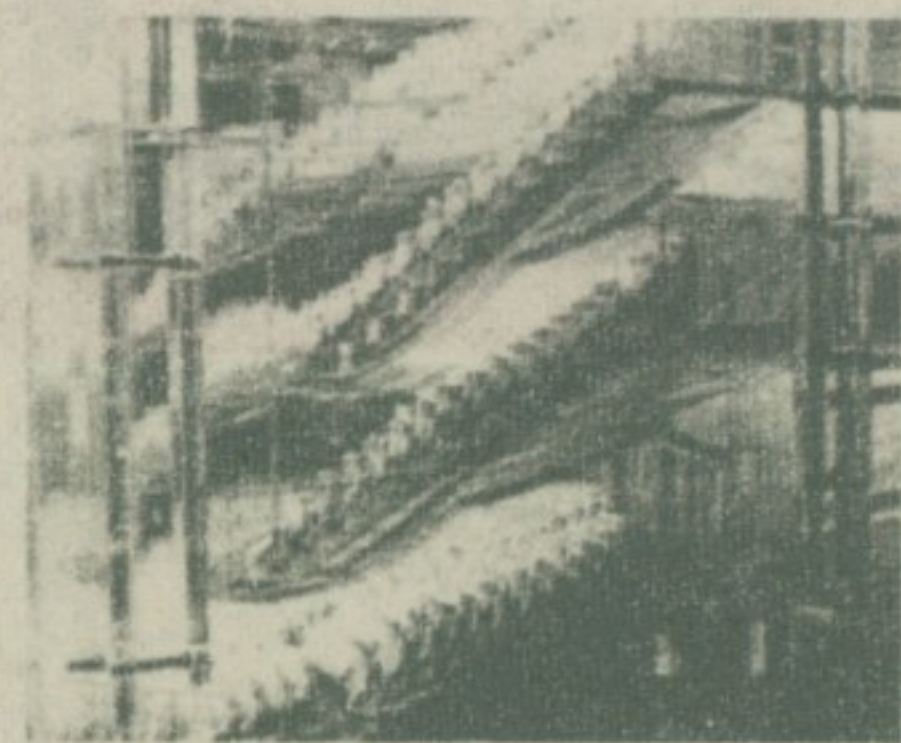
Највећи дневни лептир је из породице Ornithoptera (25 цм), а најкрупнија буба на свету је Titanus giganteus (дугачка 18, а широка преко 5 цм) која живи искључиво у Гвинеји, а и ту се среће веома ретко. Најкрупнија међу мувама је јужноамеричка Mydas coerulescens... Међутим, ниједан од ових инсеката тешке категорије није ни

штетан ни опасан по човека. Њихови далеки преци највероватније су ишчезли због наглих промена климе, али и због своје крупноће, лако су падали у очи својим многобројним (гладним) непријатељима.

НУКЛЕАРЦИ ПРОТИВ ПРОМАЈЕ

Како у будућој опери „Бастиља“ поставити уређаје за климатизацију тако да не дува ни певачима ни публици? Градитељи супермодерне опере која треба да отвори врата посетиоцима у јулу 1989, тачно на двестогодишњицу пада тамнице Бастиље, дошли су на идеју да позову у помоћ инжењере који имају искуства с климатизацијом у нуклеарним електранама. Да би симулирали кретање ваздуха, ови стручњаци су изградили макету опере од плексигласа у размерама 1:50. Затим су је испунили водом и кликерима од полиестера. Снимајући кретање ових куглица под дејством ваз-

душних струја, они ће одредити оптималан положај уређаја за климатизацију што није нимало једноставно.

Ваздух треба убацити до простора за оркестар, а у исто време извлачити и онај са дна сале. Најбоље решење у сваком случају подразумева да брзина кретања ваздуха на сцени буде око 5 цм у секунди (мада певачи могу да издрже и до 10 цм/сек). Уз то, овако решење ствара неку врсту „паравана“ између публике и извођача, штитећи тако певаче од микроба и вируса које гледаоци „емитују“ кијањем и кашљем.

БИЛО ЈЕДНОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

Негде крајем пролећа 1869. године лист „Ебилејн рипортер“ објавио је необичну репортажу под насловом „Куга за пљачкаше стоке“. Читаоци навикнути на западњачке метафоре знали су одмах да није реч ни о каквој епидемији, већ о неком новом узбудљивом догађају каквим је Тексас, постајући моћна „сточарска држава“ у бурној деценији од 1865. до 1875.

роб, али је временом и уживао у оном што труд човеку ипак донесе. Његово стадо се после неколико година увећало до хиљаде грла.

Дадли једне вечери одјаха до свог првог комшије Џорџа Кларка, који је слично живео, једино што је уза се имао жену Мери и четворо мале деце.

– Решио сам да потерам 1.200 говеда у Канзас, у ствари до железнице у

– Богами, Мери ти злата вреди – рече Дадли Снејдер. – Поведи је... Ако ништа друго, биће једна пушка више.

После брзих, али озбиљних припрема, у којима је најтеже било наћи петнаест каубоја, караван Снејдера и Кларка кренуо је 1. априла 1869. године. За њим је рикало крдо од 2.400 говеда. На зачељу је Мери Кларк управљала колима под чијим су ар-

ОГРЛИЦА ДАДЛИЈА СНЕЈДЕРА

ИЗ БИСАГА ЈЕ
ИЗВУКАО
НЕОБИЧНУ
ОГРЛИЦУ И БАШИО
ЈЕ ПРЕД НОГЕ
ОКУПЉЕНОГ
СВЕТА. СВИ
ПРИСУТНИ НА ЊОЈ
СУ ПРЕПОЗНАЛИ
НАНИЗАНЕ
ЉУДСКЕ УШИ

готово свакодневно обилао.

Лист, наиме, пише о сточару Дадлију Снејдеру „у чијој близини пљачкаши стоке и коњокрадице не живе богзна како дуго... Умиру од Снејдеровог метка, или конопца, али сахрањују их – без ушн-ју...“

Дадли Снејдер није био некаква важна личност. Напротив, није пас имао за шта да га уједе, па је одлучио да потражи спас у својих десет прстију. Отишао је далеко од цивилизације и на забаченим, али богатим пашњацима јужног Тексаса почео да узгаја говеда. Живео је као пустињак, радио од јутра до мрака као

Ебилејну – рекао је Џорџу. – Северњаци немају меса, а добро плаћају. Па, ако хоћеш, да и ти поћеш са мном?

Кларк се одмах одушевио:

– Ех, то би нам баш била лепа награда за овај робијашки живот! Продао бих и ја 1.200 грла... А ако се слажеш, повео бих и жену и децу. Ред је да и они мало виде свега, да не подивљају у овој пустињи!

њевима седела њена три синчића и ћерка. Џорџи Кларк је јахао поред њих.

Прво искушење чекало их је на Црвеној реци.

После љуте зиме и обилних снегова, река је толико надошла да се на

уобичајеним газovima уопште није могло прелазити.

Разочаран, Кларк је прво псовао, а онда рече Снејдеру:

— Ова вода неће опати до јула! Најбоље је да се вратимо...

Снејдер је мргодно ћутао и стрелјао очима око себе. Онда одједном повика окупљеним каубојима:

— Момци, секире у шаке! Неће нас ни ђаво заус-

овако бити с друге стране... Него — окренуо се сад Кларковој жени — спремај вечеру, Мери! После ових дрводељских радова момци ће бити гладни као вукови!

Паклени стампедо

Заиста, пребацивање на овај незапамћени начин потпуно је успело, само не „за неколико дана“. Трајало је целе три недеље, а једног дана међу ка-

стоку од „бледодиких“, а не да би убијали Апаче.

Апачи, пак, рекоше да су дошли да виде чудо како говеда у ово доба године прелазе Црвену реку.

Кад је и последње говече срећно прешло на другу обалу, Мери Кларк узјаха коња и пренесе једно по једно од своје четворо деце.

Тако су наставили све док их у брдима Вичите не заустави изненада испален хитац. Снејдер који је јахао на челу спази човека који му је галопирао у сусрет. По његовом изгледу закључио је с ким има посла. Још пре него што је непознати проговорио:

— Мистер, има нас укупно четрдесет — рекао је јаким подругљивим сецерајућим. — Пропустићемо вас да прођете ако нам дате половину вашег крда...

— Половину крда, кажеш... Пасји сине — напери се и Снејдер па трже „кол“ и испали метак бандиту у лице. — Терај стоку у онај кланац, па сви у законе! — подвикнуо је чим је разбојник пао с коња.

Бандити заиста нису очекивали овакав исход, па су изгубили драгоцену време за напад. Али ни каубоји из пратње нису били расположени за битку:

— У клопци смо, шефе — рече један од њих. — Има их три пута више него нас... Било је боље да сте се с њима нагостили.

Снејдер натмурен као градоносан облак дојаха до њега, па како је још држао револвер у руци, забодје му цев у ребра тако да момак скоро паде с коња.

— Завежи, кукавице! Слушајте ме сви: кад потерам стоку, сви на коње, па пуцајте, али у месо... Проћи ћемо, сигурно! Дођи, Џорџе!

Двојица комшија издвојише двадесетак најбешњих бикова, па припуцавши им под ноге са неколико дивљих крикова натераше их у стампедо. Журнули су право у кланац, где је била заседа.

— За мном, напред! — урлао је Снејдер прецизно скидајући једног по једног изненађене разбојнике који су покушавали да се спасу испред распомамљених бикова.

То је осокотило и остале каубоје, па и они отворише ватру. Остало крдо, такође узбуђено, тутњало је сада галопом и нападачи су и сами морали да воде рачуна да се не нађу у бујици захукталих говеђих телеса, рогова и копита.

Кад се све стишало и

кад се развишао барутни дим, на попршту је остало четрнаест мртвих и осморица рањених.

— Сакупите рањене! — подвикнуо је Снејдер закрвављених очију и сав мокар од зноја.

Сви су га слушали без поговора.

Убрзо су осморица била поређана као цепанице. Неки су ћутали, а неки су јечали стежући рукама ране које су крвариле. Мери Кларк спусти шраду на арњевима својих кола да од деце сакрије ужасан приказ.

Тада Дадли Снејдер страшним и у исто време свечаним гласом повика:

— По закону Запада осуђени сте на вешала! Али, пошто сте хтели да нам отмете оно што смо годинама тешком муком стварали, заједно с нашим животима, ја вам досуђујем додатну казну: на онај свет отићи ћете без ушију!

— Дадли! Човече, јеси ли полудео! — повика пренеражени Џори Кларк.

Разбојници су сада сви ћутали унезверено гледајући брата Снејдера који заиста није изгледао као човек од малопре.

— Овде ја командујем! — заурла Дадли па одреши ласо са свог седла и поче да прави омчу.

Дадлијево писмо

Каубоји, који су и сами знали какав је закон Дивљег запада, помогоше распомамљеном ранчеру да изврши уобичајену казну, али кад су сва осморица бандита били обешени, оставише страшног Снејдера самог и у галопу одјахаше за осталима.

Преосталих десетак дана комшија Кларк је избегавао да разговара са Дадлијем, а и његова жена Мери, иако врло одважна, клонила се Дадлијевих очију у којима као да се нешто порушило...

Кад су коначно ушли у Ебилејн, Дадли Снејдер је на челу каравана дојахао до градоначелникове канцеларије и дао знак да се стане. Онда је отворио бисаге и повукао неки конопчић на коме је нешто било нанизано, па је тиме завртео изнад главе и бацио пред ноге окупљених грађана међу којима су били и шериф и судија.

Чудна огрлица паде у прашину и сви присутни препознаше нанизане људске уши.

— Њих осамнаест је побегло — рече Дадли Снејдер поносно. — Овде имате двадесет два пара...

Џори Кларк, који је седео на коњу до њега, био је блед као крпа, а стомак му се пењао у подгрлац.

— Хајде Џорџе, заслужили смо да поквасимо грло — муну га Дадли у ребра, сасвим пријатељски.

У „Ебилејн репортеру“ сутрадан је освануо онај чланак под насловом „Куга за пљачкаше стоке“. То је Дадлију Снејдеру до краја живота остало као надимак. Тај крај живота дочекао је као веома богат узгајивач стоке, у ствари један од најбогатијих у јужном Тексасу. Звали су га једноставно — „Куга"... Али иако је био богат, дуго није могао да нађе жену која би с њим поделила благодети живота. И оне су га се плашиле.

Две године после описаног догађаја Дадли је изгубио и комшију Кларка. Кларк је по наговору своје жене Мери продао још једну туру говеда и цело имање, па се преселио у Далас и тамо купио трговину мешовитом робом. Иако је то била огромна промена у животу, лако је пристао јер је и њему сметало суседство са „откаченим“ Снејдером.

— Али, Мери, откуд теби оваква смела идеја? — питао је једне вечери жену, после још две године, кад им је нови начин живота већ улио довољно самопоуздања.

Мери је одложила вез којим се увече забављала и без речи позвала Џорџа у суседну собу. Тамо је из свог ормана извадила једну већ пожутелу хартију и рекла:

— Сад могу ово да ти покажем:

Било је то Дадлијево писмице:

„Драга Мери, увек сам био отворен, па и сада. Мислим да ниси имала среће да упознаш мене пре Џорџа. Ти видиш да је он обичан шмоклан и мислиш да је то твоја судбина. Ако поље желиш то да промениш, реци само једну реч, а остало је моја брига. Твоја деца ми не сметају, а имаћемо и нашу. Чекам твој одговор. Д. С.“

— Лудак! Прави лудак! — узвикну Џори Кларк зајатурен. — Зашто ми то ниси показала чим ти је послао... И кад је то било...

Пре три године — кад смо се вратили из Ебилејна — рече Мери смешени се помирљиво.

— Па, зашто ми то тек сада показујеш? — рогушило се Кларк и даље.

— Како зашто? Па, зар ме ниси малопре питао откуд ми идеја да све продамо и да пређемо у град!

Д. Брандон

тавити! Обарајте стабла и правите од њих балване.

У ствари, упорни Снејдер се досетио како да савладају подивљалу Црвену реку. Прва два трупца везао је уз бокове најјачег бика, а онда га натерао у бујицу. Говече је престрављено дизало губицу изнад воде, али „појас“ за спасавање га је ипак донео до друге обале.

— Видиш, Џорџе, да се свему може доскочити — радовао се Снејдер. — За неколико дана сви ћемо

убојима настане пометња: на стрмој обали изнад реке појавили су се Индијанци. Људи побацише секире и дохватише се пушака.

— Остави оружје! Навести рад! — повика Снејдер пењући се на коња, па журну према црвенокошцима. Били су то, наиме, Апачи, са којима је Дадли годинама одржавао пријатељске везе, којима је у време суше давао воду из свога бунара и кад понестане дивљачи правио се да не примећује да су му украли понеко говече. Знао је да узимају онолико колико им заиста треба да преживе у сушном периоду, па је чак твојевремено са њиховим младим поглавицом попустио и лулу мира.

На запрепашћење свију, Снејдер дојаха до Апача и пошто се с њима пријатељски поздравио, објасни им да гони крдо на север, а да су каубоји наоружани да би штитили

МОНОЛОГ

РЕНАТО

МЕТЕСИ

„Звезде” у свом природном елементу – Ренато Метеси је други слева

ШТА СУ, ЗАПРАВО, „ЗВИЈЕЗДЕ”

– Дакле овако: ја сам Ренато Метеси и негде у време када је опалио панк и прве вибрације из Лондре стигле до Загреба, одржавале су се у „Гаудеамусу” манифестације на којима је свирало по петнаестак група. У тој фази сам и ја почео да наступам. Излазио сам на стејџ било сам, или са неким френдом кога сам на брзину купио. Појавили су се тада и „Панкрти”, „Прљаво казалиште”, који су као клинци главачке улетели у панк, почела да свира „Азра”... Ја сам био на потпуно другој страни слушајући другачију музику, јер, био сам старији од њих. Једно две године уопште нисам знао како да уобличим своје идеје. Знао сам само да то треба да буде рокенрол, али сам у исто време био опседнут акустичном гитаром, Диланом, Јангом, Коеном... Тада је Драго Млинарец још био појам за загребачку сцену...

Почетком осамдесетих вратио сам се из војске, а рок сцена је већ била формирана. Постојали су „Казалиште”, „Азра”, „Филм” и интензивно се свирало у Студентском центру који је био жижа рок збивања. У почетку сам се безуспешно мувао и тражио људе, а онда смо Амиго (данас је у „Тори”) и ја и оформили „Патролу”, мој први регуларни бенд. Срећом, вежбали смо у „Кугла глумишту”, у истој просторији са „Хаусторима” и „Филмовцима”, па смо били у средишту збивања. После неколико месеци имали смо први материјал и наступ као предгрупа „Хаустора” у „Лапидарију”. Ствари су нам ишле напред и после пола године „Сузи” нам је објавила плочу. У то време су „Хаустор”, „Азра” и „Филм” заједно са београдским „Пакет аранжманом”

били најјачи у земљи и дошло је до првих колективних гостовања. Одржали смо после тога једно петнаестак концерата, било је пријатно, али је „дошло до размимотицања због различитих музичких усмеравања”, па сам ја годину дана паузирао. Они су као замену нашли Бодалеца, који је данас уместо Боговића у „Казалишту”. После тога су одржали још неколико свирки и ствар је дефинитивно пукла.

Те године правимо сам песме и тражио људе за „Звезде”. Помогao ми је Хоура који ми је препоручио „Даска бенд” из Сиска као групу која би могла да ме прати. Пао сам под сто. Између осталог и због тога што сам често морао да путујем. Међутим, другог избора нисам имао јер сам у Загребу био на лошем гласу. Уз помоћ Хоуре и критичара: Главана, Врдољака и Батиновића успео сам да створим доста добру рекламу и добијем прилику да снимим албум. У веома неповољним условима Станчић је продуцирао наш првенац „Имитација живота”. Кад су 1982. почели промоциони концерти, неки људи морали су у војску, па ми је пола екипе било из Сиска, а пола из Загреба. Коцком смо одлучивали где ће се одржавати пробе. Тада сам решио да пресечем ствар. Тако, на трећој плочи осим мене нема никога из прве поставе. Другу плочу „Мјесто под сунцем” бих врло радо избрисао са лица земље, јер је време показало да на њој нема готово ничег што је вредело да опстане.

Трећи албум – „Правовјерни плесачи”, баш како је то обичај и ред код групе „Звезде”, изашао је после двогодишње

паузе. Пошто је још врућ, мислим да је најбоље сачекати да се види шта је ту било добро, а шта није. Њиме смо много боље успели да ухватимо атмосферу коју смо имали на деби плочи, а ту је и неколико јаких песама. Продуцент је поново био Пико, који је тај посао обављао и на првој плочи, с тим што је овде укупан звук много јаснији. Својевремено нисам пропуштао концерте првих страних бендова који су седамдесетих свирали у Загребу: „Џетро Тал” („Jethro Tull”), „Ролинг стонси” („Rolling Stones”), „Сантана”, „Колосеум”. Максимално сам се уживљавао и у атмосферу која је владала пред концерт и догађаје исто толико битне за добар провод. Али опет, најбитнија је музика, јер нисам ишао тамо да нађем цуру, већ да видим како на бини раде и дишу људи које сам годинама пре тога слушао на плочама. Недељу дана раније куповао бих карту, бирао шта ћу обући и уопште трудио сам се да од свега тога себи направим доживљај.

Зато и не идем на концерте домаћих бендова. Волим да гледам само „Рибљу чорбу”, „Бијело дугме”, „Филмовце” и „Лачног Франца” јер знам да код њих има шта да се види. На остале концерте одем једино зато што знам да ћу да сретнем неке људе, које желим да видим. А у Југославији „Звезде”, што се концерата тиче, немају баш пуно тога да науче од било ког домаћег бенда. Уосталом, мислим да ће се то најбоље чути кад нам се крајем ове године појави живи албум. Биће на њему неке потпуно нове песме, као и оне са наше прве плоче. Оне, чини ми се, неправдом нису стигле до народа. То је заиста прави начин да се види шта „Звезде” заправо јесу.

УПОЗНАВАЊА

ФРЕДИЦЕКСОН (Freddie Jackson)

Име и презиме: Фреди Цексон.

Датум рођења: 2. октобар 1960. године.

Место становања: Менхетн, Њујорк.

Детињство: Хуанита, Фреддијева мајка, је певачица госпел песама. Фреддија је родила (буквално) иза бине, непосредно пред почетак једног од својих концерата и могло би се рећи да он пева практично од тренутка када се родио. Пропевао је у црквеном хору, тако рећи чим је говорио.

Први битан моменат у каријери: Једне вечери док је певао у њујоршком клубу који се, занимљиво, зове „Фреддијев“ („Fred-die's“), запазили су га „ловци на таленте“.

Склоност ка лепим девојкама: „Мммм... не могу да кажем, моја девојка била се узбудила. Девојке ме не прогањају и не трче за мном по улици, вриштећи, али су почеле да бацају свашта на бину. Пошто сам ја по природи мало стид-

љив, обично пред крај свачега концерта почнем да јурим с једног краја бине на други и трпам све те ствари у џепове. Нађе се ту свега и свачега“.

Романтично проведено вече о ком сања: Вечера уз свеће, поред камина.

Изласци: Воли да остане код куће и спреми вечеру за себе и своју девојку. Дobar је кувар. Најбоље припрема шампе у вину.

Најлепша жена света: „Моја девојка“.

Особа коју би желео да упозна: Шардеи (Sade).

Најлепша страна славе: „Људи вам поклањају пуно пажње“.

Највећа жеља: „Одувек маштам о томе како би било лепо живети у великој, великој кући. Можда ће ми мој презимењак Мајкл једног дана поклонити ону своју“.

Амбиције: „Да искористим своје гласовне могућности и постанем одличан певач.“

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

LESSONS IN LOVE

*I'm not proud I was wrong
And the truth is hard to take
I felt sure we had enough
But our love went overboard
Lifeboat lies lost at sea
I've been trying to reach your shore
Waves of doubt keep drowning me*

*All the dreams that we were building
We never fulfilled them
Could be better should be better for
Lessons in love*

*For restless eyes egos burn
And the mould is hard to break
Now we've waded in too deep
And love is overboard
Heavy hearts token words
All the hopes I ever had
Fade like footprints in the sand*

*All the homes that we were building
We never lived in
Could be better should be better
Lessons in love
If we lose the time before us
The future will ignore us
We should use it we could lose it yeah
Lessons in love*

*Lost without love lessons in love
When will you ever learn
Lessons in love
And there's nowhere left to turn
Lessons in love
Don't let your spirit burn
Lessons in love
I'll wait till you return*

*All the dreams that we were building
We never lived them
We could lose it should use it
Lessons in love lessons in love
All the homes that we were building
We never lived in
Could be better /could be better/
Should be better lessons in love
If we lose the time before us
The future ignore us
We should use it we could lose it*

ЛЕКЦИЈЕ У ЉУБАВИ

Не поносим се тиме што сам грешио
Истину је тешко поднети
Био сам сигуран да је све у реду
Али наша љубав је пала преко палубе
Чамац за спасавање лежи у мору
Покушавам да досегнем твоју обалу
Даве ме таласи сумње
Сви снови које смо стварали
Остају неиспуњени
Могло је бити боље
Требало је бити боље за
Лекције у љубави

Немирне очи спаљују личности
И нарави је тешко мењати
Сада смо предубоко загазили
И љубав је преко палубе
Битна срца успомене речи
Све наде које сам имао
Бледе као отисци стопала у песку
У кућама које смо градили
Никада нисмо живели
Могло је бити боље
Требало је бити боље
Лекције у љубави
Ако изгубимо време
прошло
Игнорисаће нас време
будуће

Могли смо га употребити могли смо га изгубити
Лекције у љубави
Изгубљени без љубави
лекција у љубави
Да ли ћеш икада научити
Лекције у љубави
Нема никога ко ће одржати
Лекције у љубави
Не дозволи да ти душа изгори
Лекције у љубави чекају
док се не вратите

Све снове које смо стварали
Никада нисмо живели
Могли смо их изгубити
треба ли употребити
У кућама које смо градили
Никада нисмо живели
Могло је бити боље
(могло је бити боље)
Требало је имати боље
лекције у љубави
Ако изгубимо време
прошло
Игнорисаће нас време
будуће
Могли смо га употребити могли смо га изгубити

Текст: Кинг, Бун, Бадару (King, Boon, Badaroy)
Изводи: група „Левел форти ту“ („Level 42“)

РЕКОРДИ

И КЕЈТ СЕ УПИСАЛА

Кејт Буш је недавно постала трећа жена у историји рок музике са чијег су албума скинута чак четири хит сингла. Пре „Великог неба“ то се догодило са песмама „Пучање облака“ („Cloudbusting“), „Трчећи уз брдо“ („Running Up That Hill“) и „Hounds Of Love“.

Све ове песме су са албума „Hounds of love“ који је у компакт диск верзији најпродаванија плоча једне певачице у Великој Британији. У више примерака продате су само плоче групе „Дајер Стрејтс“ („Dire Straits“) – „Браћа по оружју“ („Brothers In Arms“) и „Љубав већа од злата“ („Love Over Gold“), те Фил Колинсов албум „Соко није потребан“ („No Jacket Required“).

А што је можда и најважније, Кејт Буш је једина жена која је сама написала свих петнаест песама које су ушле међу првих четрдесет на топ листи синглова у Великој Британији. То је цифра о којој маштају многи успешни певачи.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„У овој ситуацији у којој се као група налазимо, највише бих желео да имам краву. Ништа ефикасније не спушта човека из облака популарности на земљу него кад га лизне крва“.

Мортен Харкет, „А-Ха“

ЗАБРАЊЕНА ЉУБАВ

**НА ПРВИ ПОГЛЕД ТО СУ
СРЕЋНЕ ЖИВОТИЊЕ КОЈЕ
СУ СТАЛНО ЗАОКУПЉЕНЕ
СВОЈИМ МЛАДУНЦИМА. АЛИ,
МЕЂУ ОВИМ СЛАТКИМ
БИЋИМА ВЛАДАЈУ
НЕУМОЉИВИ ЗАКОНИ:
САМО ИЗАБРАНИ ИМАЈУ
ПРАВО ДА СЕ ПАРЕ**

Велики скандал међу патуљастим мунгосима. Двоје из чопора су се заволели, често се издвајају и сакривају упркос претњама „лидера“ задуженог за морал, који их повремено изненади и покушава да их заплаши. Али све је узалудно. То се јасно види после извесног времена. Она је нешто пунија него обично. Очекује младе.

Патуљаст мунгос дугачак је једва 25 центиметара

Откуд такво пуританство међу патуљастим мунгосима (*Helogale Parvula*), када се зна да је међу животињама парење најприроднија ствар на свету и има за циљ само обнављање врсте? Једноставно због тога што међу овим сисарима само доминантна женка и њен партнер имају право да се репродукују. Остали морају да се уздржавају због чврстог закона (за који се још не знају разлози), који није писан, али је и те како важећи.

То је открила Ана Раса, истраживач из Енглеске, која је читавих петнаест година стрпљиво и упорно посматрала живот ових малих животиња: прво у Институту Макс Планк у Аустрији, а затим у пустињи Тару у Кенији.

Посматрати изблиза мунгосе у пустињи где температура достиже и 47 степени у хладу, није мали подухват. И није само реч о врућини него и о обичајима ових животиња. Оне, наиме, воде номадски живот. Дуге су највише 25 центиметара, свако вече мењају преноћиште, а спавају у отворима кроз које се проветравају термитњаци. Научница их је следила и бележила њихово понашање.

Тако је открила да у њиховом друштву постоји строг хијерархијски ред. На челу је женка, неоспорни вођа, једина која има право да се пари и да рађа потомство. Она то чини са изабраним мужјакком који се може назвати њеним принцем, будући да међу мунгосима влада матријархат и да су женке важније од мужјака.

За друге чланове групе љубав је, значи, табу тема. Али и међу

мунгосима страст уме да надјача. И догађа се оно што смо на почетку испричали. У таквом случају грешница бива одбачена. Нико више и не покушава да јој приђе. Када се њена трудноћа приближи крају, чека је тужна судбина. Отежала женка улази у једну од рупа за вентилацију термитњака одакле неколико дана касније излази витка. Али од младунца ни трага ни гласа, ни тог ни наредних дана. Нестали. Да ли су се мртви родили? Да ли их је појела нека

Мунгоси осматрају. Када њихова краљица изађе из јазбине, показате им младунце.

змија која се ушњуала у гнездо? Да ли су уништени као „деца греха“? На та питања научница још није у стању да да одговор.

Као контраст овој тужној авантури потчињене женке, ево тријумфалне љубавне приче прве даме у чопору. Кад јој навре крв у главу, а то траје обично пет дана, њен изабраник је ни за тренутак не напушта. Њихови изливи љубави се увек догађају на светлости дана, а други чланови чопора то посматрају као неку представу.

То је однос пун нежности, миловања, али и узајамног привлачења посебним мирисима које луче жлезде. Он јој стално грицка врат, чеше се о њу... Она га пушта да то чини, очигледно задовољна што је предмет толике пажње.

Прва два дана парења мужјак показује велику сексуалну моћ и љубав траје преко целог дана, трећег дана почиње да посустаје, а четвртог се већ види да је потпуно исцрпљен. Ана Раса је избројала да се посматрани пар током пет дана „волео“ тачно 2.386 пута. Наравно, после тих интензивних дана парења женка остаје трудна. То показује и њен стомак који је сваког дана све округлији. Онда долази тај важан дан. Она се повлачи у мрачну рупу термитњака и у самоћу. Избор „сале за порођај“ је сасвим случајан. Тог дана међу мунгосима влада велико славље. Снажно узбуђени они почињу секретком који луче да, на својствен начин, обележавају термитњак у

који је женка ушла. Као да желе да направе спомен-обележје од тог чувеног места где њихова краљица доноси потомство на свет.

Наредног јутра женка се појављује витка као и пре, а кроз гнездо пролази непрекидна промена да осталих мунгоса који желе да виде младунце. Тад почињу да се боре ко ће први да уђе. Да би удовољила жељама свог народа, главна женка свечано силази у гнездо и у зубима, нежно га придржавајући, износи једног од својих потомака. Тај мали сиви замуљак спушта на ледину и силази по другог и тако док их све не изнесе. Обично их буде пет.

То је вид званичног представљања наследника поданицима. Тада међу мунгосима наступа прави пролом радости. Они прилазе младунцима запањујући их својим секретом, као да хоће да их жигосу породичним обележјем. Тек кад се тај ритуал заврши, мајка узима једног младунца и враћа га у јазбину, остављајући другим женкама да јој помогну око преношења осталих.

Пошто не могу да имају своју децу „уседелице“ су срећне што могу да изигравају дадиље. Кад се краљица коначно одмори од стреса који је доживела приликом порођаја и крене у лов са осталим члановима чопора, брижне „тетке“ једва дочекају да на њих дође ред да воде рачуна о младунцима.

М. И. Ш.

Frikimko

C
CENTRO
proizvod

РИЧАРД МАТИСОН

Субота, рано ујутро

Не би требало да пишем о овоме. Шта ако Мери прочита? Али, осећам потребу да пишем. Једино то ме смирује. Да мисли избацим из себе, да их поједноставим. Али, ствари је тако тешко поједноставити, а тако лако замрсити.

Размишљам о прошлим месецима. Шта је био почетак? Нека свађа, свакако. Свађе и свађе од почетка нашег брака. И што је настрашине, увек исто: новац.

Она каже:

– Није реч о томе да ли верујем у твој таленат. Реч је о рачунима и о томе имамо ли или немамо чиме да их платимо.

Боже, како страشان може да буде живот без довољно новца! Недостатак који ничим не можеш да надокнадиш. Како писати у миру с гомилом брига што их ствара новац? Телевизор, фрижидер, машина за прање – ништа још није плаћено. И кревет који она прижељкује...

А ја, глупак, још погоршавам ситуацију.

Зашто сам побегао из куће оне ноћи? Свађа, добро, али толико их је већ било. Понос, ето шта је. Седам година посвећених писању. Да би се из тога извукло свега 316 долара! И моје вечери проведене на том страшном послу дактилографа, заједно с Мери. Потпуно има право што сумња у мене, има право што жели да прихватим то место које ми нуди Цим.

Све је моја грешка. Признати пораз, учинити прави потез – то је решење. Потез који је одавно требало направити.

А ја сам направио онај који није требало.

Мајк и ја изашли смо да се мало проведемо, као два идиота. Сусрет са Цејн и Сали. Изигравамо донжуане, заборављајући да смо ожењени.

И онда, последње ноћи, обојица, с њима двома, у њиховој гарсоњери...

Зашто је све тако замршено? Волим Мери. Заиста је волим. И волећи је, то сам направио.

Што је још горе, то ми се допало. Цејн је нежна, пуна разумевања. Она

**ОВАЈ ТЕКСТ ЈЕ
ШТАМПАН ПРЕМА
РУКОПИСУ
НАЂЕНОМ ПРЕ
ДВЕ НЕДЕЉЕ У
ЈЕДНОМ
ДРАГСТОРУ У
БРУКЛИНУ.
ПОРЕД СВЕСКЕ,
НА СТОЛУ ЈЕ
БИЛА ШОЉА
КАФЕ, ДОПОЛА
ИСПИЈЕНА**

је симбол изгубљене среће. Било је дивно. Немам разлога да лажем.

Субота, по подне

Хвала богу, опростила ми је. Никад се више нећу видети са Цејн. Све ће се средити.

Јутрос, кад се пробудила, гледала ме је подбулих очију. Плакала је.

– Где си био? – питала је оним слабашним гласом девојчице којим говори кад ју је страх.

– С Мајком – рекао сам. – Пили смо и причали целу ноћ.

Гледала ме је још један тренутак. Онда је узела моју руку и притисла је себи на образ. Прислонно сам главу уз њену, да ми не види лице.

Никад јој нећу рећи истину. Много ми значи. Не могу да је изгубим.

Све је у реду. Све осим гомиле рачуна које треба платити. Све осим мог романа који је одбијен пет пут. „Барни хаус“ мора да га прихвати. Сувише дуго су га држали. Рачунам с тим.

Недеља, увече

Опет свађа. Више не знам чак ни око чега. Она се дури. Ја бесним. Нисам у стању да пишем кад сам изведен из такта. Она то зна.

Желим да чујем Цејн. Она се бар интересује за оно што радим. Желим да дигнем руке од свега, да се напијем, да скочим у воду, било шта.

Мери ме зове на вечеру. Не једе ми се. Не остаје ми се код куће. Можда ћу телефонирати Цејн мало касније. Само да јој се јавим.

Понедељак, ујутро

Боже мој! Боже мој!

Није им било довољно што су држали рукопис више од два месеца,

него су још морали да проспу кафу на њега. Да их човек убије!

Мери је видела пропратно писмо.

– И шта сад? – рекла је.

– Сад? – покушавам да не експлодирам.

– И даље мислиш да си способан да будеш писац?

Експлодирао сам:

– Наравно, они су у праву. Они су врховни суци, а? Ја не вредим ништа, јер су они тако одлучили!

– Ево већ седам година како то траје.

– И трајаће још толико. Још седам, ако треба.

– Одбијаш да прихватиш посао који ти нуди Цим?

– Тачно. Ја имам посао. Ти такође. То је тако, и тако ће остати.

– Можда, али ја нећу остати.

Да ме остави? А после? Умор од свега. Пораз.

Данас ћу телефонирати Цејн.

Понедељак, по подне

Отишао сам у драгстор да позovem Цејн. Узлати се у памћење бројева најбољи је начин да се забораве. Овај сам, међутим, често окретао. Ипак, никако да га се сетим.

Цејн ради у часопису „Дизајнер“. Једном сам био тамо. Узео сам телефонски именик. Знао да је број часописа био при врху десне колоне, на десној страни.

Данас га није било.

Погледао сам друге стране. Нигде „Дизајнера“.

Позваћу вечерас њен кућни број.

Понедељак, увече

Мери је изашла да купи шољице за кафу. Искористио сам то да позovem „Стенлијев солитер“. Рекао сам теле-

фонисткињи, као сваки пут:

– Молим вас, хоћете ли ми дати госпођицу Цејн?

– Тренутак!

Тишина. Постајем нестрљив. Најзад, глас телефонисткиње:

– У згради нема никога с тим именом, господине.

– Али, хиљаду пута сам је звао...

– Не знам шта да вам кажем.

– Чекајте, то је немогуће...

– Да се није можда одселила ових дана?

– Нико се одавде није одселио од почетка године.

Спустио сам слушалицу. Отишао сам у своју радну собу. Мери се била вратила из драгстора. Рекла је да ми се кафа хлади.

Покушао сам да радим, али био сам одсутан.

Како је то могуће? Нисам је ваљда сањао. Као што ни Мајк није сањао Сали...

Сали! Она такође тамо станује!

Под изговором да ме боли глава и да морам да купим аспирин, отишао сам до драгстора. Јавила се истом телефонисткиња.

– Да ли је ту госпођица Сали Нортон?

– Тренутак!

Осетио сам како ми се стомак стеже. Као прво, она зна имена станара напамет. Цејн и Сали ту живе доста дуго.

И онда:

– Жао ми је господине, нема овде никога под тим именом.

Почињем да се плашим.

Уторак, увече

Позвао сам Мајку. Питао сам га зна ли нешто о Сали.

– О Сали? Ко је то?

– Не знаш ко је Сали Нортон?

– Не.

СТАЈУЉДИ

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

Пружио сам га благајнику заједно са својом чековном књижицом.

Отворио је књижицу и погледао ме набраних обрва.

– Мислите ли да сте духовити?

– Молим?

Гурнуо ми је назад књижицу.

– Не одговара ниједном рачуну, господине.

– Трчао сам све до куће.

Шта се ово догађа! Цејн, Сали, Мајк. Имена нестају, с њима и људи. И сад та књижица. Шта још?

Мери се није била вратила. Позвао сам канцеларију. Јавио се сам шеф. Питао сам да ли је Мери тамо. Рекао је да мора да је грешка. Никаква Мери не ради код њега. Казао сам му своје име и питао га да ли ја тамо радим.

– Доста шале – рекао је. – Рачунам на вас у понедељак увече.

Субота

Провео сам дан крај прозора, у осматрању улице. Вребао сам неко познато лице. Али, све сами странци.

Не усуђујем се да изађем из куће. Она је све што ми је остало. С нашим стварима и нашом одећом.

Хоћу да кажем, мојом одећом. Мери плакал је празан.

Мислио сам да позovem тетку која живи у Детроиту, али не могу да се сетим броја.

Недеља, ујутро

Отишао сам у бакалницу. Продавац ме је љубазно поздравио. Добро је, познаје ме. Али кад сам га питао да ли је видео моју жену, насмејао се. Рекао је да је сигуран да ћу умрети као нежења.

Остаје ми само једно. Отићи ћу у Централну пријавницу. Желим да знам да ли је тамо мој картон. Ако јесте, биће у њему подаци о мојим студијама, мојој женидби...

Недеља, по подне

Седим у драгстору на углу.

Куће више нема. По повратку из пријавнице, нашао сам само празан терен. Питао сам децу која су се ту играла да ли ме познају. Рекла су: не. Питао сам их шта је било с кућом. Одговорили су да се играју на тој пољани одувек.

Централна пријавница није имала ништа о мени. Ни реч.

То значи да више не постојим, осим као индивидуа. Све што имам, то сам ја сам, моје тело и одећа која га покрива. Све моје исправе су нестале из новчаника.

Нестао ми је и сат с руке. На пољеђини је имао посвету: „Мом вољеном, с љубављу, Мери“.

Пијем каф...

– Никад се ниси састао с њом, са Цејн и са мном?

– Цејн? О чему причаш, човече?

Прекинуо сам везу. Шта се то дешава?

Среда, по подне

Знам како да проверим да ли су Цејн и Сали стварно нестале. Цејн сам упознао преко једног пријатеља с факултета. Зове се Дејв. Обоје су из Чикага. Написао сам му писмо, рекавши шта се десило. Замолио сам га да се распита код Цејниних родитеља. Онда сам узео своју бележницу да нађем Дејвову адресу.

У бележници није било Дејвовог имена!

Јесам ли полудео? Тачно се сећам вечери кад сам ту записао Дејвову адресу. Сећам се њега, његовог изгледа, начина на који говори. Чак сам сачувао две Дејвове фотографије са примања дипломе на крају студија. Напазе се у мом албуму.

Прелистао сам албум. Дејва у њему нема!

Четвртак, увече

Позвао сам Мајка да га питам да ли се сећа Дејва. Звоњење се прекинуло и чуо сам глас из централе:

– Који број желите, господине?

Језа ми је прошла низ кичму. Рекао сам број. Телефонисткиња је одговорила да тај број не постоји.

Страх ме је да ово испричам Мери. Плашим се да ми не одговори да никад није чула за Мајка и његову супругу Гледис.

Петак

Мери је рано изашла због неког хитног дактилографског посла, а ја сам после доручка отишао у банку.

Попунио сам чек на сто долара.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	СПОРАЗУМ ПОСТИГНУТ УЗАЈАМНОМ УСТУПИЦИ	ОДВО- ЈИТИ НЕШТО ПРИШИ- ВЕНО	МАКАР МАКАР ДА	УРЕЗИ- ВАТИ СЛОВА, ЦРТЕЖ, УКАМЕН	УРЕ- БИВАТИ, ДОТЕ- РИВАТИ	ОСНОВ- НА МЕРА, ПРА- МЕРА	ОСНИ- ВАЧ ПРВЕ СЛОВЕН ДРЖАВЕ
НАЗ- ВИШИ ОРТАН СКЈ	К	О	Н	П	Б	Е	С
МУЗИ- КО ОЦЕН- СКО ДЕЛО	О	Б	Е	Р	Е	Ш	А
ВРСТА ПУТА ОД ТУ- ЦАНОГ КАМЕН	М	А	К	А	Г	А	М
ОД- РЕДБА ПРО- ПИС	Б	Р	О	В	М		
ЗНАК ЗА РАДИ- ЈУМ	Р	А		М	Ш		ПОВРЕ- ДА НА- СТАЛА ОД ПА- РЕ ОПЕ- КОТИНА
ИТАЛИ- ЈАНСКИ КОМПО- ЗИТОР РЕСПИГИ	О	Ш	О	Р	М	К	О
ЕКСП- ЛОЗИВ- НО ТЕЛО	М	М	К	А			СТВАРИ КОДЕ СЕ ПРИМА- ЈУ
ИСТОК	М		А	М	М	К	А
ОБЛИК ВЕЖБЕ СТУ- ДЕНТА	С	Е	М	М	К	А	Р
УСТА- НАК, ПОВУ- НА	Л	О		П	Р	О	
ЗНАК З. БЕ- СМИ- ЈУМ	О	Е		Б	Ф	А	Ш
УБИТИ	У	М	О	Р	М	Ш	М
КОЈИ НЕ ВО- ДИ ДА РАДИ, ЛЕВ	Н	Е	Р	А	Г	М	К
ГРАД У ОРАН- ЖУСКОМ	А	Н	М	М			АМПЕР
ЈЕДАН БРОЈ	М	А	П	Е	С		СИМФО- НИЈА Н. РИМСКОГ КОРРАКО БА
ЗНАК ЗА ЈОД	Б		К	А	Р	Ш	А
ШПАН- СКИ СЛИКАР ГРЕКО	Е	Л		М	П	Р	Ш
БЕЗБО- НИ КРИ- СТАЛНИ КРЕМ- ИЗЛ	Г	О	Л	О	М	М	Ш
ЗА- ПРЕЖ- НИ ПРИ- БОР (БР)	А	М	К		Г	П	
ЖУРНА- ЛИСТ	Н	О	Б	К	А	А	Р

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: застава, ослонац, оперете, литерат, од, во, А, гардист, вода, модар, НК, Бол, ода, аристон, лаштило, астатин, ледина, КО, Асад, осаш, а, штучна, т, теоце, ало, Кир, торнадо, иш, стил.

ПЛАВА ВАРКА ПЛАВА ВАРКА

ДУХ НА НЕБУ – ТАЈНА НА ЗЕМЉИ • ДУХ НА НЕБУ – ТАЈНА НА ЗЕМЉИ • ДУХ НА

ВЕЋ НЕКОЛИКО ГОДИНА НАГАЂА СЕ ДА СЈЕДИЊЕНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ ПРАВЕ САСВИМ НОВ ТИП РАТНОГ АВИОНА. ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ, НА НАЈБОЉЕМ ПУТУ ДА ПРВА ОТКРИЈЕ ИСТИНУ

То није шала већ збиља: један од најзначајнијих и најстроже чуваних америчких војних пројеката делимично је открила фабрика играчака „Тесторс“. Разлог је крајње једноставан – да би продаја живнула требало је тржишту понудити нову и занимљиву играчку. Руководиоци фабрика су у неколико наврата наишли у стручној и ревијалној штампи на текстове у којима се ваздухопловни стручњаци баве претпоставкама да Америчка агенција за одбрамбене производе и ис-

ЈЕ – ЈЕДНА ФАБРИКА
ИГРАЧАКА!

траживања финансира пројектовање и израду новог типа ловца, такозване стилт генерације.

Нагађало се какав облик има тај авион, која својства, чиме је наоружан, колико ће новца „појести“... Сваки стручњак се нечега дотакао, али ће се касније испоставити да су готово сви прилично грешили у процени. Највише се приближила истини фабрика играчака која је после вишегодишњег помног трагања за њом начинила модел тајног авиона у размери 1:48 и пре неколико месеци га изложила на међународном сајму играчака у Нирнбергу у Савезној Републици Немачкој.

Које је путеве фабрика користила да би скинула вео са поверљивог пројекта америчког ваздухопловства – тешко је рећи, тек стручњаци су били изненађени. Модел су по изгледу

прихватили као приближан оригиналу. Наравно, сада је било лако да одреде техничке карактеристике летелице.

Но да не би све изгледало као у бајци а ради се о превише озбиљној ствари, треба рећи да су људима од науке и струке већ биле познате основне ствари. Детаљи су и даље војна тајна.

Шта се знало

Већ деценију и по светски стручњаци размењују мишљење о новој генерацији ратних ловаца. Означавају их као стилт што у слободном преводу значи авиони за прикрадање, или у жаргону – летећи духови. Једини који се нису задржали само на размишљању су Американци. Прво су направили страшилицу SR-71 – Црну птицу. Осмишљен је и испитиван у опитном цен-

тру у Грум Лејку око 160 километара северно од Лас Вегаса у сенци високих Балд планина. Тиме је учињен значајан корак.

F-19A

Намена – тактично-борбени авион
Погон – две турбине од по 47,2 килоњутна, Ценерал Електрик
Посада – један човек
Распон крила – 7,35 м
Дужина – 15,30 м
Висина – 3,26 м
Распон точкова – 4,66 м
Размак точкова – 4,46 м
Маса на старту – око 10 тона
Макс. брзина – мања од 1 маха
Долет – 700 до 1000 км

Пројект нове летелице, за коју се сада зна да носи ознаку F-19A, понудио је Локид. Прихваћен је 1974. Од тада је на изради „летећег духа“ ангажовано око 800 инжењера и техничара. Кретање им није ограничено, али о свом послу не смеју да говоре ни породици. За сваки случај,

само неколико особа упућено је у целовитост програма.

Познато је, такође, да се радови одвијају у Локидовим Скук-фабрикама и да авион поред комбинације

Владао је уверење да ће „летећи дух“ достигати максималну брзину и неколико пута већу од брзине звука. Испоставило се да Американцима то не пада на памет: Плава варка лети брзином чак мањом од 1 маха! Одредила ју је намена авиона: то је тактичко-борбена летелица чији је превасходни задатак да се неопажено привуче циљу, а због тога не мора да лети брзо, напротив.

Шта се претпоставља

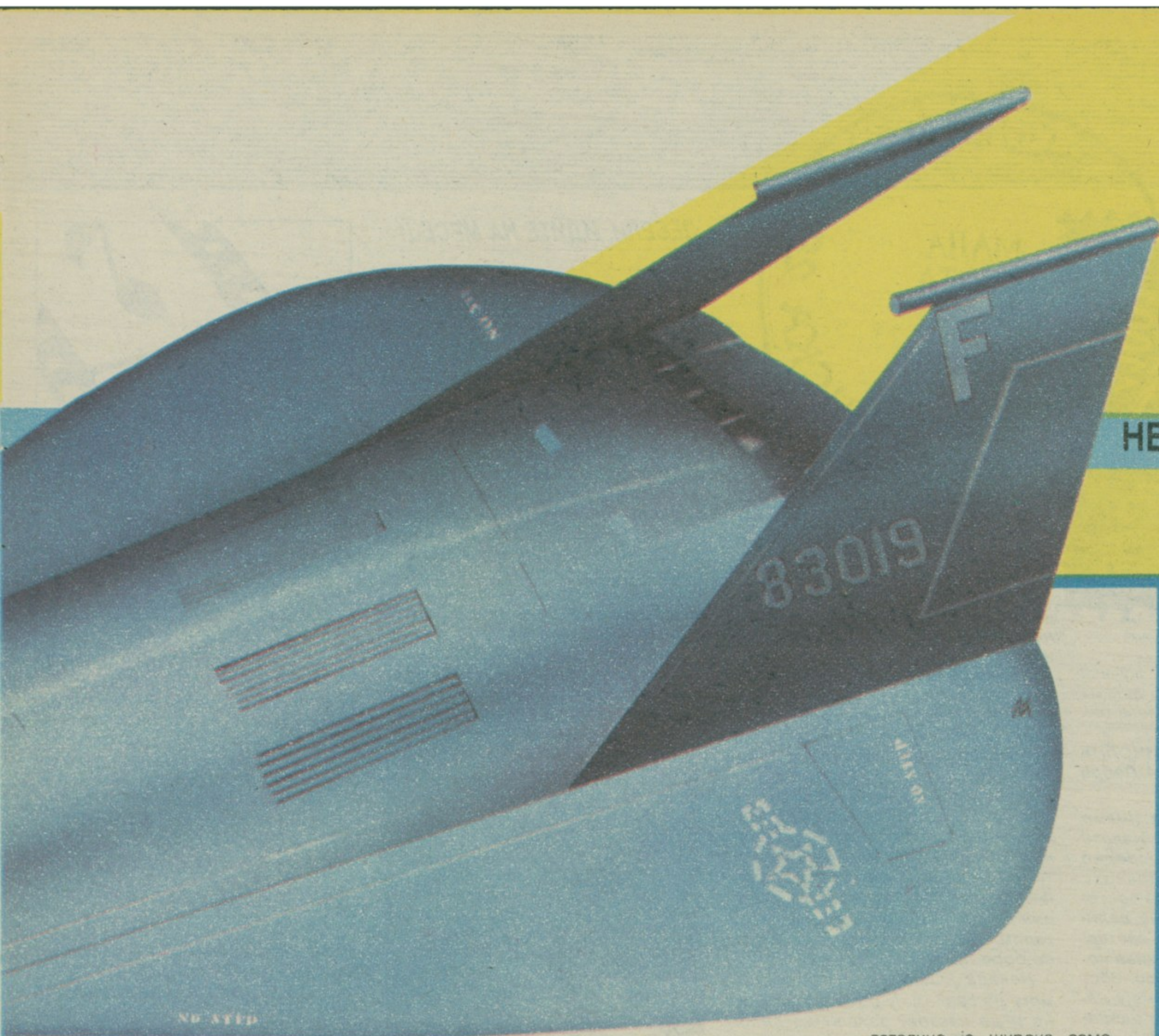
На основу модела који је начинила фабрика играчака, ваздухопловни стручњаци у свету су „формулисали“ техничка својства авиона. Све је претпоставка, али, тврде они, подаци су блиски правим.

Турбине су постављене на горњем делу трупа, непосредно иза пилотске кабине, готово усађене. Четири бај-паса за усмеравање ваздуха мешају га са млазом гаса чиме се побољшава хлађење.

Труп и крила су израђени од вишеслојног вештачког материјала. Његова је

словне и бројчане ознаке има и назив – Плава варка. Зашто – о томе касније.

Људима упућеним у ваздухопловство није тешко да закључе да се погонска група новог авиона састоји од две турбине с догоревањем фирме Ценерал Електрик. Ради се о моторима F-404-GE-400.

Играчка која је „провалила” тајну. Да ли је модел веран оригиналу?

НЕБУ – ТАЈНА НА ЗЕМ

одлика да „упија” сигнале које одашиље радар тако да они не могу да се „одбију” од авиона и врате назад. Практично, тиме је авион невидљив на радарском екрану, што је и главни циљ конструктора! Зато се и зове – Плава варка.

Јасно је да „невидљив” авион несметано стиже до циља. Погађа га ракетама ваздух-земља типа меве-рик. Носи две. Испуљују

се и воде из пилотске кабине.

И ракете су неухватљиве. Вешто врлудају и избегавају сусрет с ракетама упућеним са земље јер у бојевој глави носе систем с инфрацрвеним зрацима који „види” све испред себе.

У класичном рату, авион уместо ракета може да понесе две бомбе. Није предвиђен за борбу с дру-

гим ловцем, зато нема уграђене топове или било какво лако наоружање.

Опрема у пилотској кабинџи преузета је од фалкона F-16, а стајни трап од морнаричког авиона хорнета F-18. Предњи ослонац је нове конструкције.

Крила помоћу хидрауличног система мењају положај, од хоризонталног до потпуно вертикалног. Са „склопљеним” крилима

летелица је широка само 4,70 метара.

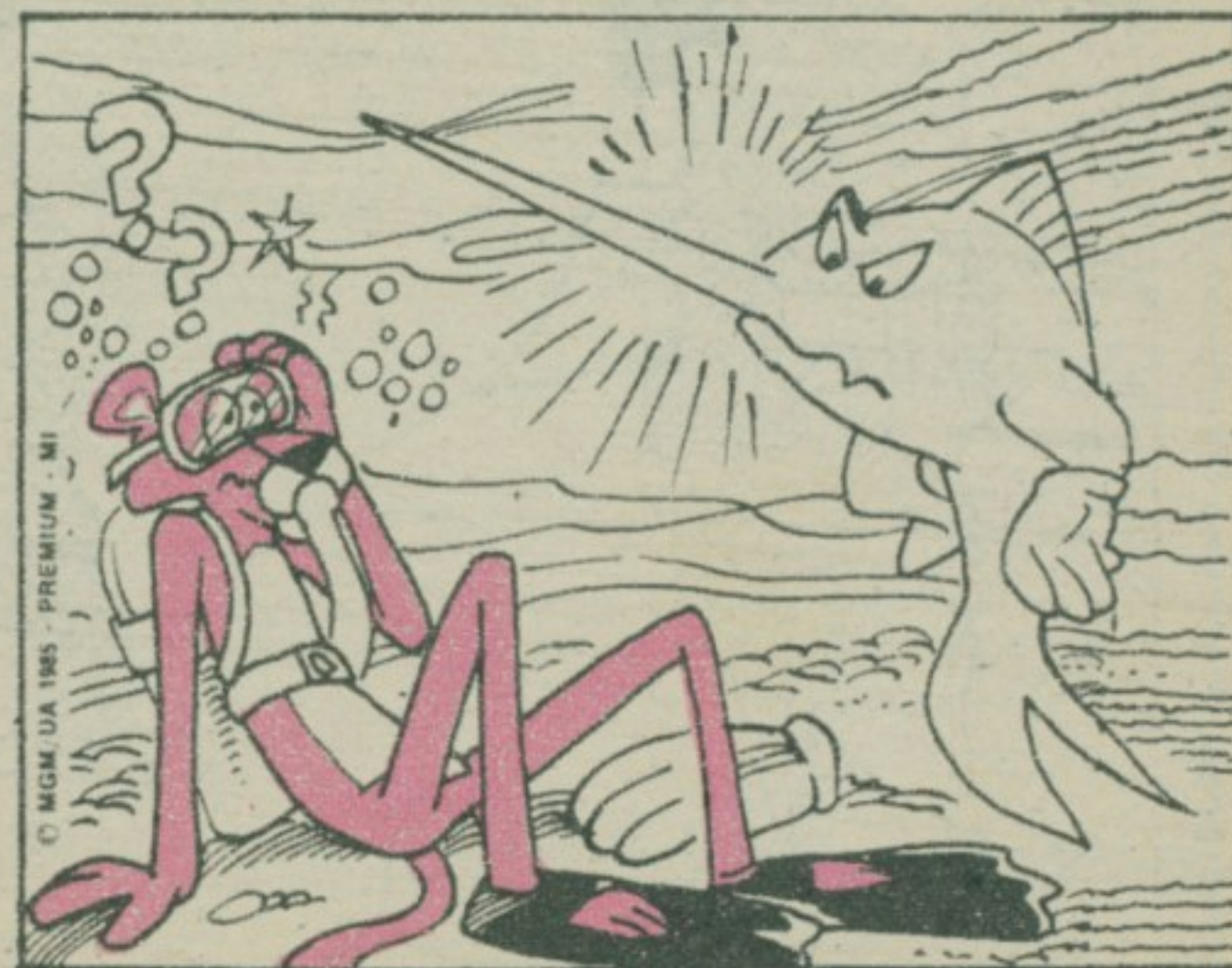
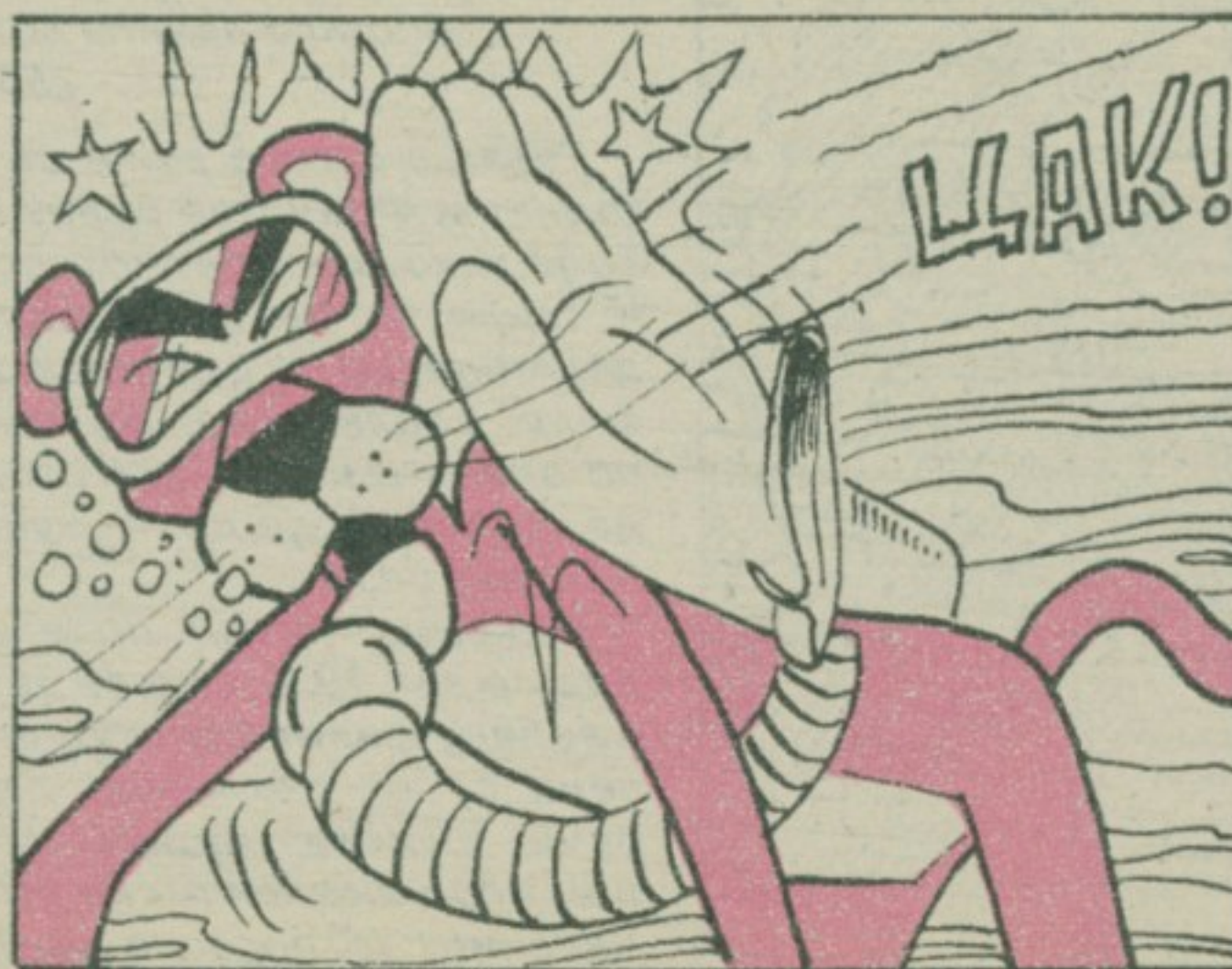
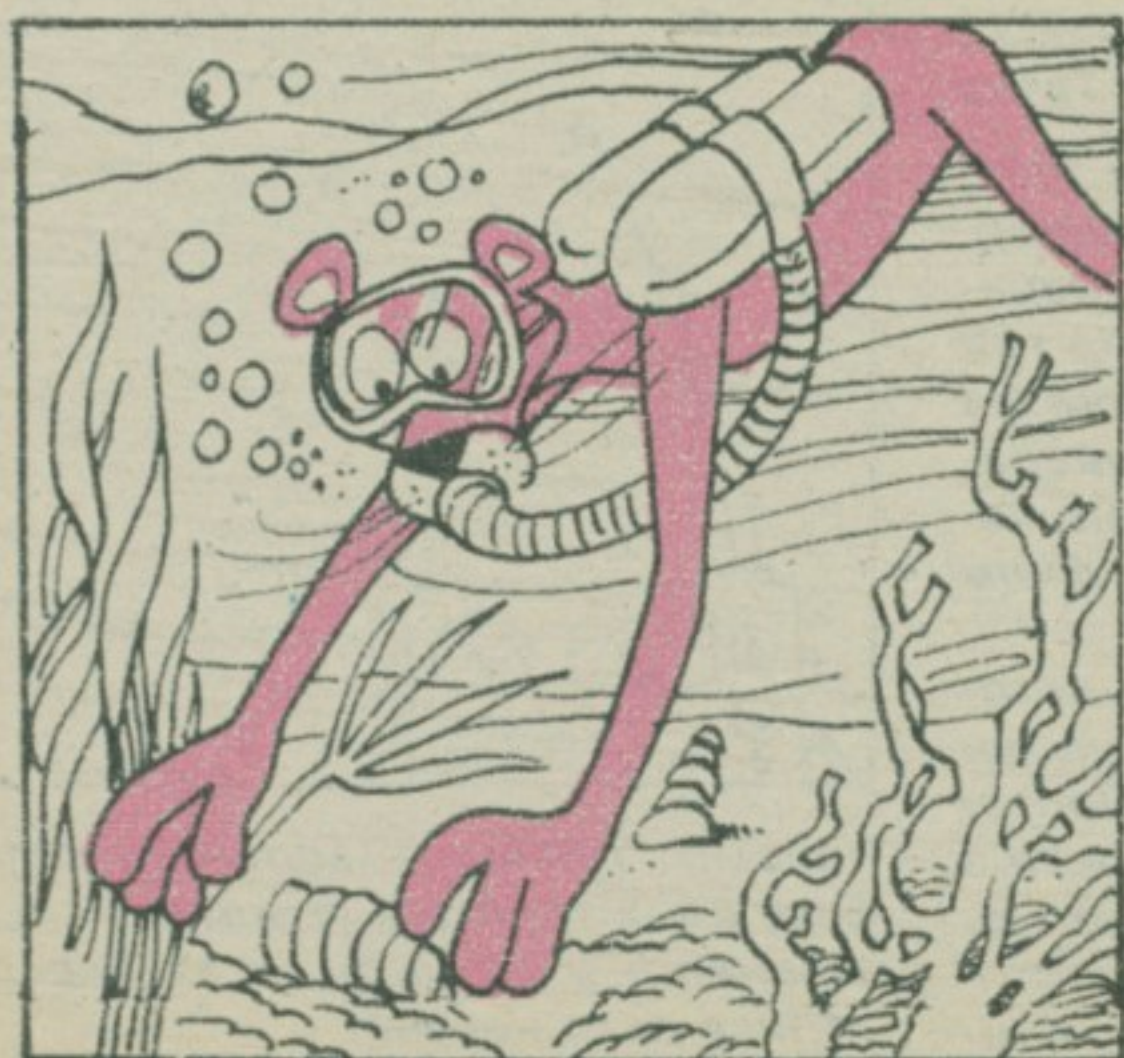
Цео авион тежак је једва десет тона. Веровали или не, у велики транспортер C-5A галакси, мирне душе могу да се сместе две Плаве варке.

Да ли ће одлике новог авиона бити заиста онакве како то претпостављају ваздухопловни стручњаци – остаје да се види. Извесно је само једно: на његов лет неће дуго да се чека.

М. Тодоровић

ПАНТЕР ПАНТА

МАЛА
ПОШТА
П.ФАХ
124

МАКЕДОНСКА 29

СТРАЖАРИ У ГРЛУ

✉ Мог брата дуго је мучила упала крајника, све док их недавно није оперисао. Волела бих да знам какви су то органи.

МИРОСЛАВА НИКОЛИЋ
15214 Дебри

Већина људи мисли да имамо само два крајника који се налазе са сваке стране грла, непосредно уз језик. Међутим, то није тачно.

Медицина је доказала да постоји неколико крајника разне величине. То су мали чворови састављени од нарочите врсте ткива које се зове лимфоидно ткиво. Због свог положаја, крајници имају нарочит задатак: они су прва одбрана од штетних бактерија које улазе кроз нос и уста.

Највећи пар крајника, који леже близу непца, зову се непчани крајници. Високо и позади у ждрелу има неколико мањих крајника, али сваки од њих познат је под популарним називом трећи крајник. Али, то није све: позади, на

језику или испод њега налази се неколико малих, „безимених“ крајника.

Крајници су покривени истим глатким омотачем којим су обложена уста, који понире у сам крајник. На тај начин образују се дубоки џепови који се зову крипте.

По свему судећи, управо те крипте су судбоносне за задржавање клица и других штетних материја које допиру кроз уста. Кад клице уђу у крипте, опкољавају их бела крвна зрнца, покушавају да униште бактерије. Уосталом, улога крајника и јесте да се боре против инфекције.

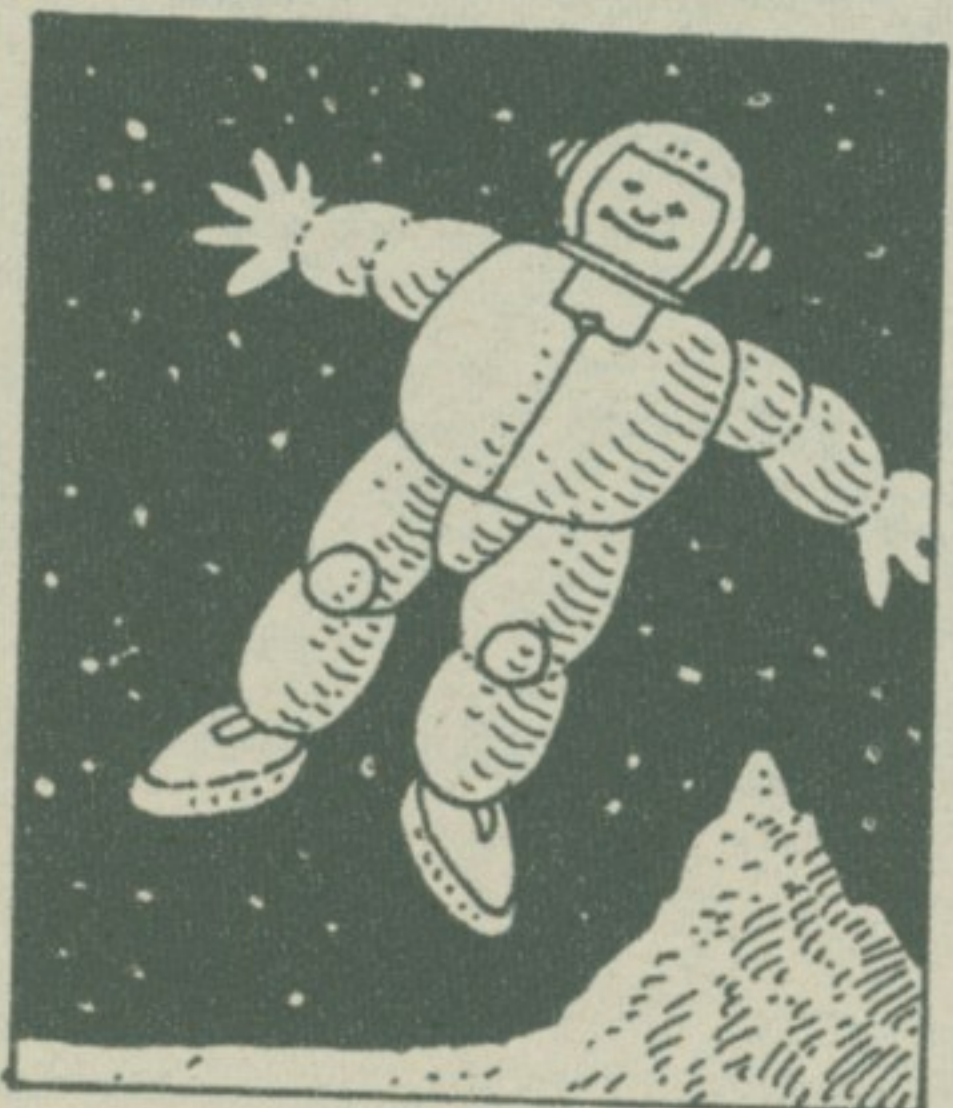
Некада клице у овим криптама могу да савладају одбрану крајника и да изазову запаљење целог крајника. То запаљење је тонзилитис или свима знана – гнојава ангина. Један или много чешће оба крајника постају увећани и болни. Крипте су набрекле и понекад из њих излази на површину крајника густ гној. И још нешто: од ангине чешће оболевају деца него одрасли.

ДЕБЕЛИ, ИДИТЕ НА МЕСЕЦ!

✉ Прочитао сам за мене тешко схватљив податак да тежина астронаута није увек иста у току путовања свемирским бродом. Да ли је то тачно?

ЉУБИША СИМОНОВИЋ
Цара Лазара 18
37000 Крушевац

Кад полеће ракета са свемирским бродом у којем је астронаут, он је три до четири пута тежи од своје нормалне тежине, што зависи од убрзања ракете. Људи који су кружили око Земље у свемирском броду искусили су ово велико повећање тежине, а затим сасвим супротно стање: кад би се једном нашли у орбити не би имали никакву тежину, пошто брзина ракете док кружи око Земље тежи да их избаци из путање напоље, што доводи до потирања привлачне силе Земљине теже.

Армстронг и Олдрин, први људи који су боравили на Месецу, били су лакши шест пута него што је њихова тежина на Земљи. Док би на удаљености шест хиљада километара од Земље човек тежак, на пример, 72 килограма имао само 18, иста особа би на Месецу тежила – 12 килограма.

ЗВУК КОЈИ СЕ ГЛЕДА

✉ Много волим филмове свих врста и зато бих волела да знам кад се појавио звучни филм

ВЕСНА ПОПОВИЋ
Фадила Јахића Шпанца 23
75000 Тузла

Рађање филма веже се за 1895. годину и Французе браћу Лимијер. То је такозвани период доминације слике, јер ће проћи више од три деценије до продирања звука на филм. Епоха немог филма суверено влада и након 1927. године када се појављује први звучни филм – Певач цеза.

Међутим, прави почетак догодио се тек 1930, кад се звук уводи у већину филмских студија. Постепено се од техничког бележења речи, шума, музике, ствара један нови вид филмске уметности. Нарочито је порасла улога филм-

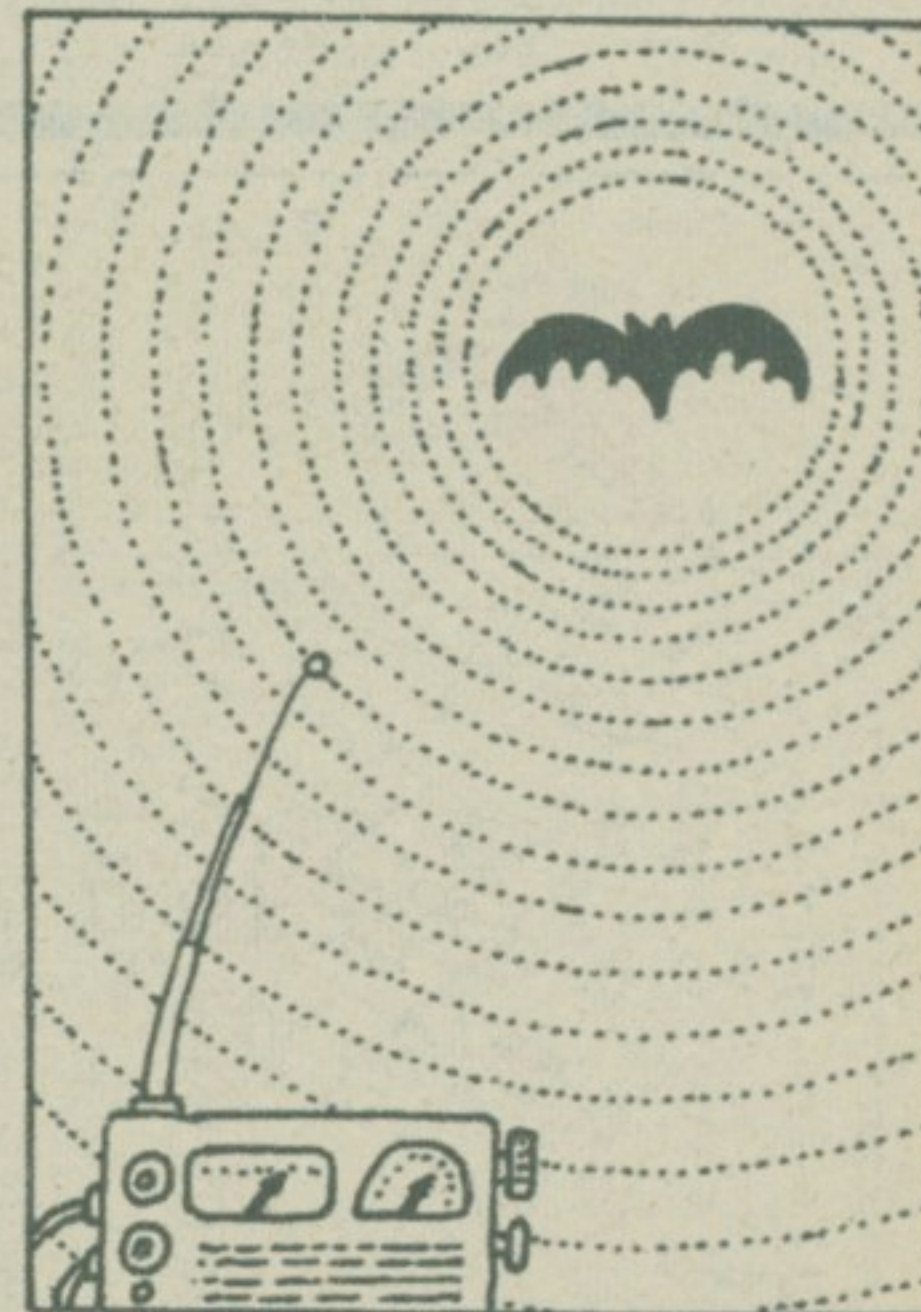
ске драматургије, која постаје специфична врста литературе прилагођене филму. Филм постаје ближи животу и стварности.

Најзначајнијим делом овог почетног периода звучног филма сматра се дело Орсона Велса Грађанин Кејн. У ово време стварали су чувени уметници филма Ејзенштајн, Пудовкин, Џон Горд, Рене Клер, Хичкок, Волт Дизни...

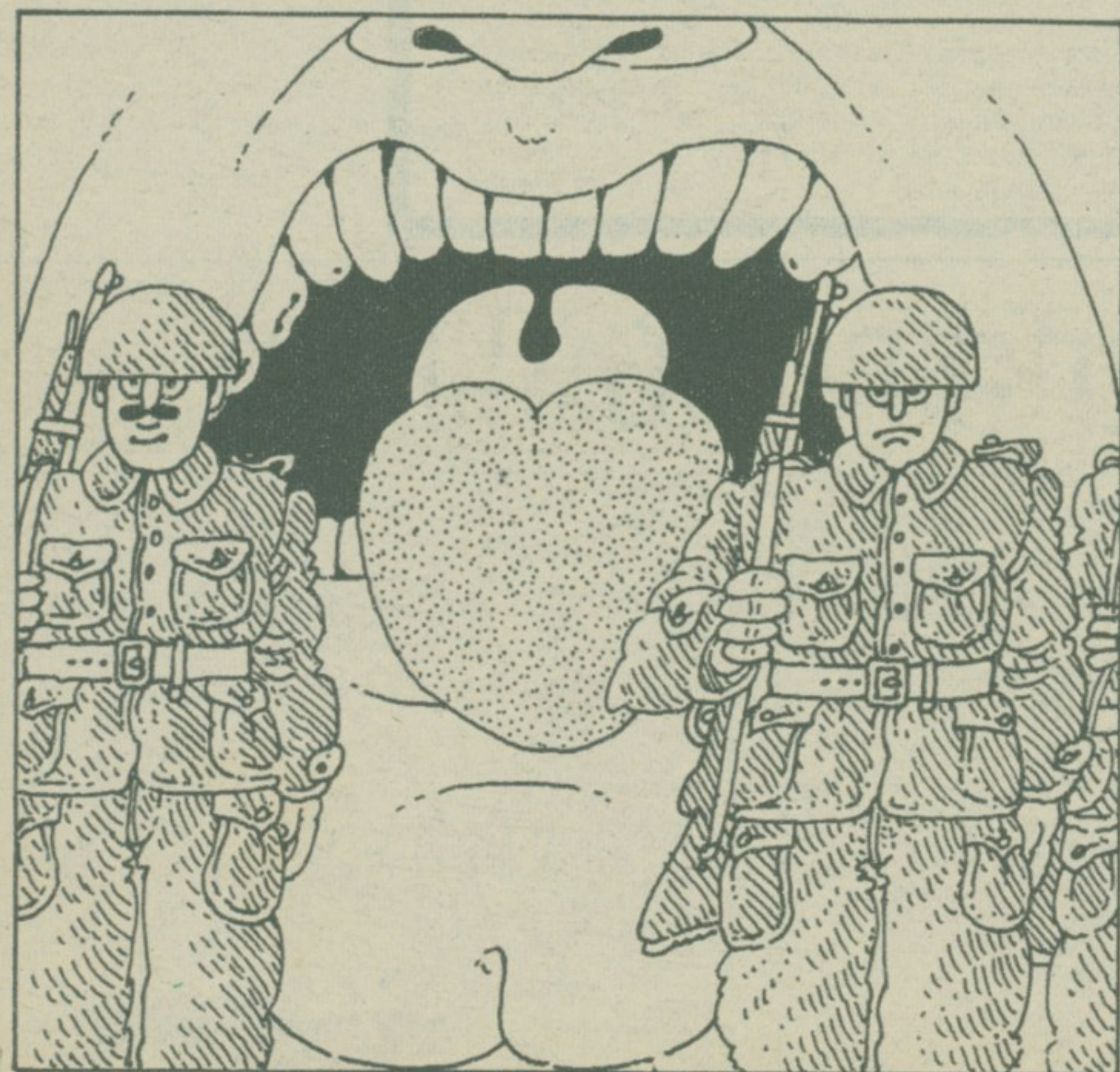
ТРЕПТАЈИ ЗА АПАРАТЕ

✉ Занима ме шта је инфразвук.
ТОНИ ЛЕТИЛОВИЋ
Динка Шимуновића 19
28000 Сплит

Инфразвук је назив за звучне таласе чија је фреквенција мања од фреквенције звука на прагу чујности, то јест за таласе фреквенције испод 20 херца. Дакле, људско уво не може да чује и региструје ову врсту звука. Многе појаве у природи, као на пример звучни таласи земљотреса, могу да запазе само нарочити инструменти. Међутим, неке животиње, као на пример, шишмиш, у стању су да чују инфразвук који, у ствари, настаје механичким треперењем

чврстих, течних и гасовитих тела. Број ових трептаја је мали, испод шеснаест у секунди, и за нас су управо зато нечујни.

СТРАШНО ВОЛИМ ВАНЗЕМАЉЦЕ!

Реченице које су побегле из уредниковог коша

Како да га макар секунд остраним из својих мисли?

Маја из Скопља

Ја и брат се стално свађамо око речи „јој“. Он тврди да реч „јој“ значи само кад се удариш, а ја тврдим да та реч може да се прочита или каже не само у болу него и у драгоцености. На пример: „Дала сам „јој“ леп цвет“ или „Поклонила сам „јој“ моју малу лепу лутку“. Па сад кажите нам ко је од нас двоје у праву. Светлана и Владимир, Бела Црква

Како се постаје официр на цивилном броду и да ли су за то потребне неке војне школе?

Читалац из Шапца

Мене занима како је постало име Ђиљана. Питала сам баку, а она ми је рекла да је то име постало од једног принца који се звао Ђиљ и од принцезе која се звала Ана. Да ли је то тачно?

Ђиљана, Крагујевац

Да ми кажете све што је добро а шта лоше за зечева

Предраг из Сарајева

Бојим се за будућност мојих зуба ако се овако настави.

Андреја, Пожаревац

Које школе треба да завршим да бих постао инспектор СУП-а и пилот ЈАТ-а?

Трајче, Дебар

Много се плашим паукова. Можда вам то изгледа смешно, али мени није.

Ивана из Чачка

Чуо сам да постоји змија која је отровнија од најопасније змије на земљи. Да ли је то тачно?

Дарко из Бањалуке

Купила сам пар малих, слатких корњача. Пошто нисам питала продавца ко је мушко а ко женско у мојој кући се свакодневно свађамо ко је ког рода. Мој тата и брат кажу једно а моја мама и ја друго. Јелена, Београд

Желео бих да знам да ли су Адам и Ева били стварно први људи?

Ненад, Београд

Одлучила сам да и ја пишем рецитације.

Зорица, Лесковац

Знам да је поскупела новинска хартија и друге сировине од којих настајеш ти

Небојша из Куманова

Молим те да ми одговориш на ово питање, јер га не знају моји родитељи који обично све знају.

Марија, Задар

Страшно волим ванземаљце и хтjела бих да успоставим везу са њима. Па те молим да ми даш адресу једног астронаута па кад буде ишао...

Ксенија, Окучани

Да ли је Каспско језеро језеро или море?

Александар, Лозница

Можда је мојој високој интелигенцији умногоме допринео Политикин Забавник јер га од најранијег детињства читам.

Цеца из Зрењанина

Због чега се снимљени филм зове режисеров, а не сценаристин?

Александар из Титограда

Један наш југовић дошао из Њујорка и све убеђује како је тамо сладолед 20 (двадесет) долара. То је несхватљиво па бих те молио ако је могуће да објавиш право стање. Јер не бих волео да неко обмањује нашу омладину.

Ненад из Костолца

Имам изузетан таленат за глуму, па бих желела да ми препоручите неког режисера, код кога бих могла тај свој таленат да испољим пред свима и њиме се послужим да улепшам живот у породици.

Вања, Велика Плана

Скупљам љубавна писма.

Светлана, Грабовац

Све чешће чујем задивљен израз својих другова „ево иде нам лепотица“.

Биљана из Лајковца

Да ли постоји повезаност између Сузана и Ђиљана?

Сузана, Београд

Моја ће мачка ускоро имати мачиће. Ја сам због тога врло сретна, али постоји један проблем: Како убедити родитеље да не поубијају и не покопају мачиће? Волела бих да ми бар једно остане.

Ева из Сенте

Моја жеља је да постанем поморски капетан дуге пловидбе, иако знам да је то дуг и тежак пут...

С. С. – Ријека

Зашто више нема игара без граница?

Зоран, Нови Београд

И сада не знам како да јој се удварам и ја уопште не знам шта је то удварање и како да се удварам зато молим те одговори ми што брже можеш молим те јер ми је неко може да преузме а ја је лудо волим.

М. П. – Неготин

Постоји један велики проблем а то су моји родитељи.

Весна из Нове Пазове, и други

Занима ме чији је и колики је, најдужи нос на свијету.

Игор, Питомача

Изабрао Миладин Ђулафић

EDICIJA N°1

Aleksandar Borisović Žuk
SVI PIŠTOLJI
I REVOLVERI SVETA
Drugo izdanje

PIŠTOLJI REVOLVERI

ALEKSANDAR BORISOVIĆ ŽUK

Prva knjiga o revolverima i pištoljima ikada objavljena kod nas!

Jedan od najpotpunijih pregleda svog ručnog vatrenog oružja od 1852 do 1985. Istorija, razvoj, tehnička rešenja, osobine i mere. Rasklapanje, održavanje, bezbednost u rukovanju ručnim vatrenim oružjem. Municija za pištolje i revolve-re kalibri, meci, balistička svojstva, istorija. Pravna regulacija držanja vatrenog oružja, istorija i glavna shvatanja. Budućnost ručnog vatrenog oružja, mehanika, tehnologija, municija.

Ova knjiga na više od 320 strana predstavlja preko 1900 tipova pištolja i revolvera iz celog sveta, uz mnoštvo tehničkih crteža fotografija i podataka. Knjiga je velikog formata (20x30 cm), sa tvrdim plastificiranim koricama u boji.

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem _____ primeraka knjige SVI PIŠTOLJI I REVOLVERI SVETA po ceni od 4500,- din

ime i prezime _____

ulica i broj _____

mesto _____

Narudžbine šalite na adresu:

EDICIJA N°1 p. lah 586

11001 Beograd

ne šalite novac! Plaćaćete poštaru, kada vam donese knjigu!

ИСПРАВКА

У рубрици КРОТИ МЕ НЕЖНО у броју 1800 начињено је неколико штампарских грешака. Приметили смо их и ми и читаоци па их сада исправљамо. Име ваздухопловног капетана је Леонид Бајдак, а не Бадјак. Максимална брзина ИК-3 је 527 km/h, а не 421 km/h. Серија ловаца направљених после рата на основу концепције ИК-3 носи ознаку S-49, а не S-94.

РЕДАКЦИЈА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

В. д. директор НО „ПОЛИТИКА“ др Живорад Минових

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“ Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђурић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Маледонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Маледонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

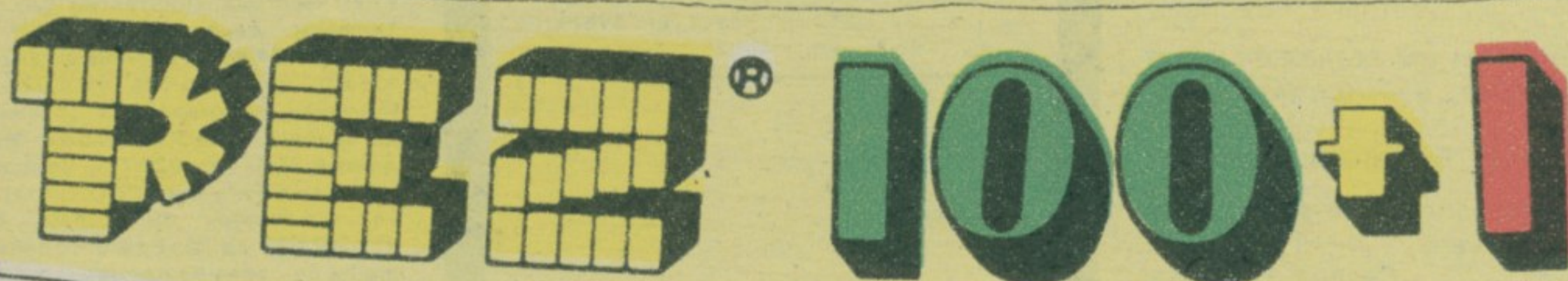
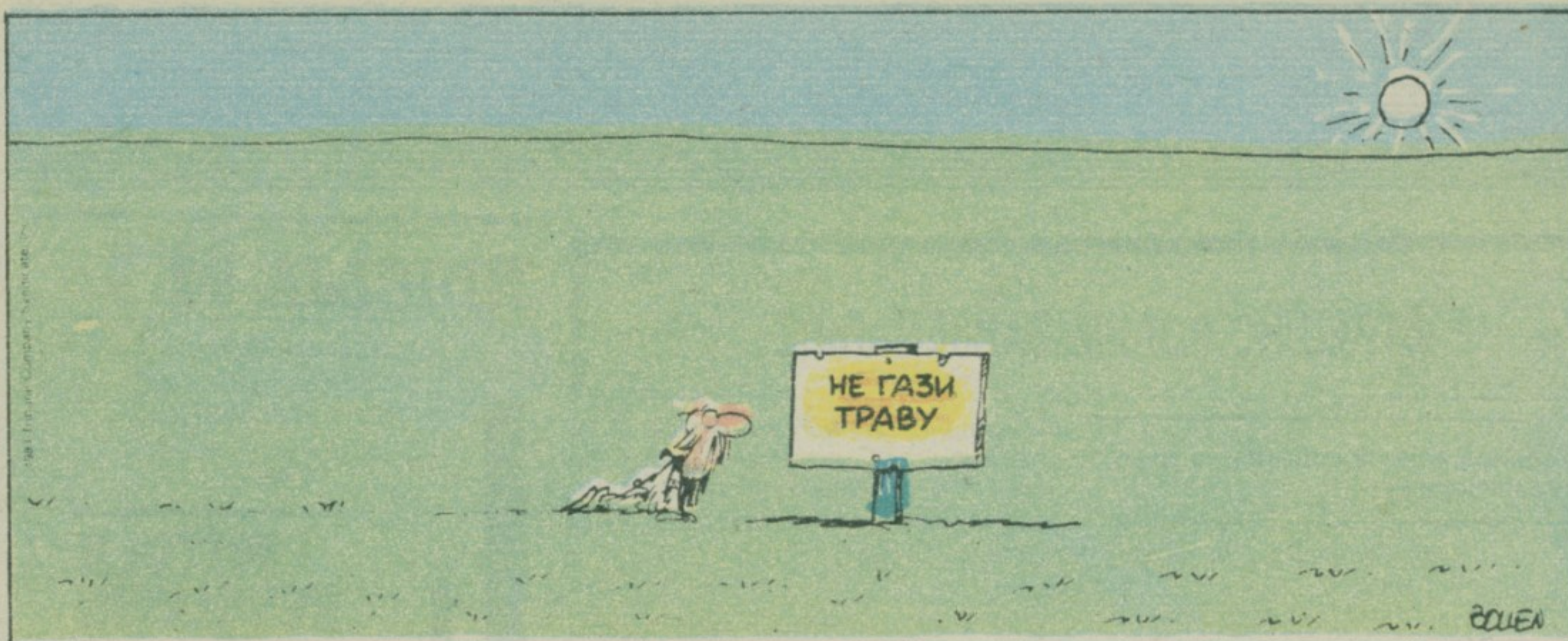
САД \$ 42.-
СР НЕМАЧКА ДМ 93.-
ШВЕДСКА Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

НАСЛОВНА СТРАНА

НЕНАД МИЛИЋЕВИЋ

**НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА**

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – **1 СУПЕР НАГРАДА**
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

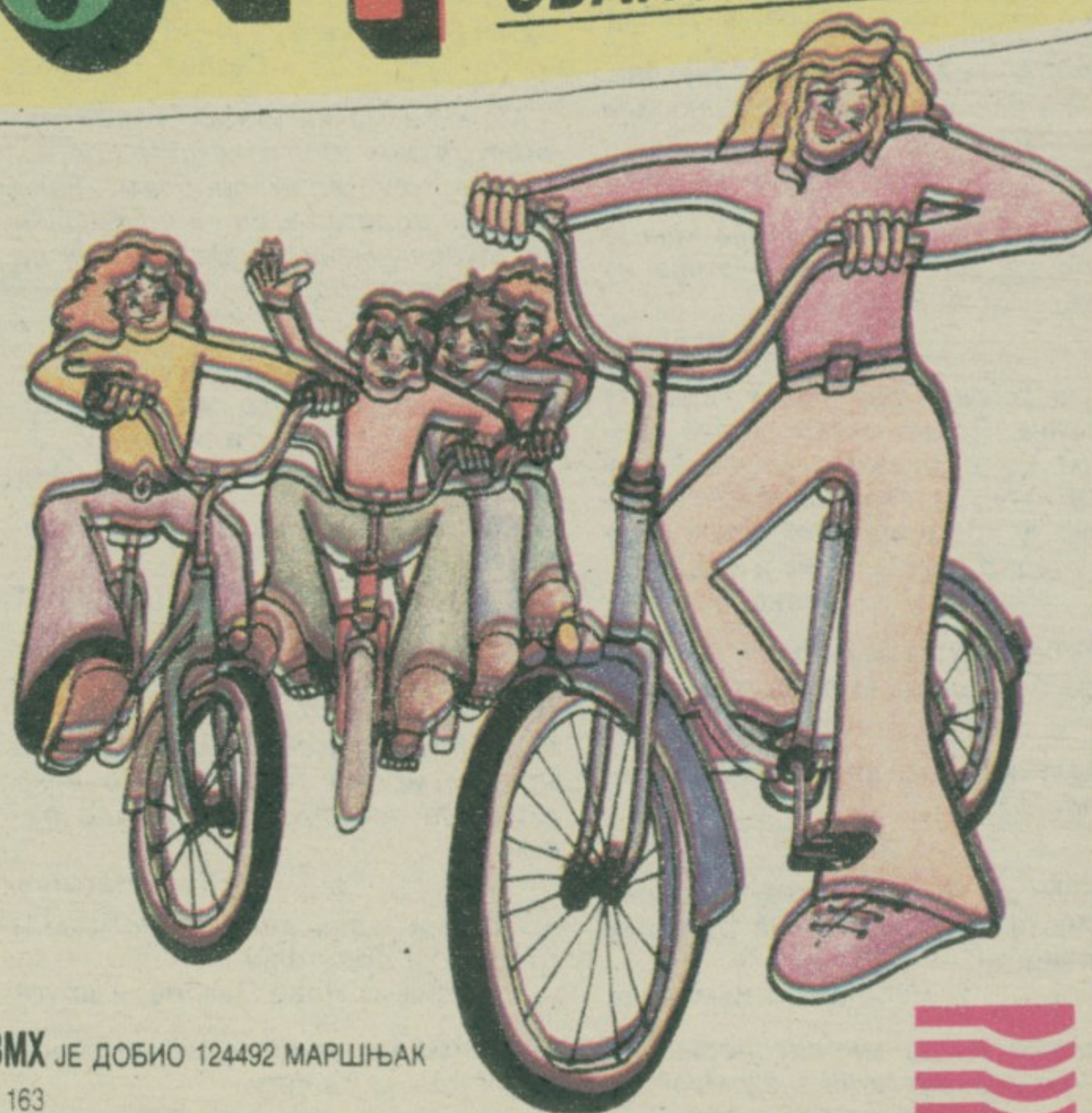
Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на до-
писницу

Презиме и име
Улица и кућни број
Пошт. број и место становања
датум рођења

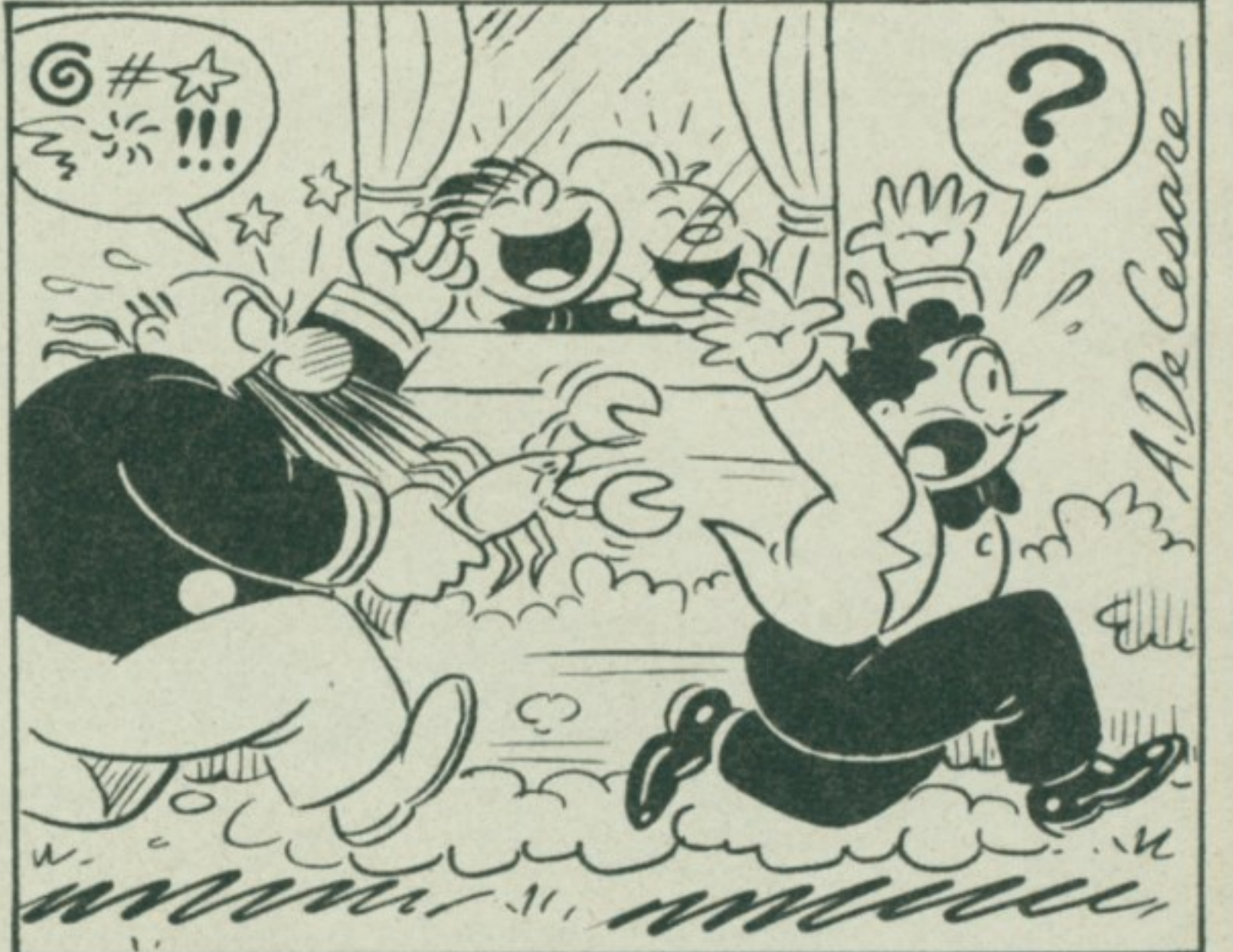
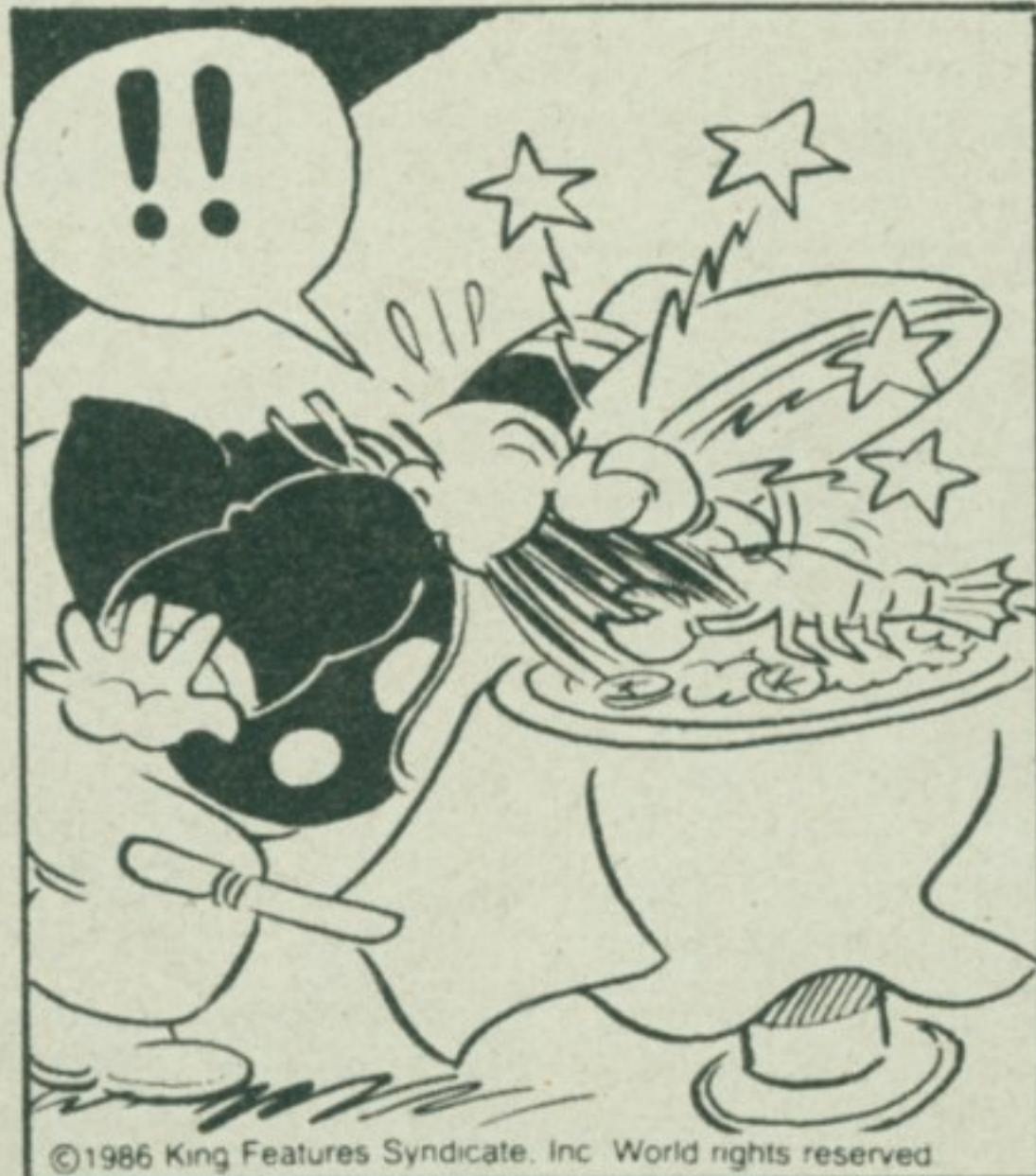
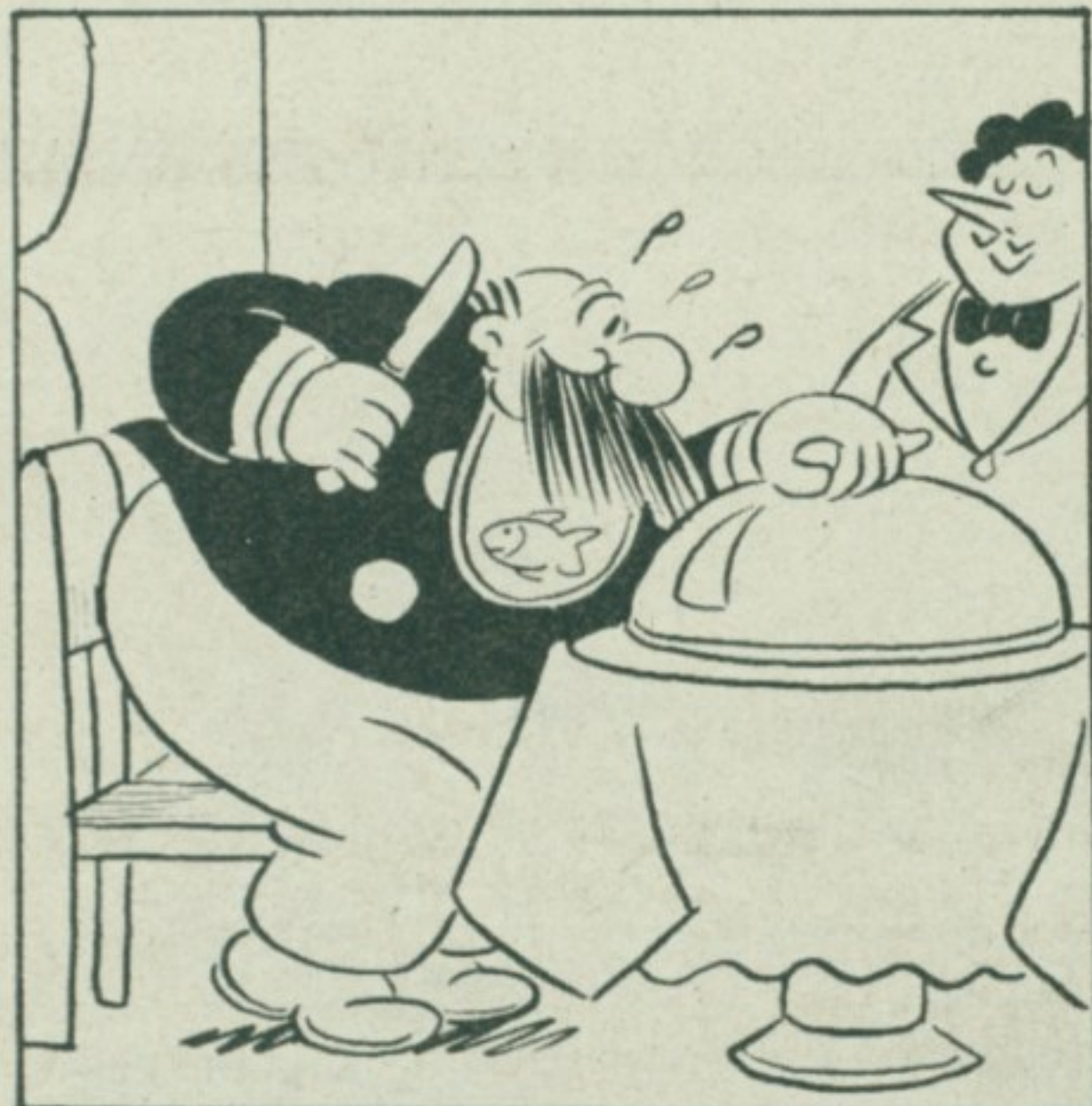
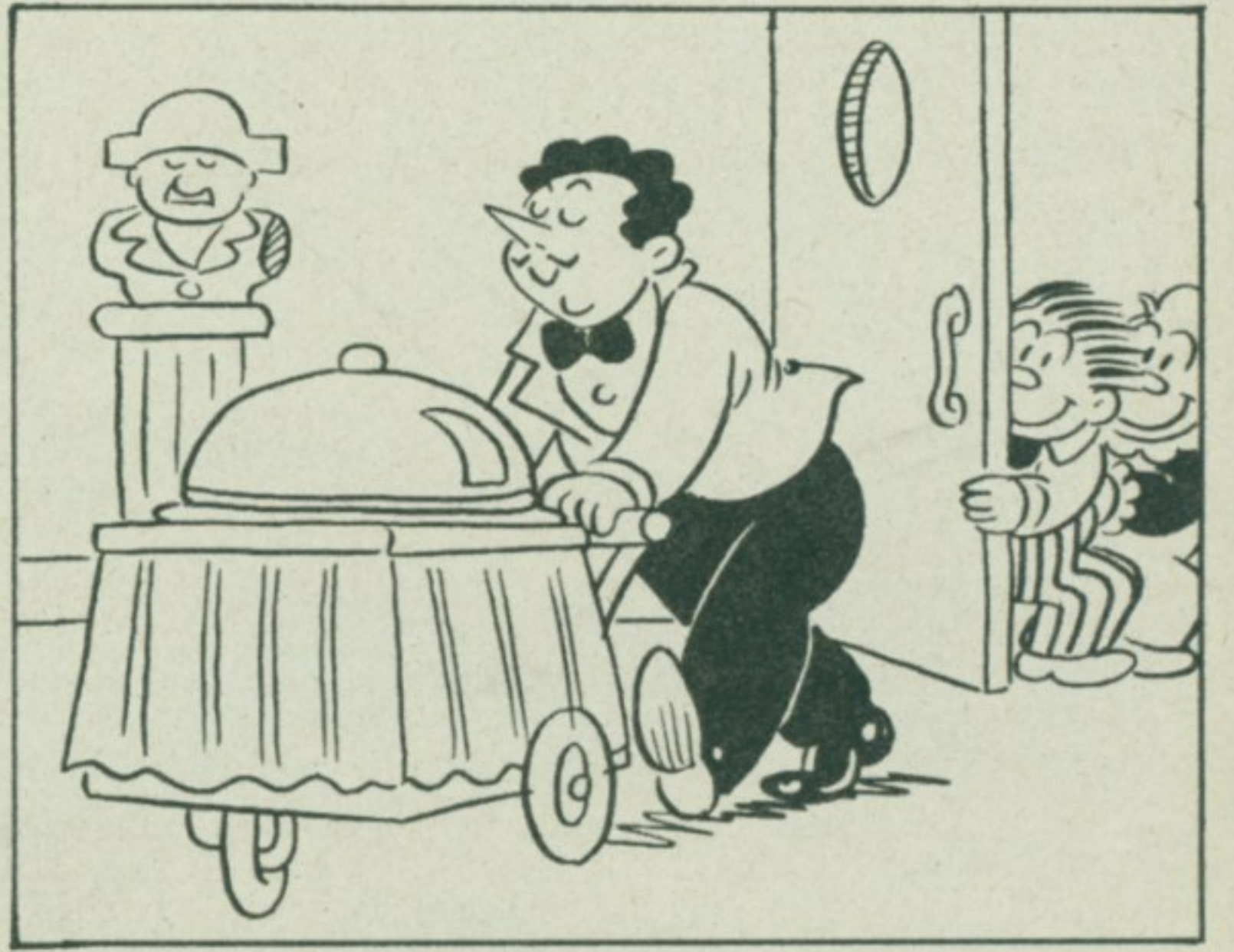
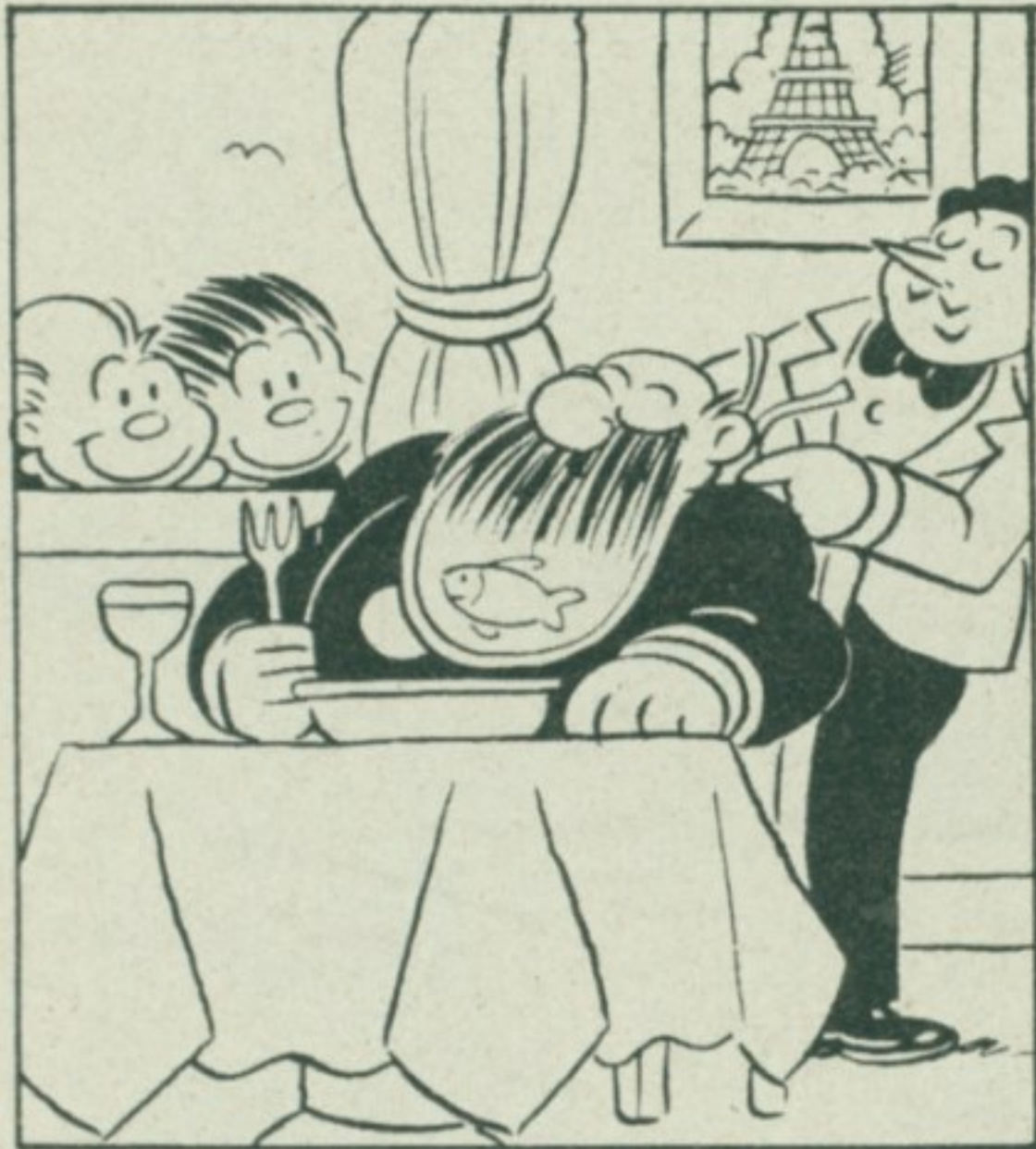

СУПЕР НАГРАДУ **БИЦИКЛ ВМХ** ЈЕ ДОБИО 124492 МАРШЊАК
СЕРГЕЈ 63205 ВИТАЊЕ, БР. 163

064834 065440 066052 066609 067198 067801 068371 068549 069514 070095 070676 071466 072071 072683 073240 073829 074432 075002 075580 076145 076726 077307
078097 078702 079314 079871 080460 081063 081633 082211 082776 083357 083938 084728 085333 085945 086502 087091 087694 088264 088842 089407 089988 090569
091359 091964 092576 093133 093722 094325 094895 095474 096039 096620 097201 097791 098596 099208 099765 100354 100957 101527 102105 102670 103251 103832
104622 105227 105839 106396 106985 107588 108158 108736 109301 109882 110463 111253 111858 112470 113027 113616 114220 114790 115368 115933 116514 117095
117885 118490 119102 119659 120248 120851 121421 121999 122564 123145 123726 124516

БИМ И БУМ

ПЕЋИНАРИ

